

การศึกษาหาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศ
ของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร
A Study of Economic and Social Factors Influencing
Bangkok Tourists toward Domestic Tourism

โดย

นายไพศาล เยี่ยงศุกพานนท์
Mr.Phaisarn Yiengsuppanontr

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2547

ISBN 974-368-586-3

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายไพศาล เยี่ยงศุภพานนท์

เรื่อง

การศึกษหาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศ
ของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

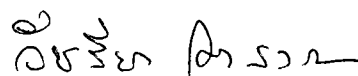
เมื่อ วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2547

ประธานกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.ชยันต์ ตันติวัสตาการ)

กรรมการวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.วัชรียา โตสงวน)

กรรมการวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.วิไลวรรณ วรรณนิธิกุล)

คณบดี

(ศ.ดร.ปราณี ทินกร)

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญมากสำหรับประเทศไทย เนื่องจากสามารถทำรายได้เข้าประเทศได้อย่างต่อเนื่อง จัดเป็นสินค้าออกสำคัญที่ทำรายได้มากที่สุดอันดับ 1 ใน 3 แต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ

ในทางกลับกัน แต่ละปีก็จะมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งทำให้ประเทศไทยสูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการประกาศใช้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงอย่างมาก การเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศจะเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ช่วงเวลานี้เหมาะสำหรับการรณรงค์ให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อช่วยลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ และที่สำคัญการใช้จ่ายภายในประเทศจะช่วยให้มีเงินหมุนเวียนและกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจได้อีกทางหนึ่ง

ในครั้งนี้อาจารย์สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยว เพื่อหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายหรือแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยว และศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยว มีขอบเขตของการศึกษาเพียงแค่นักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น ทำการศึกษาโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ จากตาราง Cross-tab และสร้างสมการถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลจากสมการด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method)

ผลการศึกษาเราพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก จากตาราง Cross-tab ไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างจำนวนวันพักกับตัวแปรอื่น อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพัก 3-4 วันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและวันหยุด ทำให้เดินทางไปท่องเที่ยวสถานที่ใกล้ ๆ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดต่อเนื่อง ยกเว้นนักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาที่สามารถใช้เวลาในการท่องเที่ยวต่อครั้งได้นานกว่านักท่องเที่ยวอาชีพอื่น แต่สำหรับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน พบว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยบางตัว เช่น เพศ, รูปแบบในการเดินทาง และรายได้ต่อเดือน

สำหรับการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงเส้น ที่ใช้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศในแง่ของจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยนั้นพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักอย่างมีนัยสำคัญมีเพียงปัจจัยเดียว คือ อาชีพนักศึกษาที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักในทิศทางบวก อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องวันหยุดดังกล่าวแล้ว ทำให้ปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพัก ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันอย่างมีนัยสำคัญพบว่ารายได้ต่อเดือนมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในทิศทางบวก ส่วนรูปแบบในการเดินทางไปเองและเพศชายมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในทิศทางลบ

เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลที่เราได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเฉพาะคนกรุงเทพมหานครเท่านั้น ทำให้ข้อมูลมีการกระจายตัวไม่ดีพอ ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งได้หาทางแก้ปัญหาลองใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อขจัดปัญหาที่คิดว่าน่าจะเกิดขึ้นแล้ว จนได้บทสรุปตามที่กล่าวข้างต้น

บทสรุปจากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ปัจจัยเรื่องเวลาหรือวันหยุดเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครมีจำนวนวันพักเป็นเช่นนั้น และได้ส่งผลต่อเนื่องไปถึงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวด้วย การรณรงค์เพิ่มการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งน่าจะทำได้ง่ายกว่า เนื่องจากพบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำผลที่ได้นี้ไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาแนวทางในการเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ข้าพเจ้า จนสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลงได้ด้วยดี และขอขอบคุณ ผศ.ดร.ชยันต์ ตันติวิสดาการ ประธานกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ข้าพเจ้าในการเขียนวิทยานิพนธ์ รวมถึง ผศ.ดร.วัชรียา ไตสงวน และ รศ.ดร.วิไลวรรณ วรรณนิธิกุล กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลามาเป็นกรรมการสอบและช่วยกลั่นกรองจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

สำหรับบุคคลในครอบครัว ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดาและมารดาที่ให้กำเนิดและให้โอกาสข้าพเจ้าได้ศึกษาเล่าเรียนมาจนถึงระดับนี้ รวมถึงพี่ ๆ ทั้ง 4 คนที่คอยเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา สำหรับเพื่อน ๆ ข้าพเจ้าขอขอบคุณ วรรณ, พิษณุ, พิณ้อง ที่ช่วยติดต่อประสานงานเรื่องต่าง ๆ แทนข้าพเจ้า รวมไปถึงเพื่อน ๆ และผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยเก็บข้อมูลแบบสอบถามให้ด้วย

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี หากมีข้อผิดพลาดประการใดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าต้องขออภัยและขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ไพศาล เชียงสุภพานนท์

พ.ศ. 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(6)
สารบัญภาพประกอบ.....	(9)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	12
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	12
1.4 วิธีการศึกษา.....	12
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
1.6 แนวทางสังเขปของการศึกษา.....	13
2 แนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 แนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์.....	14
2.1.1 พฤติกรรมผู้บริโภค.....	14
2.1.2 The Characteristics Approach.....	19
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
2.2.1 งานศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยว ในประเทศไทย.....	23
2.2.2 งานศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยว ในประเทศไทย.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีการศึกษา	31
	3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
	3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	32
	3.2.1 การวิเคราะห์โดยวิธีการพรรณนา	32
	3.2.2 การวิเคราะห์โดยวิธีการทางเศรษฐมิติ	32
4	ผลการศึกษา.....	42
	4.1 ลักษณะโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมและพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร...	42
	4.2 การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงเส้น	65
5	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	82
	5.1 สรุปผลการศึกษา	82
	5.2 ข้อเสนอแนะทางนโยบาย.....	85
	5.3 ข้อเสนอแนะของการศึกษาและแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป	86
ภาคผนวก		(88)
ก	อธิบายผลกระทบทางด้านการทดแทนและทางด้านรายได้	89
ข	ข้อมูลผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่วราษอาณาจักร.....	90
ค	แบบสอบถาม	91
ง	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างระหว่างปัจจัยต่าง ๆ.....	97
จ	ตัวอย่างโปรแกรมท่องเที่ยว.....	103
ฉ	ตารางแสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาจากการแก้ปัญหา โดยวิธีต่าง ๆ.....	111
ช	อธิบายการแปลความหมายค่า Coefficient จากการประมาณค่าในวิธีที่ 4....	119
บรรณานุกรม.....		(121)

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	สถิตินักท่องเที่ยวต่างประเทศและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทย...	3
1.2	รายได้จากการท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ.....	4
1.3	ดุลการค้าและบริการ	5
1.4	รายได้จากการท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าออกสำคัญ	6
1.5	สถิติการท่องเที่ยวในประเทศของคนไทย.....	7
1.6	รายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศของคนไทย.....	9
1.7	สถิติการท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทย.....	10
2.1	คุณสมบัติและราคาของการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบ	20
3.1	สรุปสมมติฐานการศึกษา.....	41
4.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับจำนวนวันพัก	43
4.2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือน กับความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว.....	44
4.3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือน กับสถานที่ที่สนใจในการเดินทางท่องเที่ยว.....	45
4.4	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือน กับสถานที่พักค้างคืนในการเดินทางท่องเที่ยว	46
4.5	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือน กับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว	47
4.6	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองและเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว	48
4.7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน สำหรับนักท่องเที่ยวที่ เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว.....	49
4.8.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท <u>ค่าที่พัก</u> กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ <u>เดินทางไปเอง</u>	50
4.8.2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท <u>ค่าอาหาร</u> กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ <u>เดินทางไปเอง</u>	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.8.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท <u>ค่าซื้อของฝาก</u> กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ <u>เดินทางไปเอง</u>	52
4.8.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท <u>ค่าเดินทาง</u> กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ <u>เดินทางไปเอง</u>	52
4.8.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท <u>ค่าสินทนาการ</u> กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ <u>เดินทางไปเอง</u>	53
4.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันกับจำนวนวันพัก	54
4.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว	55
4.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว	55
4.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว	56
4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับสถานที่พักค้างคืนในการเดินทางท่องเที่ยว	57
4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน	58
4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับสถานภาพการสมรสของนักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิง	59
4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับอายุของนักท่องเที่ยว	60
4.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว .	61
4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว	61
4.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพัก กับจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.20	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (1)	66
4.21	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2)	68
4.22	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (1.2) ..	72
4.23	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2.2) ..	74
4.24	เปรียบเทียบผลที่ได้จากการประมาณค่าแบบจำลองทั้ง 6 สมการ	75
4.25	เปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา	77
ข (1)	แสดงจำนวนประชากรแยกตามสถานภาพการทำงาน และจำนวนประชากรที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่าง	90
ง (1)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับอาชีพของนักท่องเที่ยว	97
ง (2)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน กับอาชีพของนักท่องเที่ยว	98
ง (3)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของนักท่องเที่ยว กับสถานที่พักค้างคืนในการเดินทางท่องเที่ยว	99
ง (4)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพัก กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว	100
ง (5)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับอายุของนักท่องเที่ยว	100
ง (6)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับสถานภาพการสมรส ของนักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิง	101
ง (7)	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับอาชีพของนักท่องเที่ยว	102
ฉ (1)	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (1.1) .	112
ฉ (2)	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2.1) .	113
ฉ (3)	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (1)	114
ฉ (4)	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (1.1)	115
ฉ (5)	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (2)	116
ฉ (6)	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (2.1)	117
ฉ (7)	แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2.3) ..	118

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงเส้นความพอใจเท่ากันของผู้บริโภค	15
2.2	แสดงดุลยภาพในการบริโภคสินค้าต่าง ๆ.....	15
2.3	แสดงดุลยภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อราคาการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลง	16
2.4	แสดงดุลยภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง.....	17
2.5	แสดงเส้น Indifference Curve ของผู้บริโภคที่มีรสนิยมต่างกัน.....	18
2.6	แสดงคุณสมบัติของการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบบนแกนทั้งสอง	20
2.7	แสดงดุลยภาพในการบริโภคสินค้าชนิดเดียวกันแต่คุณสมบัติต่างกัน.....	22
ก (1)	แสดงผลกระทบทางการทดแทนและทางด้านรายได้ จากราคาการท่องเที่ยวถูกลง.....	89

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศกำลังพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญซึ่งส่งผลต่อภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในแง่เศรษฐกิจเชื่อว่าประเทศจะได้รับผลประโยชน์ทางการค้า (gains from trade) ผ่านทางรายได้ในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดได้ส่วนหนึ่ง และก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นผ่านทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมถึงการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นผ่านทางการผลิตสินค้าที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

สำหรับประเทศไทย ก็เป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่ง ที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ปี 2502 สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านได้เล็งเห็นถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่กำลังตื่นตัวอยู่ในภูมิภาคยุโรปและสหรัฐอเมริกา และด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีทรัพยากรพร้อมที่จะพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอยู่แล้ว จึงได้จัดตั้ง **องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อสท.)** ขึ้นเป็นหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวของประเทศ และในปี 2522 ได้ยกฐานะอสท. ขึ้นเป็น **การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)** ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า **Tourism Authority of Thailand (TAT)**¹

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 36 ปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2539), น. 48. (ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวครบรอบ 36 ปี).

ในปีแรกที่ได้มีการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นมา ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพียง 196 ล้านบาทเท่านั้น หลังจากนั้นรายได้จากการท่องเที่ยวก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนมาในปี 2519 รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงเป็นครั้งแรก คือ 3,990 ล้านบาท เทียบกับปี 2518 ที่มีรายได้ 4,538 ล้านบาท โดยเป็นสาเหตุจากเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนตุลาคม พอในปี 2534 ก็มีรายได้ลดลงเป็นครั้งที่ 2 คือ 100,004 ล้านบาท เทียบกับปี 2533 ที่มีรายได้ 110,572 ล้านบาท เนื่องจากเกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย นอกจากนี้ 2 ปีนี้แล้วรายได้จากการท่องเที่ยวก็มีอัตราเติบโตอยู่เสมอ² ในปี 2535 ประเทศไทยสามารถทำรายได้จากการท่องเที่ยวได้สูงถึง 4.8 พันล้านดอลลาร์ คิดเป็นอันดับที่ 14 ของประเทศที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงติดอันดับโลก คิดเป็นสัดส่วน 1.63% ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั่วโลก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในทวีปเอเชียด้วยกันพบว่าประเทศไทยทำรายได้เป็นอันดับที่ 3 รองจากประเทศฮ่องกงที่ทำรายได้ 6.0 พันล้านดอลลาร์ เป็นอันดับที่ 9 ของโลก และประเทศสิงคโปร์ที่ทำรายได้ 5.2 พันล้านดอลลาร์ เป็นอันดับที่ 12 ของโลก³

จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยวกับมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (Gross Domestic Product : GDP) พบว่าตั้งแต่ปี 2541-2545 รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าประมาณร้อยละ 8-10 ของ GDP ซึ่งนับได้ว่าสามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้เป็นจำนวนมาก⁴ และเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยวกับภาคบริการด้วยกัน พบว่าการท่องเที่ยวเป็นสาขาของภาคบริการที่มีการเกินดุลมากที่สุด และเป็นตัวที่ทำให้ดุลบริการมีการเกินดุลอยู่มาก จนสามารถช่วยลดปัญหาการขาดดุลการค้าและบริการได้ทางหนึ่ง เช่นในปี 2544 ดุลการท่องเที่ยวและการเดินทางมีการเกินดุลถึง 197.9 พันล้านบาท เปรียบเทียบกับดุลการขนส่งที่เกินดุลเพียง 79.2 พันล้านบาท และดุลบริการของรัฐและดุลบริการอื่น ๆ ที่ขาดดุล ทำให้ดุลบริการเกินดุลถึง 212.2 พันล้านบาท⁵

² ดูตารางที่ 1.1, น. 3.

³ Vellas, François and Bécherel, Lionel, *International Tourism : An Economic Perspective*, (London : Macmillan Press, 1995), p. 21.

⁴ ดูตารางที่ 1.2, น. 4.

⁵ ดูตารางที่ 1.3, น. 5.

ตารางที่ 1.1
สถิตินักท่องเที่ยวต่างประเทศและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว		รายได้จากการท่องเที่ยว		หมายเหตุ
	คน	อัตราการเติบโต	ล้านบาท	Million US\$	
2503	81,340	32.1%	196	10	
2504	107,754	32.5%	250	13	
2517	1,107,392	6.7%	3,852	193	วิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 1
2518	1,180,075	6.6%	4,538	227	
2519	1,098,442	-6.9%	3,990	200	เหตุการณ์ทางการเมือง
2523	1,858,801	16.8%	17,765	867	วิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2
2524	2,015,615	8.4%	21,455	983	
2525	2,218,429	10.1%	23,879	1,038	
2533	5,298,860	10.2%	110,572	4,326	
2534	5,086,899	-4.0%	100,004	3,923	สงครามอ่าวเปอร์เซีย
2539	7,193,145	3.5%	219,364	8,664	ใช้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว
2540	7,221,345	0.4%	220,754	7,048	
2541	7,764,930	7.5%	242,177	5,934	
2542	8,580,332	10.5%	253,018	6,695	
2543	9,508,623	10.8%	285,272	7,112	
2544	10,061,950	5.8%	299,047	6,731	
2545	10,799,067	7.3%	323,484	7,530	

ที่มา : Statistical Report Tourism Authority of Thailand 2002

ตารางที่ 1.2

รายได้จากการท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

หน่วย : พันล้านบาท

	2541	2542	2543	2544	2545*
ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ**	2,749.6	2,871.9	3,005.3	3,063.7	3,224.6
รายได้จากการท่องเที่ยว	242.1	253.0	285.2	299.0	323.4
สัดส่วน	8.8%	8.8%	9.4%	9.7%	10.0%

ที่มา : <http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/EconData/Econ&Finance/Download/Tab88.xls>

หมายเหตุ : * ปี 2545 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

** ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติใช้ราคาคงที่ปี 2531

อีกปัจจัยหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญมากขึ้นตามลำดับ คือ เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวกับรายได้จากสินค้าออกสำคัญของประเทศไทย พบว่าการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้มากกว่าสินค้าออกสำคัญบางรายการ จนในปี 2525 สามารถทำรายได้เข้าประเทศได้มากเป็นอันดับที่ 1 และจะอยู่ในอันดับที่ 1 และ 2 สลับกัน⁶

จากที่กล่าวมาเป็นความสำคัญของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย สำหรับการท่องเที่ยวภายในประเทศก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดการใช้จ่ายหมุนเวียนภายในประเทศแล้ว ยังช่วยให้มีการกระจายรายได้และกระตุ้นให้มีการจ้างงานในทุกภูมิภาคของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

⁶ ดูตารางที่ 1.4, น. 6.

ตารางที่ 1.3
ดุลการค้าและบริการ

หน่วย : พันล้านบาท

	2541	2542	2543	2544	2545*
ดุลการค้าและบริการ	721.5	568.8	403.3	360.0	179.6
ดุลการค้า (1)	503.1	349.9	217.4	147.8	107.4
ดุลบริการ (2)	218.4	218.9	185.9	212.2	72.2
- การขนส่ง (3)	70.8	75.2	85.1	79.2	30.6
- การท่องเที่ยวและเดินทาง (4)	174.8	171.9	188.1	197.9	75.0
- บริการของรัฐบาล** (5)	-1.7	-0.9	-1.9	-2.7	-1.3
- บริการด้านอื่น ๆ** (6)	-25.5	-27.3	-85.3	-62.2	-32.0

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย

<http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/EconData/Econ&Finance/Download/Tab55.xls>

หมายเหตุ : ดุลการค้าและบริการ เท่ากับ (1) + (2)

 ดุลบริการ เท่ากับ (3) + (4) + (5) + (6)

* ปี 2545 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

** บริการของรัฐบาล และ บริการด้านอื่น ๆ มีค่าเป็นลบ เนื่องจาก
 ในภาคบริการนั้น ๆ มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย

ตารางที่ 1.4

รายได้จากการท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าออกสำคัญ

หน่วย : ล้านบาท

ปี	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	การท่องเที่ยว	ชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
2541	(1)** 316,102	(2) 242,177	(4) 161,821	(3) 183,025
2542	(1) 299,780	(2) 253,018	(4) 153,768	(3) 166,108
2543	(1) 338,641	(2) 285,272	(3) 211,307	(4) 189,167
2544	(1) 343,027	(2) 299,047	(3) 219,246	(4) 195,990
2545*	(2) 313,153	(1) 323,484	(3) 243,240	(4) 179,765

ที่มา : Statistical Report Tourism Authority of Thailand 2002

หมายเหตุ : * ปี 2545 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

** ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับของสินค้าที่ทำรายได้เข้าประเทศในปีนั้น ๆ

การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หากนโยบายนี้บรรลุผลนอกจากจะทำให้มีเงินตราหมุนเวียนภายในประเทศและกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจแล้วยังเป็นการให้สวัสดิการทางสังคมจากรัฐสู่ประชาชน ช่วยพัฒนาโลกทัศน์ ภูมิปัญญา ระดับความคิด จิตสำนึก สรรค์สร้างให้เกิดความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดขึ้นแก่ชนในชาติอีกด้วย

จากสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย⁷ พบว่าปี 2538 เป็นปีที่การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วง 7-8 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากมีการรณรงค์โครงการไทยเที่ยวไทย ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศเริ่มชะลอตัวลง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชะลอการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ และหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น นับจากปี 2539 เป็นต้นมาสถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยเริ่มชะลอตัวลง หลังจากมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในหลายปีที่ผ่านมาโดย

⁷ ดูตารางที่ 1.5, น. 7.

ตารางที่ 1.5
สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย

หน่วย : คน-ครั้ง*

ปี	ผู้เยี่ยมชมเยือน**		นักท่องเที่ยว**		นักท่องเที่ยว**	
	จำนวน	อัตราการเติบโต	จำนวน	อัตราการเติบโต	จำนวน	อัตราการเติบโต
2531	39,318,600	-14.82%	21,459,916	-16.60%	17,858,684	-12.59%
2532	39,975,249	1.67%	23,945,863	11.58%	16,029,386	-10.24%
2533	42,880,641	7.27%	25,324,031	5.76%	17,556,610	9.53%
2534	39,400,068	-8.12%	24,204,720	-4.42%	15,195,348	-13.45%
2535	35,945,709	-8.77%	22,076,290	-8.79%	13,869,419	-8.73%
2536	38,699,243	7.66%	25,285,476	14.54%	13,413,767	-3.29%
2537	42,646,456	10.20%	27,701,913	9.56%	14,944,543	11.41%
2538	52,256,566	22.53%	31,809,682	14.83%	20,446,884	36.82%
2539	52,465,944	0.40%	33,706,539	5.96%	18,759,405	-8.25%
2540	52,053,251	-0.79%	34,272,809	1.68%	17,780,442	-5.22%
2541	51,681,035	-0.72%	33,176,433	-3.20%	18,504,602	4.07%
2542	53,624,843	3.02%	35,136,858	5.91%	18,487,985	-0.09%
2543	54,740,239	2.08%	35,171,994	0.10%	19,568,245	5.89%
2544	58,620,802	7.09%	36,948,180	5.05%	21,672,622	10.75%
2545	61,817,498	5.45%	38,412,243	3.96%	23,405,255	7.99%

ที่มา : Statistical Report Tourism Authority of Thailand 2002

หมายเหตุ : * หน่วย : คน-ครั้ง หมายถึง จำนวนครั้งในการท่องเที่ยว

** ผู้เยี่ยมชมเยือน (Number of Visitors) ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว
นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เดินทางที่มีการพักค้างคืนในสถานที่ที่ไปท่องเที่ยว
นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เดินทางที่ไปท่องเที่ยวแบบเข้าไปเยือนกลับ

ในปี 2540 เป็นปีที่มีอัตราการขยายตัวลดลงเป็นปีแรก ทั้งนี้จากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก และภาวะถดถอยของประเทศ โดยเฉพาะครึ่งปีหลังที่มีการประกาศใช้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงมาก ภาครัฐบาลได้มีมาตรการเข้มงวดในด้านการใช้จ่ายงบประมาณ เช่น งดการจัดประชุมสัมมนาในส่วนภูมิภาคที่ต้องใช้โรงแรม รวมทั้งภาคเอกชนเริ่มประสบปัญหา การขาดสภาพคล่องทางการเงิน ส่งผลให้การกระจายการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศลดลง แต่เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวในประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) พบว่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.4 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ให้มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี⁸

แต่หลังจากที่ภาครัฐและภาคเอกชนเริ่มมีการปรับตัว รัฐบาลมีนโยบายผ่อนปรนให้มีการประชุมตามโรงแรมได้ จึงทำให้การกระจายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศในปี 2542 เพิ่มขึ้น 3.02% ในปี 2545 การกระจายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของ นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางในช่วงสั้น ๆ ใช้เวลาในช่วงวันหยุดไปท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวใกล้ ๆ การเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยปี 2545 นี้มีอัตราการเติบโต 5.45% มีจำนวนการเดินทางทั้งหมด 72.89 ล้านคน-ครั้ง โดยแต่ละครั้งผู้เยี่ยมเยียนมีการกระจายการ เดินทางประมาณ 1.18 แหล่งท่องเที่ยว และมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 2.55 วัน นักท่องเที่ยวมี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1,895.12 บาท/คน/วัน ก่อให้เกิดรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 207,247.15 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 4.96% ส่วนนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 938.39 บาท/คน/วัน ก่อให้เกิดรายได้ หมุนเวียนในแหล่งท่องเที่ยวเป็นเงิน 28,090.00 ล้านบาท รวมรายได้ทั้งหมดจากการท่องเที่ยว ภายในประเทศของชาวไทยเท่ากับ 235,337.15 ล้านบาท⁹

ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทยก็มีสถิติเพิ่มขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจ เติบโต¹⁰ โดยเฉพาะคนไทยที่มีฐานะปานกลางขึ้นไปนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น และมีค่าใช้จ่ายรวมค่อนข้างสูง แต่พอมาในปี 2540 และ ปี 2541 อัตราการเติบโตนี้เริ่มลดลง คนไทยเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศน้อยลง น่าจะเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยภายใน ประเทศ ประกอบกับค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่างประเทศสูงขึ้นกว่า แต่ก่อน สถานการณ์เช่นนี้จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะสนับสนุนให้คนไทยท่องเที่ยวประเทศไทย

⁸ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย, "สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ (Internal Tourism)," (2540), น. 1.

⁹ คู่มือตารางที่ 1.6, น. 9.

¹⁰ คู่มือตารางที่ 1.7, น.10.

ตารางที่ 1.6
รายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศไทยของคนไทย

ผู้เยี่ยมเยือน*				
ปี	รายได้ (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต	ค่าใช้จ่าย (บาท/คน/วัน)	อัตราการเติบโต
2542	203,158.04	7.41%	1,523.55	2.29%
2543	210,516.15	3.62%	1,717.77	12.75%
2544	223,732.14	6.28%	1,702.70	-0.88%
2545	235,337.15	5.19%	1,689.52	-0.77%

นักท่องเที่ยว*				
ปี	รายได้ (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต	ค่าใช้จ่าย (บาท/คน/วัน)	อัตราการเติบโต
2542	180,811.76	7.35%	1,882.86	2.08%
2543	186,456.88	3.12%	1,915.50	1.73%
2544	197,446.05	5.89%	1,905.99	-0.50%
2545	207,247.15	4.96%	1,895.12	-0.57%

นักท่องเที่ยว*				
ปี	รายได้ (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต	ค่าใช้จ่าย (บาท/คน/วัน)	อัตราการเติบโต
2542	22,346.28	7.84%	933.64	3.84%
2543	24,059.47	7.67%	954.31	2.21%
2544	26,286.09	9.25%	945.35	-0.94%
2545	28,090.00	6.86%	938.39	-0.74%

ที่มา : สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย (Internal Tourism) ปี 2542 - ปี 2545

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : * จากข้อมูลในตารางที่ 1.5 ซึ่งมีหน่วย : คน-ครั้ง เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 1.7
สถิติการท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทย

ปี	จำนวน นักท่องเที่ยว (คน)	อัตราการ เติบโต	ค่าใช้จ่าย			
			(บาท)	อัตราการ เติบโต	(US \$)*	อัตราการ เติบโต
2539	1,823,676	1.4%	105,620.96	25.8%	4,171.44	23.7%
2540	1,637,595	-10.2%	59,124.92	-44.0%	1,887.77	-54.7%
2541	1,393,845	-14.9%	59,073.21	-0.1%	1,447.52	-23.3%
2542	1,654,740	18.7%	69,648.54	8.6%	1,843.04	27.3%
2543	1,908,928	15.4%	82,838.21	18.9%	2,065.28	12.1%
2544	2,010,616	5.3%	96,796.91	16.9%	2,178.64	5.5%
2545	2,277,983	13.3%	106,825.14	10.3%	2,486.62	14.1%

ที่มา : Statistical Report Tourism Authority of Thailand 2002

หมายเหตุ : * อัตราแลกเปลี่ยน ปี 2539 = 25.32 บาท/US \$

ปี 2540 = 31.31 บาท/US \$

ปี 2541 = 40.81 บาท/US \$

ปี 2542 = 37.79 บาท/US \$

ปี 2543 = 40.11 บาท/US \$

ปี 2544 = 44.43 บาท/US \$

ปี 2545 = 42.96 บาท/US \$

เพิ่มขึ้น และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อชักจูงให้คนไทยที่ชอบท่องเที่ยวต่างประเทหันมาท่องเที่ยวประเทศไทยแทน แม้ในช่วงที่เศรษฐกิจจะดีขึ้นก็ตาม อีกทั้งสนับสนุนให้คนไทยทั่วไปเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้นด้วย

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศเริ่มปรากฏแน่ชัดตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534) รวมทั้งปรากฏอยู่ในจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวหลาย ๆ กิจกรรมที่

ดำเนินการโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เช่น กิจกรรมปีท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 1 ในปี 2523 และครั้งที่ 2 ในปี 2530, กิจกรรมปี Amazing Thailand 1998-1999¹¹ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยเพิ่มขึ้น โครงการ "เที่ยวทั่วไทย..ไปได้ทุกเดือน" เป็นการจูงใจให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้นด้วย และโครงการ "ท่องเที่ยววันหยุด..ลดสุดสุดในเมืองไทย" จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนอกฤดูกาล กระตุ้นให้เกิดกระแสเงินหมุนเวียนในประเทศด้วยการจัดพิมพ์คู่มือเพื่อนำไปใช้เป็นส่วนลดราคาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2544 - 15 ตุลาคม 2544 ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศนี้ ได้ปรากฏอยู่ในวิสัยทัศน์และพันธกิจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตามแผนวิสาหกิจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) ที่ได้กำหนดไว้ กล่าวว่า "พันธกิจที่ 4 : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้คนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น"¹² และยังปรากฏอยู่ในนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2540-2546 อีกด้วย กล่าวว่า "ข้อ 10. สร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายให้สอยภายในประเทศกระจายไปทั่วภูมิภาคตลอดปี เพื่อเพิ่มดุลการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น และเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป"¹³

ในปี 2547 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศไว้ 67.12 ล้านคน-ครั้ง เพิ่มขึ้น 3.10% และเป้าหมายรายได้ 362,500 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 20.07%¹⁴ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้มีการวางแผนการตลาดโดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศให้เป็นที่รู้จักผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศ รวมถึงจัดกิจกรรมกระตุ้นการเดินทางภายใต้โครงการ "เที่ยวทั่วไทย..ไปได้ทุกเดือน" ต่อเนื่องจากปี 2545 และมีการดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายหลักบางกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ, กลุ่มครอบครัว, กลุ่มเยาวชน และกลุ่มคนทำงาน

¹¹ เพลินพิศ หมั่นพล, "ปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542," จุลสารการท่องเที่ยว 16 (กรกฎาคม-กันยายน 2540) : 4-8.

¹² การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, "รายงานประจำปี," (2545), น. 16.

¹³ เรื่องเดียวกัน, น. 21.

¹⁴ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองแผนงาน, "แผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2547," (2546), น. 1.

เพื่อให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตั้งไว้ น่าจะมีการศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และเป็นการหานักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อจะได้ทราบสถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศในขณะนั้น ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนนโยบาย เป้าหมาย และแผนการตลาดท่องเที่ยว ในครั้งนี้จึงทำการศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของประชากรทั้งในเรื่องระดับรายได้ อาชีพ และการศึกษา และมีความสะดวกในการหากลุ่มตัวอย่างภายใต้ระยะเวลาที่จำกัดของการทำวิทยานิพนธ์ จะทำการสุ่มตัวอย่างประชากร 500 คน สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 4 เดือน

1.4 วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 500 คน มีการกระจายตัวอย่างไปในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครในสัดส่วนต่าง ๆ กัน โดยอิงกับข้อมูลจริงของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาว่าพฤติกรรม การท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร โดยใช้ข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนในการอธิบายพฤติกรรม และใช้วิธีการพรรณนาในการวิเคราะห์

ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาหา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ต่อคนต่อวันในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยเป็นตัวแปรที่ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและพฤติกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำการศึกษาโดยสร้าง สมการถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีกำลังสอง น้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method : OLS) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาว่าปัจจัยตัวใดที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนัก (ต่อไปจะใช้คำว่า จำนวนวันพัก แทน) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาจะทำให้เราทราบว่า นักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครกลุ่มใด หรือนักท่องเที่ยวในลักษณะใดที่สนใจการท่องเที่ยวในประเทศ และมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเป็น อย่างไร ทั้งในเรื่องจำนวนวันพักและค่าใช้จ่าย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถนำผลการ ศึกษาที่ได้นั้นไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผน หรือนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

1.6 แนวทางสังเขปของการศึกษา

ในครั้งนี้ต้องการศึกษาหาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพัก และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีหัวข้อ ในการศึกษา 5 ส่วน ได้แก่ บทที่ 1 เป็นบทนำ กล่าวถึงความสำคัญของปัญหา, วัตถุประสงค์ของ การศึกษา, ขอบเขตของการศึกษา, วิธีการศึกษา, และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา บทที่ 2 เป็นแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่จะนำมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ และทบทวน งานวิจัยที่ผ่านมา บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบจำลองที่ใช้ใน การวิเคราะห์ บทที่ 4 แสดงผลที่ได้จากแบบสอบถามในรูปของตารางและอธิบายเพิ่มเติม และ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบจำลองที่สร้างขึ้น ส่วนบทที่ 5 เป็นการสรุปผลการศึกษาและ ข้อเสนอแนะของการศึกษา

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์

ในชีวิตประจำวันผู้บริโภคต้องเผชิญกับการเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น การเลือกบริโภคสินค้าภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งก็คือรายได้ของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะบริโภคสินค้าได้มากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับรายได้ของตนเอง หากเลือกบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งมากขึ้นก็ต้องลดการบริโภคสินค้าชนิดอื่น เพื่อให้เพียงพอกับงบประมาณที่มีอยู่ การท่องเที่ยวก็จัดเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง หากผู้บริโภคชอบการเดินทางท่องเที่ยวก็หมายความว่าต้องการบริโภคการท่องเที่ยวมาก จะต้องลดการบริโภคสินค้าอย่างอื่น เราจะอธิบายพฤติกรรมนี้จากทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

2.1.1 พฤติกรรมผู้บริโภค

แนวคิดเกี่ยวกับ พฤติกรรมผู้บริโภค¹ นั้น นักเศรษฐศาสตร์ได้อธิบายพฤติกรรมผู้บริโภคโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า *เส้นความพอใจเท่ากัน (Indifference Curve)* โดยกำหนดฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function) ดังนี้

$$U = f(x, y)$$

โดยที่ U = อรรถประโยชน์หรือความพอใจในการบริโภคสินค้า

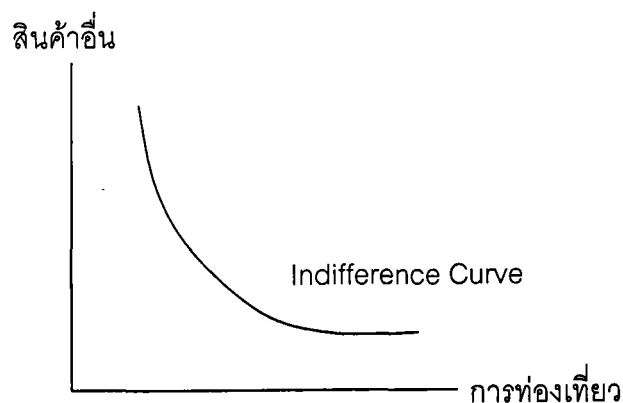
x = การบริโภคบริการการท่องเที่ยว

y = การบริโภคสินค้าอื่น

¹ Truett, Lila J. and Truett, Dale B., *Economics*, (St Louis : Times Mirror/Mosby College Pub, 1987), p. 378.

ภาพที่ 2.1

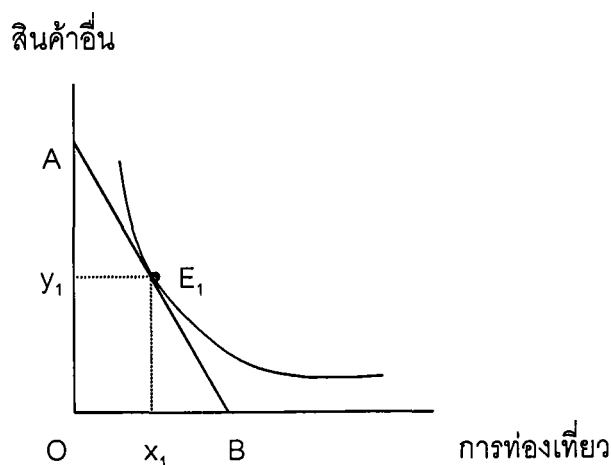
แสดงเส้นความพอใจเท่ากันของผู้บริโภค

จากภาพที่ 2.1 แสดงเส้นความพอใจเท่ากันของผู้บริโภคในการบริโภคสินค้า 2 ชนิด ซึ่งทุก ๆ จุดบนเส้นนี้จะแสดงถึงปริมาณสินค้า 2 ชนิดที่บริโภค ณ ระดับต่าง ๆ กันแต่ให้ความพอใจเท่ากัน ความชันของเส้น Indifference Curve คือ $\Delta Y / \Delta X$ หมายความว่า เมื่อต้องการ x เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะต้องเสีย y ไปกี่หน่วยเพื่อให้ได้ความพอใจเท่าเดิม หรือก็คือ Marginal Rate of Substitution : MRS_{xy} แต่การจัดสรรการบริโภคที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Maximize Utility) จะต้องอยู่ภายใต้งบประมาณที่จำกัด (Budget Constraint) ซึ่งก็คือรายได้ของผู้บริโภค

ภาพที่ 2.2

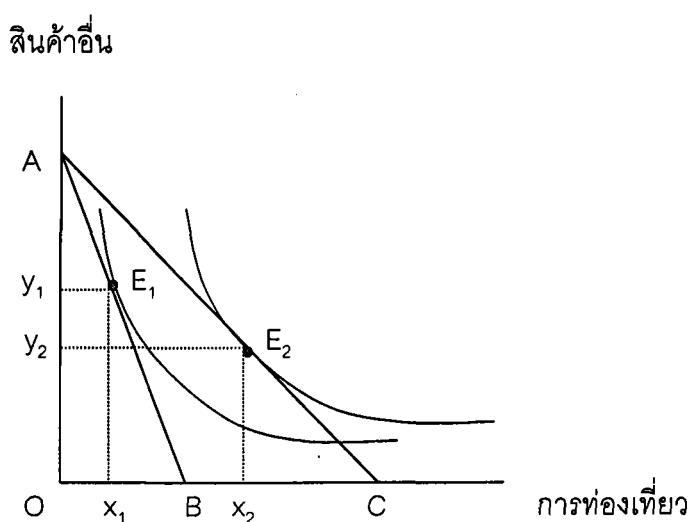
แสดงดุลยภาพในการบริโภคสินค้าต่าง ๆ

จากภาพที่ 2.2 เมื่อพิจารณาข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ หากผู้บริโภคใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอย่างเดียว จะบริโภคการท่องเที่ยวได้สูงสุดที่ OB แต่หากบริโภคสินค้าอื่นอย่างเดียวยะบริโภคได้สูงสุดที่ OA เส้น AB คือเส้นงบประมาณที่ผู้บริโภคมีอยู่ ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคการท่องเที่ยวและสินค้าอื่นผสมกันได้ภายใต้เส้นงบประมาณเส้นนี้ จะพบว่าผู้บริโภคจะจัดสรรการบริโภคที่จะก่อให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุดได้ ณ จุด E₁ ซึ่งในที่นี้คือ บริโภคการท่องเที่ยว Ox₁ และบริโภคสินค้าอื่น Oy₁ จุดนี้เป็นระดับการบริโภคสูงสุด ณ ระดับรายได้ที่มีอยู่ แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันใด เช่น ราคาสินค้าหรือรายได้ของผู้บริโภค ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเส้นงบประมาณของผู้บริโภคแล้ว ดุลยภาพในการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงไป

ภาพที่ 2.3

แสดงดุลยภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อราคาการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลง

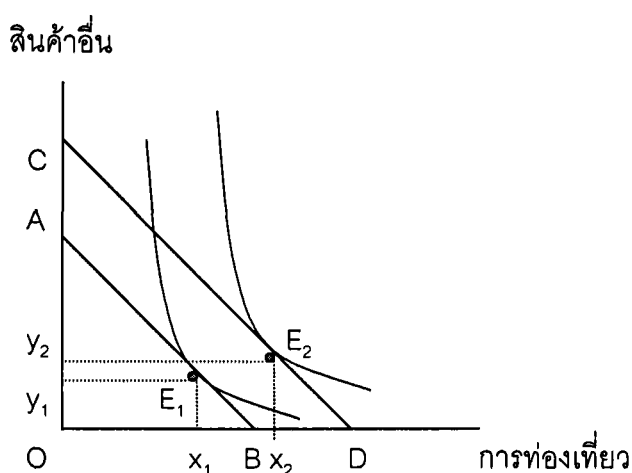
จากภาพที่ 2.3 สมมติราคาของการท่องเที่ยวถูกลงโดยเปรียบเทียบ ดังนั้นงบประมาณเดิมที่ผู้บริโภคมีอยู่ หากบริโภคการท่องเที่ยวอย่างเดียวจะบริโภคได้เพิ่มขึ้นเป็น OC แต่สินค้าอื่นยังคงบริโภคได้เท่าเดิม เส้นงบประมาณใหม่ที่ผู้บริโภคเผชิญอยู่คือเส้น AC จะเกิดผลกระทบต่อผู้บริโภค 2 ทาง คือ ผลกระทบทางด้านทดแทน (Substitution Effect) และผลกระทบต่อด้านรายได้ (Income Effect) เมื่อพิจารณาผลกระทบทั้ง 2 ด้านแล้ว² ผู้บริโภคจะจัดสรรการบริโภคที่จะก่อให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุดใหม่ โดยเปลี่ยนไปเป็นจุด E₂ คือ ผู้บริโภค

² ดูรายละเอียดการอธิบายผลกระทบทั้ง 2 ด้านที่ภาคผนวก ก, น. 89.

จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภค โดยบริโภคการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก Ox_1 เป็น Ox_2 และบริโภคสินค้าอื่นน้อยลงจาก Oy_1 เป็น Oy_2 โดยใช้งบประมาณเท่าเดิม

ภาพที่ 2.4

แสดงดุลยภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง

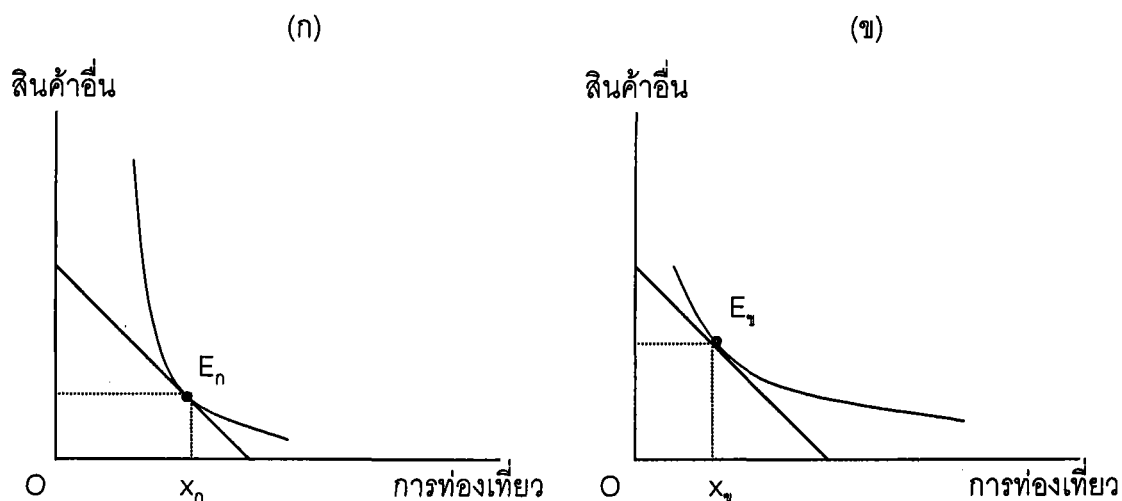

จากภาพที่ 2.4 สมมติรายได้ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นโดยที่ราคาสินค้าคงที่ ดังนั้นหากบริโภคการท่องเที่ยวอย่างเดียวจะบริโภคได้เพิ่มขึ้นเป็น OD และหากบริโภคสินค้าอื่นอย่างเดียวจะบริโภคได้เพิ่มขึ้นเป็น OC (เนื่องจากราคาสินค้าคงที่ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นย่อมบริโภคสินค้าได้เพิ่มขึ้นตาม) เส้นงบประมาณที่ผู้บริโภคเผชิญเส้นใหม่ คือ เส้น CD ผู้บริโภคจะสามารถบริโภคสินค้าทั้ง 2 ชนิดเพิ่มขึ้นได้ตามเส้น Indifference Curve เส้นใหม่ มีดุลยภาพใหม่ที่จุด E_2 คือ ผู้บริโภคจะบริโภคการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก Ox_1 เป็น Ox_2 และบริโภคสินค้าอื่นเพิ่มขึ้นจาก Oy_1 เป็น Oy_2 ในที่นี้จะเห็นว่าผู้บริโภคจะบริโภคการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งการท่องเที่ยวจัดเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย (Luxurious Goods) คือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะบริโภคสินค้าชนิดนี้เพิ่มขึ้นมากกว่า 1 หน่วย หรือมี Income Elasticity มากกว่า 1

จากแนวความคิดนี้ จะเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของผู้บริโภค คือ ราคาของสินค้า และรายได้ของผู้บริโภค แต่ยังมีปัจจัยอื่นอีกที่สามารถกำหนดพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจเป็นตัวกำหนดรสนิยมหรือความชอบของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคแต่ละคนได้รับอรรถประโยชน์มากน้อยต่างกันจากการบริโภคสินค้าชนิดเดียวกัน แสดงออกมาให้เห็นในรูปของเส้น Indifference Curve ที่แตกต่างกัน

ภาพที่ 2.5

แสดงเส้น Indifference Curve ของผู้บริโภคที่มีรสนิยมต่างกัน

จากภาพที่ 2.5 (ก) แสดงเส้น Indifference Curve ของผู้บริโภคที่ชอบบริโภคการท่องเที่ยวมากกว่า ดูได้จากเมื่อต้องการบริโภคการท่องเที่ยวในหน่วยแรก ๆ จะยอมเสียสินค้าอื่นมากเพื่อต้องการแลกการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคชอบการท่องเที่ยว หากได้ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจะได้รับอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มมาก จึงยอมลดการบริโภคสินค้าอื่นลงมาก ทำให้ได้เส้น Indifference Curve ที่มีความชันและมีลักษณะดังภาพ (ก) ส่วนภาพที่ 2.5 (ข) แสดงเส้น Indifference Curve ของผู้บริโภคที่ชอบบริโภคสินค้าอื่นมากกว่า ซึ่งพิจารณาในทางกลับกัน จากเงื่อนไขดุลยภาพของผู้บริโภคจะพบว่าผู้บริโภค (ก) ซึ่งเป็นคนที่ชอบการท่องเที่ยวมากกว่า จะมีดุลยภาพในการบริโภคที่จุด E_n บริโภคการท่องเที่ยว Ox_n ซึ่งมากกว่าผู้บริโภค (ข) ที่ชอบบริโภคสินค้าอื่นมากกว่า จะมีดุลยภาพในการบริโภคที่จุด E_1 บริโภคการท่องเที่ยวเพียง Ox_1

ดังนั้นผู้บริโภคที่มีรสนิยมในการบริโภคต่างกัน จะใช้จ่ายงบประมาณของตนในการซื้อสินค้าแต่ละอย่างต่างกัน ขึ้นอยู่กับรสนิยมและความชอบของแต่ละคนว่าชอบสินค้าชนิดใดมากกว่า โดยแสดงให้เห็นจากเส้น Indifference Curve ที่แตกต่างกันของผู้บริโภคแต่ละคน และจากทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคนี้ เราทราบว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคการท่องเที่ยวคือ รายได้ของผู้บริโภค และราคาของการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลในทางอ้อมทำให้ผู้บริโภคแต่ละคนมีรสนิยมชอบบริโภคการท่องเที่ยวมากน้อยต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส หรือ อาชีพ เราจะพิจารณาผลของปัจจัยเหล่านี้ในบทต่อไป

หลังจากที่ทราบว่าผู้บริโภคแต่ละคนมีพฤติกรรมในการบริโภคสินค้าต่างกัน บางคนชอบบริโภคการท่องเที่ยว บางคนชอบบริโภคสินค้าอื่น แต่สำหรับกลุ่มคนที่ชอบบริโภคการท่องเที่ยวเหมือนกันแล้ว ก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่ คือ ในการบริโภคสินค้าชนิดเดียวกัน ผู้บริโภคแต่ละคนจะมีวิธีการเลือกบริโภคที่แตกต่างกัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความพอใจที่ได้รับจากสินค้าชนิดนั้น เนื่องจากสินค้าชนิดเดียวกันอาจจะมีคุณสมบัติที่ต่างกัน เช่น ยาสีฟัน บางยี่ห้อมีส่วนฟลูออไรด์ป้องกันฟันผุ บางยี่ห้อมีส่วนขัดฟันขาว และบางยี่ห้อมีส่วนเคลือบฟัน ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้สินค้าชนิดเดียวกันมีความแตกต่างกัน การท่องเที่ยวก็เป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่มีรูปแบบมากมาย เช่น การท่องเที่ยวชายทะเล, การท่องเที่ยวน้ำตกหรือภูเขา, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ฯลฯ ซึ่งผู้บริโภคแต่ละคนที่ชอบการท่องเที่ยวย่อมสนใจการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบต่างกันไป โดยยังคงอยู่ภายใต้ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณเช่นเดิม เราจะอธิบายพฤติกรรมนี้จากทฤษฎี The Characteristics Approach

2.1.2 The Characteristics Approach

แนวคิด The Characteristics Approach³ เป็นแนวคิดที่ดูคุณสมบัติเฉพาะของสินค้าหรือคุณลักษณะเด่นของสินค้า ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคได้รับอรรถประโยชน์จากสินค้าชนิดนั้นมากกว่าสินค้าชนิดอื่น Kelvin Lancaster ได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้ สมมติในตลาดสินค้าหนึ่ง คือ การท่องเที่ยว มีคุณสมบัติ 2 อย่าง คือ ความสะดวกสบาย และการผจญภัย สมมติมีรูปแบบการท่องเที่ยว 3 แบบ แต่ละรูปแบบมีคุณสมบัติและราคาต่างกัน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวแบบล่องเรือสำราญ มีคุณสมบัติความสะดวกสบาย 8 หน่วย และการผจญภัย 2 หน่วย (มีสัดส่วนของความสะดวกสบายมากกว่า) ราคา 1 บาท/package

รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยวแบบดำน้ำดูปะการัง มีคุณสมบัติความสะดวกสบาย 6 หน่วยและการผจญภัย 6 หน่วย (มีสัดส่วนของความสะดวกสบายกับการผจญภัยเท่ากัน) ราคา 0.6 บาท/package

รูปแบบที่ 3 การท่องเที่ยวแบบล่องแก่ง มีคุณสมบัติความสะดวกสบาย 4 หน่วยและการผจญภัย 10 หน่วย (มีสัดส่วนของการผจญภัยมากกว่า) ราคา 0.5 บาท/package

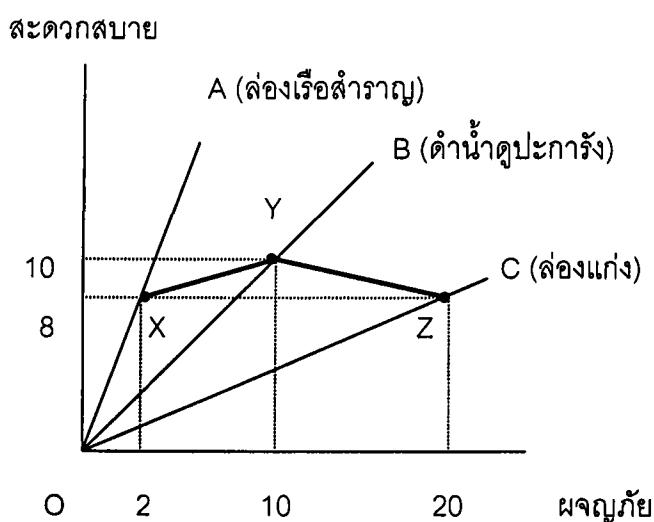
³ Griffiths, Alan and Wall, Stuart, *Intermediate Microeconomics : Theory & Applications*, (New York : Longman, 1996), p. 77.

เราจะนำข้อมูลรูปแบบการท่องเที่ยวทั้ง 3 แบบนี้ใส่ลงในตาราง เพื่อให้การพิจารณาจากรูปภาพง่ายขึ้น

ตารางที่ 2.1
คุณสมบัติและราคาของการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบ

รูปแบบการท่องเที่ยว	คุณสมบัติ (หน่วย)		ราคา (บาท/package)
	สะดวกสบาย	ผจญภัย	
ล่องเรือสำราญ	8	2	1
ดำน้ำดูปะการัง	6	6	0.6
ล่องแก่ง	4	10	0.5

ภาพที่ 2.6
แสดงคุณสมบัติของการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบบนแกนทั้งสอง

จากภาพที่ 2.6 แสดงคุณสมบัติของการท่องเที่ยวทั้ง 3 รูปแบบ ซึ่งมีสัดส่วนของคุณสมบัติทั้ง 2 ชนิดต่างกัน โดยดูจากรัศมีที่ออกจากจุดกำเนิด ถ้าบริโภคการท่องเที่ยวรูปแบบเดียวกันเพิ่มขึ้น ก็จะได้รับคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามเส้นรัศมีของการท่องเที่ยวรูปแบบนั้น ๆ คือ OA, OB หรือ OC สมมติผู้บริโภคมีงบประมาณอยู่ 1 บาทสำหรับใช้บริโภคการ

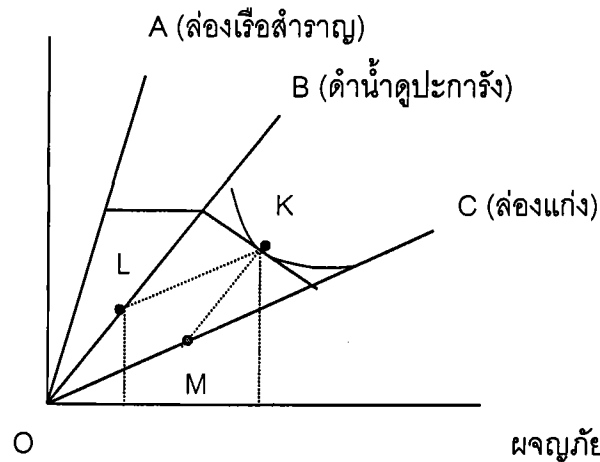
ท่องเที่ยว หากเขาเลือกบริโภคการท่องเที่ยวเพียงรูปแบบเดียว เขาจะสามารถล่องเรือสำราญ (เส้น OA) ได้ 1 package (งบประมาณ/ราคา = 1/1) มีคุณสมบัติของการท่องเที่ยวที่จุด X คือ ได้รับความสะดวกสบาย 8 หน่วยและการผจญภัย 2 หน่วย หรือสามารถดำน้ำดูปะการัง (เส้น OB) ได้ 1.67 package (งบประมาณ/ราคา = 1/0.6) มีคุณสมบัติของการท่องเที่ยวที่จุด Y คือ ได้รับความสะดวกสบาย 10 หน่วยและการผจญภัย 10 หน่วย (หน่วยของคุณสมบัติ*จำนวน package = 6×1.67 และ 6×1.67 ตามลำดับ) หรือสามารถล่องแก่ง (เส้น OC) ได้ 2 package (งบประมาณ/ราคา = 1/0.5) มีคุณสมบัติของการท่องเที่ยวที่จุด Z คือ ได้รับความสะดวกสบาย 8 หน่วยและการผจญภัย 20 หน่วย (หน่วยของคุณสมบัติ*จำนวน package = 4×2 และ 10×2 ตามลำดับ) ซึ่งจะได้จุด X, Y และ Z ตามรูป เส้นที่ลากเชื่อมจุด XYZ เปรียบเสมือนเส้นงบประมาณของผู้บริโภค เช่น จุดบนเส้น XY แสดงสัดส่วนคุณสมบัติของการท่องเที่ยวที่ผู้บริโภคสามารถได้รับจากการใช้งบประมาณของเขาบริโภคการท่องเที่ยว 2 รูปแบบ คือ การล่องเรือสำราญและการดำน้ำดูปะการัง หรือจุดบนเส้น YZ แสดงสัดส่วนคุณสมบัติของการท่องเที่ยวที่ผู้บริโภคสามารถได้รับ จากการใช้งบประมาณของเขาบริโภคการท่องเที่ยว 2 รูปแบบ คือ การดำน้ำดูปะการัง และการล่องแก่ง ส่วนเส้น XZ แสดงสัดส่วนคุณสมบัติของการท่องเที่ยวที่ผู้บริโภคสามารถได้รับจากการใช้งบประมาณของเขาบริโภคการท่องเที่ยว 2 รูปแบบ คือ การล่องเรือสำราญและการล่องแก่ง แต่เนื่องจากเส้น XZ นี้ตกอยู่ภายในขอบเขตของเส้น XYZ ซึ่งผู้บริโภคจะได้รับคุณสมบัติของการล่องเรือสำราญและการล่องแก่งน้อยกว่างบประมาณจำนวนเดียวกันที่ใช้บนเส้น XY และ YZ ดังนั้นเส้น XZ จึงไม่มีเหตุผลที่จะนำมาพิจารณา เราเรียกเส้น XYZ ว่า เส้นขอบเขตความเป็นไปได้ของคุณสมบัติ (The Characteristics Possibility Frontier : CPF)

ดุลยภาพในการบริโภคจะอยู่ที่จุดสัมผัสระหว่างเส้น Indifference Curve กับเส้น CPF ซึ่งดุลยภาพนี้จะเกิดขึ้นที่จุดสัมผัสบนเส้น XY หรือเส้น YZ ก็ได้ หมายความว่า เป็นการบริโภคการท่องเที่ยว 2 รูปแบบผสมกัน หรือสามารถเกิดขึ้นที่จุดสัมผัสบนจุด X, Y หรือ Z ก็ได้ หมายความว่า เป็นการบริโภคการท่องเที่ยวรูปแบบเดียว

ภาพที่ 2.7

แสดงดุลยภาพในการบริโภคสินค้าชนิดเดียวกันแต่คุณสมบัติต่างกัน

สะดวกสบาย

จากภาพที่ 2.7 ดุลยภาพจะอยู่ที่จุด K ซึ่งเป็นจุดที่เส้น CPF สัมผัสกับเส้น Indifference Curve เส้นสูงสุด มีการบริโภคการท่องเที่ยว 2 รูปแบบ คือ การดำน้ำดูปะการังและการล่องแก่ง อธิบายได้โดยเริ่มจากการลากเส้นจากจุด K ขนานกับเส้น OC จนไปตัดเส้น OB ที่จุด L และลากอีกเส้นหนึ่งจากจุด K ขนานกับเส้น OB จนไปตัดเส้น OC ที่จุด M จุด K นี้เรียก Optimal Brand Mix ซึ่งสามารถพิจารณาได้ 2 ทาง คือ

1. บริโภคการดำน้ำดูปะการัง เริ่มตั้งแต่จุด O จนกระทั่งถึงจุด L แล้วบริโภคการล่องแก่งเริ่มตั้งแต่จุด L จนกระทั่งถึงจุด K หรือ
2. บริโภคการล่องแก่ง เริ่มตั้งแต่จุด O จนกระทั่งถึงจุด M แล้วบริโภคการดำน้ำดูปะการังเริ่มตั้งแต่จุด M จนกระทั่งถึงจุด K

รูปแบบการท่องเที่ยวทั้ง 2 แบบนี้ จะทำให้ผู้บริโภคได้รับคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเท่ากัน

จากทฤษฎีนี้เราจะทราบว่า การบริโภคการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม ยังคงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักตัวเดิม คือ รายได้ของผู้บริโภค ส่วนผู้บริโภคจะเลือกการท่องเที่ยวรูปแบบใดนั้น น่าจะขึ้นอยู่กับรสนิยมความชอบของแต่ละคน ซึ่งปัจจัยที่จะมากำหนดรสนิยมของแต่ละคนนั้น น่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส หรือ อาชีพ จึงได้แจกแจงปัจจัยเหล่านี้ไว้ในแบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ เพื่อที่จะได้ดูว่านักท่องเที่ยวที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน จะมีพฤติกรรมและรสนิยมในการท่องเที่ยวต่างกันหรือไม่เพียงไร

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยและงานศึกษาที่ผ่านมา ๆ มาพบว่า มีทั้งงานที่ศึกษาการท่องเที่ยวในประเทศ และการท่องเที่ยวต่างประเทศ มีการใช้ข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ⁴ ใช้วิธีการศึกษาที่เหมือนกันและต่างกัน ในครั้งนี้จะขอแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ งานศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย และงานศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย

2.2.1 งานศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในกลุ่มแรกนี้ผู้ศึกษาได้ทบทวนงาน 2 ชิ้น ได้แก่ งานวิจัยของ เนาวรัตน์ พลาไยน้อย และคณะ (2539)⁵ ซึ่งได้ทำการวิจัยพฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ในรอบปี 2537 ส่วนอีกงานหนึ่งเป็นงานศึกษาของ ณัฐกานต์ โรจนุตมะ (2542)⁶ ซึ่งได้ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร สิ่งที่เหมือนกันของงานทั้ง 2 ชิ้น คือ เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ออกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเพื่อทราบข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมและข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของตัวอย่างเช่นเดียวกัน จะต่างกันตรงวิธีการสุ่มตัวอย่าง งานของ เนาวรัตน์ ต้องการประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในรอบปี 2537 จึงต้องสุ่มตัวอย่างประชากรทั่วประเทศที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ภาคเหนือ, ภาคกลาง, ภาคใต้, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในแต่ละภาคจะเลือกจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว 1 จังหวัด และเลือกจังหวัดอื่น ๆ อีก 2

⁴ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ ข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมเอง เช่น จากแบบสอบถาม ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้มีผู้อื่นรวบรวมไว้ก่อนแล้ว และผู้ศึกษาได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ เช่น ข้อมูลจากหน่วยงานราชการหรือข้อมูลจากบริษัทวิจัยต่าง ๆ

⁵ เนาวรัตน์ พลาไยน้อย และคณะ, "รายงานการวิจัยพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย," *จุลสารการท่องเที่ยว* 15 (กรกฎาคม-กันยายน 2539) : 4-10.

⁶ ณัฐกานต์ โรจนุตมะ, "ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542).

จังหวัด รวมเป็นพื้นที่สุ่มตัวอย่างทั้งหมด 13 จังหวัด ๆ ละ 200 ตัวอย่าง ยกเว้นจังหวัด กรุงเทพมหานคร 1,000 ตัวอย่าง รวมได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 3,706 ตัวอย่าง แต่สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างของ ราษฎร กานต์ จะสุ่มตัวอย่างเฉพาะชาวกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเลือกศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานครเท่านั้น โดยออกแบบสอบถามตัวอย่างตามห้างสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 6 แห่ง ได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 372 ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตามงานของทั้ง 2 คนใช้วิธีการศึกษาต่างกัน งานของ เนาวรัตน์ ใช้วิธีการทางสถิติเพียงอย่างเดียว โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศในรอบปี 2537 ซึ่งได้ค่าประมาณ 18,020,786 คน และจากข้อมูลทราบว่านักท่องเที่ยวแต่ละคนเดินทางท่องเที่ยวในประเทศโดยเฉลี่ย 2.7 ครั้งต่อปี ทำให้สามารถประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศในรอบปี 2537 ได้ 49,195,107 คน-ครั้ง นอกจากนี้ยังได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผลทางสถิติเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวช่วงอายุ 15-29 ปี มีสัดส่วนท่องเที่ยวในประเทศมากที่สุด นักท่องเที่ยวที่สมรสแล้วจะท่องเที่ยวน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่ยังโสด และนักท่องเที่ยวที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงจะท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกเดินทางท่องเที่ยวในเดือนเมษายนมากที่สุด ซึ่งเป็นช่วงปิดเทอมที่สามารถจัดสรรเวลาในการท่องเที่ยวได้สะดวก จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวโดยขับรถยนต์ไปเอง สำหรับวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว พบว่ามี 2 แบบ คือ เพื่อพักผ่อน และเพื่อเยี่ยมญาติ นักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพักผ่อนส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่ยังโสด, นักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้เป็นเงินเดือนประจำ, นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาสูง หรือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเยี่ยมญาติส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่สมรสแล้ว, นักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง, นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาน้อย หรือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำ

แต่งงานของ ราษฎร กานต์ นอกจากจะใช้วิธีการทางสถิติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันแล้ว ยังใช้วิธีการทางเศรษฐมิติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบว่าปัจจัยใดที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว โดยใช้แบบจำลอง Logit ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว และใช้แบบจำลอง Multiple Linear Regression ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ย มีตัวแปรที่นำมาศึกษา คือ เพศ, อายุ, อาชีพ, ระดับการศึกษา,

รายได้ต่อเดือนของครอบครัว, ขนาดของครอบครัว, รูปแบบในการเดินทาง, ฤดูกาลที่ไปท่องเที่ยว, วัตถุประสงค์ในการเดินทาง และภูมิภาคที่ไปท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นตัวแปรหุ่น

ผลการศึกษาจากแบบจำลอง Logit พบว่า ปัจจัยสำคัญที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวกรุงเทพมหานคร คือ ตัวแปรรายได้ของครอบครัวนักท่องเที่ยว, รูปแบบการเดินทางด้วยตนเอง และฤดูกาล มีอิทธิพลในทิศทางบวกกับอุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวกรุงเทพมหานคร แต่ตัวแปรขนาดของครอบครัว มีอิทธิพลในทิศทางลบกับอุปสงค์สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ เพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพ ไม่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์อย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนผลการศึกษาจากแบบจำลอง Multiple Linear Regression พบว่า ปัจจัยสำคัญที่กำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร คือ ตัวแปรภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวเดินทางไป มีอิทธิพลในทิศทางบวก สำหรับตัวแปรอายุและอาชีพของนักท่องเที่ยว จะมีอิทธิพลในทิศทางลบ ส่วนตัวแปรอื่นไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับตัวแปรรายได้ของครอบครัวนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะมีอิทธิพลในการกำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางบวก แต่จากการประมาณค่ากลับพบว่าไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่นแล้ว รายได้ของครอบครัวนักท่องเที่ยวมีความน่าจะเป็นที่จะกำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมากกว่าปัจจัยอื่น ซึ่ง ณัฐกานต์ ได้สรุปว่าอาจมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามากเกินไป หากลองตัดตัวแปรบางตัวที่ไม่สำคัญออกไป และทำการวิเคราะห์ใหม่ รายได้ของครอบครัวนักท่องเที่ยวอาจมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางบวกตามที่คาดคะเนไว้ก็ได้

2.2.2 งานศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในกลุ่มที่สองนี้ผู้ศึกษาได้ทบทวนงาน 2 ชิ้น ได้แก่ งานศึกษาของ ศรัณยา ศรีรัตนะ (2535)⁷ และงานวิจัยของ James E.T. Moncur (1978)⁸ ทั้ง 2 งานได้ทำการศึกษาเรื่องเดียวกัน คือ การศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ใช้วิธีการ Ordinary Least Square Method ในการศึกษาและใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามเหมือนกัน แต่งานของ ศรัณยา ไม่ได้ทำการออกแบบ

⁷ ศรัณยา ศรีรัตนะ, "การศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535).

⁸ Moncur, James E.T., "Thailand's Tourism : An Analysis of Visitor Length of Stays and Expenditures," (Bangkok : Thammasat University, 1979).

สอบถามด้วยตนเอง แต่ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสอบถามจากฐานข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งได้ทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างไว้ก่อนแล้ว โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 สมการ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาพำนักกับปัจจัยต่าง ๆ และความสัมพัทธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยกับปัจจัยต่าง ๆ โดยมีตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาค้นคว้า ๆ กัน คือ งานของ ศรัณยา มีตัวแปรที่นำมาศึกษา คือ รายได้ต่อปี, เพศ, อายุ, อาชีพ, สัญชาติ, วัตถุประสงค์ในการเดินทาง และต้นทุนต่อหน่วยของบริการการท่องเที่ยวในหมวดต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นตัวแปรหุ่น ซึ่ง ศรัณยา ใช้ต้นทุนต่อหน่วยนี้แทนตัวแปรราคา ได้แก่ ต้นทุนต่อหน่วยในหมวดค่าที่พัก, หมวดค่าซื้อของที่ระลึก, หมวดค่าอาหาร, หมวดค่าเดินทางภายในประเทศ, และหมวดค่าบันเทิง ส่วนงานของ Moncur จะไม่มีตัวแปรรายได้ แต่มีตัวแปรที่นำมาศึกษา คือ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน (หักค่าโดยสารเครื่องบินและค่าที่พักแล้ว), ค่าโดยสารเครื่องบิน, ค่าที่พัก, จำนวนสมาชิกที่ไปเที่ยวด้วยกัน, จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเที่ยวประเทศไทย, เวลาที่ใช้ในการโดยสารเครื่องบิน และตัวแปรหุ่น คือ เพศ, อายุ, สถานที่ที่สนใจเดินทางไปโดยเฉพาะ และมาในฤดูกาลท่องเที่ยวหรือไม่ ซึ่ง Moncur ใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนแทนตัวแปรราคา โดยแยกค่าที่พักและค่าโดยสารเครื่องบินออกมาต่างหาก

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาพำนักกับปัจจัยต่าง ๆ ของ ศรัณยา พบว่า ตัวแปรนักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก, วัตถุประสงค์ในการเดินทางทุกประเภท, อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและอาชีพแม่บ้านมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบทั้งสิ้น ตัวแปรสุดท้าย คือ ต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าในหมวดต่าง ๆ พบว่าต้นทุนต่อหน่วยในหมวดค่าที่พักและหมวดค่าซื้อของที่ระลึกมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบเช่นกัน ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือไม่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 10,000 US\$ ต่อปี, นักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาคอเมริกาเหนือ และวัตถุประสงค์ในการเดินทางทุกประเภท มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางบวกทั้งสิ้น ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ

แต่จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาพำนักกับปัจจัยต่าง ๆ ของ Moncur พบว่า ตัวแปรนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางไปเชียงใหม่หรือพัทลุงโดยเฉพาะ จะมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางบวก ส่วนตัวแปรค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน, ค่าที่พัก, นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยหลายครั้งแล้ว และนักท่องเที่ยวที่มีผู้ร่วมเดินทางมาด้วยมากจะมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่าตัวแปรอายุ

ของนักท่องเที่ยวและค่าที่พักมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางบวก แต่ตัวแปรนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางไปเชียงใหม่โดยเฉพาะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางลบ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนงานชิ้นสุดท้ายที่บทวนมาเป็นงานวิจัยของ James Mak, James E.T. Moncur and Dave Yonamine (1977)⁹ ซึ่งได้แยกออกมาจากทั้ง 2 กลุ่มข้างต้น เนื่องจากศึกษาการท่องเที่ยวในต่างประเทศ คือ ศึกษาปัจจัยที่กำหนดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวชาวสหรัฐอเมริกาที่เดินทางไปท่องเที่ยวฮาวายในปี 1974 โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจของกองตรวจคนเข้าเมืองฮาวาย จำนวน 4,990 ตัวอย่าง และใช้วิธีการประมาณค่าแบบ Two Stage Least Squares (TSLS) ซึ่งต่างจากงานอื่น ๆ แต่คล้ายกันตรงที่แยกศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาพำนักกับปัจจัยต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยกับปัจจัยต่าง ๆ เหมือนกัน มีตัวแปรที่นำมาศึกษา คือ อายุ, รายได้, ระดับการศึกษา, ค่าโดยสารเครื่องบิน, ระยะเวลาที่ใช้ในการบิน, จำนวนสมาชิกที่มาเที่ยวด้วยกัน, จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาฮาวาย และตัวแปรหุ่น คือ สมรสแล้วหรือไม่, เข้าพักในโรงแรมหรือไม่, เดินทางมาท่องเที่ยวอย่างเดียวหรือไม่, เดินทางไปเกาะข้างเคียงด้วยหรือไม่ และเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวหรือไม่ ผลที่ได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาพำนักกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรค่าใช้จ่ายเฉลี่ย, นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรสแล้ว จะมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบ แต่ตัวแปรค่าโดยสารเครื่องบิน, ระยะเวลาที่ใช้ในการบิน, นักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรม, นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง, นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเกาะข้างเคียงด้วย และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอย่างเดียว จะมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางบวก ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรระยะเวลาพำนัก, นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาสูง, นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว, นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรสแล้ว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอย่างเดียว จะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางลบ แต่ตัวแปรนักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรม, นักท่องเที่ยวที่มี

⁹ Mak, James and Moncur, James E.T. and Yonamine, Dave, "Determinants of Visitor Expenditures and Visitor Lengths of Stay : A Cross-section Analysis of U.S. Visitors to Hawaii," *Journal of Travel Research* 15 (Winter 1977) : 5-8.

รายได้สูง, นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเกาะช้างเคียงด้วย จะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางบวก ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทบทวนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่าไม่ค่อยมีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่าใดนัก ส่วนใหญ่จะเป็นงานศึกษาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า เช่น งานของ ศรีธัญญา และงานของ Moncur ได้ศึกษาหาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ผลที่ได้จะทำให้ทราบว่าปัจจัยตัวใดที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามดังกล่าว หมายความว่า หากรัฐบาลต้องการเพิ่มระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวให้สูงขึ้น ก็สามารถส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักเฉลี่ยจากงานที่ศึกษาไว้ให้มาท่องเที่ยวมากขึ้นได้ งานของ Mak ก็ได้ศึกษาเช่นเดียวกัน แต่เป็นการศึกษาในต่างประเทศ

ส่วนงานของ เนาวรัตน์ และคณะ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยใช้วิธีการศึกษาทางสถิติ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วนำวิธีการทางสถิติมาแปลความ แต่ไม่ได้มีการศึกษาทางเศรษฐมิติ ทำให้ไม่ทราบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ต้องการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะคล้ายกับงานของ ณัฐกานต์ ตรงที่เป็นการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครเช่นกัน ต่างกันตรงช่วงเวลาที่ศึกษา คือ งานของ ณัฐกานต์ สุ่มตัวอย่างในช่วงปลายปี 2541 โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในระหว่างปี 2541 เท่านั้น หากปี 2541 นี้ไม่ได้มีการเดินทางท่องเที่ยว ก็ให้ตอบว่าไม่มี ส่วนกลุ่มตัวอย่างของแบบสอบถามนั้น ได้เลือกตัวอย่างที่ถือว่ามิใช่การเลือกเชิงสุ่ม (non-random sampling) โดยเลือกสัมภาษณ์ตัวอย่างตามห้างสรรพสินค้ากระจายไปตามห้างต่าง ๆ 6 แห่งทั่วกรุงเทพมหานคร แต่การศึกษาในครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างในช่วงปลายปี 2544 ถึงต้นปี 2545 โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวที่ผ่านมา ไม่เจาะจงว่าเป็นปีใด เพียงแต่ให้เลือกการท่องเที่ยวในครั้งใดครั้งหนึ่งที่คิดว่าเป็นตนเองจำข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในครั้งนั้นได้มากที่สุดมาตอบแบบสอบถาม หากไม่เคยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเลยก็ให้ข้ามไปตอบในส่วนอื่น และในการสุ่มตัวอย่างจะมีการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างบ้าง จะใช้อาชีพเป็นเกณฑ์ในการแบ่งตัวอย่าง โดยอิงกับสัดส่วนของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่รวบรวมโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้สะท้อนความเป็นจริงมากที่สุด เมื่อได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละอาชีพแล้ว จะเลือกสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจงเช่นกัน ในส่วนของ Model นั้น ณัฐกานต์ แยกศึกษาเป็น 2 สมการ

ใช้ Logit Model ศึกษาอุปสงค์การท่องเที่ยว ซึ่งจะได้ผลว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของชาวกรุงเทพมหานคร และ Multiple Linear Regression ศึกษาค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ซึ่งก็จะได้ผลว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว แต่การศึกษาในครั้งนี้จะใช้ Multiple Linear Regression อย่างเดียว โดยศึกษาทั้งสมการจำนวนวันพักและสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ย

เมื่อเปรียบเทียบงานศึกษาแต่ละงานพบว่า ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน คือ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการ OLS Method ในการวิเคราะห์เหมือนกัน ส่วนที่ต่างกัน คือ ตัวแปรที่นำมาศึกษา โดยเฉพาะตัวแปรราคา ที่แต่ละงานจะเลือกตัวแปรต่างกันมาใช้แทนตัวแปรราคา (Proxy Variable) เช่น งานของ ศรีณยา ใช้ต้นทุนต่อหน่วยของบริการการท่องเที่ยวในหมวดต่าง ๆ แทนตัวแปรราคา, งานของ Moncur ใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน, ค่าที่พัก และค่าโดยสารเครื่องบินแทนตัวแปรราคา ส่วนงานของ Mak และคณะ ใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย และค่าโดยสารเครื่องบินแทนตัวแปรราคา แต่การศึกษาในครั้งนี้จะใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันแทนตัวแปรราคา และได้เพิ่มตัวแปรอีกตัวหนึ่งซึ่งไม่ได้มีการนำมาศึกษาในงานที่พบทวนมา คือ จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน¹⁰ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กมักจะไม่ค่อยมีความอดทน, เจ็บป่วยง่ายจากอากาศเปลี่ยนแปลง หรือเบื่อง่ายกับสถานที่เที่ยวแต่ละแห่ง ส่วนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุอาจมีสุขภาพไม่แข็งแรง หรือมีความไม่สะดวกสบายที่จะต้องไปพักค้างคืนที่อื่นที่ไม่ใช่บ้านตนเอง ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเด็ก หรือผู้สูงอายุเดินทางไปเที่ยวด้วยกันจะใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้ไม่นาน จึงมีจำนวนวันพักในแต่ละครั้งน้อยหรืออาจเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า ซึ่งเราจะศึกษากันต่อไปว่าตัวแปรนี้จะมีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการรวมเอาวิธีการศึกษาของงานต่าง ๆ มาไว้ด้วยกัน คือ ใช้วิธีการทางสถิติในการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และใช้วิธีการทางเศรษฐมิติในการศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว โดยเป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและพฤติกรรมการท่องเที่ยวว่าจะมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจจะคล้ายกับงานที่ผ่านมาโดยเฉพาะงานของ ณัฐกานต์ แต่ช่วงระยะเวลาในการศึกษาต่างกัน อาจทำให้ได้ผลการศึกษาที่ต่างกัน คือ งานของ ณัฐกานต์ ใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวในช่วงปี 2541 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยเริ่มถดถอย จากตารางที่ 1.5 แสดง

¹⁰ ในที่นี้ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือ นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 60 ปี

สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทยของคนไทย พบว่าในปี 2541 มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนน้อยลง อัตราการเติบโตถดถอยเท่ากับ -0.72% แต่การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวในครั้งใดครั้งหนึ่งที่ตัวอย่างจดจำข้อมูลในการไปท่องเที่ยวครั้งนั้นได้มากที่สุด ซึ่งคาดว่าจะน่าจะเป็นครั้งล่าสุดที่ตัวอย่างไปท่องเที่ยวมา ก็จะอยู่ภายในปี 2544 ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจไทยเริ่มดีขึ้น และจากตารางที่ 1.5 แสดงสถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทยของคนไทย พบว่าในปี 2544 มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้น อัตราการเติบโตเท่ากับ 7.09% ผลการศึกษาที่ได้น่าจะมี ความแตกต่างกันในบางประเด็น

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น เพศ, อายุ, อาชีพ, รายได้, รวมถึงพฤติกรรมและลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยการออกแบบสอบถามประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 500 ตัวอย่าง ซึ่งจะทำการสุ่มตัวอย่างกระจายไปในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครในสัดส่วนต่าง ๆ กัน อิงกับข้อมูลจริงของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้ทำการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในรอบปี 2544 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมามีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด¹ โดยจะทำการสอบถามประชากรตามอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

1. พนักงานบริษัทเอกชน	260	ตัวอย่าง
2. ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ	120	ตัวอย่าง
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	50	ตัวอย่าง
4. นักศึกษา	40	ตัวอย่าง
5. แม่บ้าน	30	ตัวอย่าง

โดยข้อมูลจากแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้ตัวอย่างตอบคำถามในส่วนนี้โดยอิงกับการท่องเที่ยวในครั้งใดครั้งหนึ่งของตนเองเท่านั้น ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของตัวอย่าง²

¹ คุรยละเอียดการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ภาคผนวก ข, น. 90.

² ดูตัวอย่างแบบสอบถามที่ภาคผนวก ค, น. 91.

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อดังกล่าวแล้ว เพื่อให้การศึกษาสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ จึงได้มีการแยกการศึกษาออกเป็น 2 วิธี คือ ใช้วิธีการพรรณนาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. และใช้วิธีการทางเศรษฐมิติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2.

3.2.1 การวิเคราะห์โดยวิธีการพรรณนา

ในวิธีการนี้จะนำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 มาวิเคราะห์หาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ โดยแสดงผลที่ได้ในรูปตารางและอธิบายเพิ่มเติม เช่น พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้ต่าง ๆ มีลักษณะต่างกันอย่างไร ทั้งในเรื่องรูปแบบในการท่องเที่ยว, การใช้จ่าย หรือรูปแบบในการเดินทาง เป็นต้น

3.2.2 การวิเคราะห์โดยวิธีการทางเศรษฐมิติ

การศึกษาในครั้งนี้ต้องการดูความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร เราต้องสร้างสมการขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนในการอธิบาย โดยสมการนี้มีพื้นฐานมาจาก Demand Function คือ

$$Q = f(X, Y, \dots)$$

โดยที่ Q คือ ปริมาณสินค้าชนิดหนึ่ง ให้เป็นตัวแปรตาม

X, Y คือ ตัวแปรอิสระต่าง ๆ

หมายความว่าผู้บริโภคจะบริโภคสินค้า Q มากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ X และ Y เช่น ราคาสินค้า Q, รายได้ของผู้บริโภค หรือราคาสินค้าชนิดอื่น ฯลฯ ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ หรือรสนิยมของผู้บริโภค ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ในที่นี้ให้การท่องเที่ยวเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง สมมติให้ใช้จำนวนวันพัก (LD) แทนตัวแปรการท่องเที่ยว (เพื่อให้เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ) จะได้ Demand Function คือ

$$Q_{LD} = f(X, Y, \dots)$$

ซึ่งการบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งน่าจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ๆ 2 ปัจจัย คือ ราคาสินค้าชนิดนั้นและรายได้ของผู้บริโภค การบริโภคการท่องเที่ยวก็เช่นกันน่าจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ตัว คือ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (ซึ่งก็คือราคาของการท่องเที่ยว) และรายได้ของผู้บริโภค และอาจมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น รูปแบบในการเดินทาง, วัตถุประสงค์ในการเดินทาง รวมถึงคุณสมบัติส่วนตัวของนักท่องเที่ยว เช่น เพศ, อายุ, อาชีพ ดังนั้นจะได้ Demand Function ของการบริโภคการท่องเที่ยว ดังนี้

$$LD_i = f(\text{Expen}_i, \text{Inc}_i, \text{Tra}_i, \text{Mem}_i, \text{Obj}_i, \text{Sex}_i, \text{Age}_i, \text{Sta}_i, \text{Occ}_i)$$

และได้สร้างสมการที่กำหนดจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวเพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ โดยวิธี Ordinary Least Square Method (OLS) คือ

$$LD_i = a_0 + a_1 \text{Expen}_i + a_2 \text{Inc}_i + a_3 \text{Tra}_i + a_4 \text{Mem}_i + a_5 \text{Obj}_i + a_6 \text{Sex}_i + a_7 \text{Age}_i + a_8 \text{Sta}_i + a_9 \text{Occ}_i$$

โดยที่	LD_i	คือ	จำนวนวันพักของตัวอย่างที่ i ในการท่องเที่ยวครั้งหนึ่ง
	a_0	คือ	ค่าคงที่
	$a_1 - a_9$	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม
	Expen_i	คือ	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนั้นของตัวอย่างที่ i
	Inc_i	คือ	รายได้ต่อเดือนของตัวอย่างที่ i
	Tra_i	คือ	รูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยวของตัวอย่างที่ i
	Mem_i	คือ	จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกันของตัวอย่างที่ i
	Obj_i	คือ	วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวของตัวอย่างที่ i
	Sex_i	คือ	เพศของตัวอย่างที่ i
	Age_i	คือ	อายุของตัวอย่างที่ i
	Sta_i	คือ	สถานภาพการสมรสของตัวอย่างที่ i
	Occ_i	คือ	อาชีพของตัวอย่างที่ i

ตามหลักทางเศรษฐศาสตร์ตัวแปรปริมาณและตัวแปรราคาจะมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ตัวแปรราคาสามารถเป็นตัวกำหนดปริมาณของสินค้าได้ เช่น เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้น ความต้องการสินค้านั้นจะลดลง และในทางกลับกัน ส่วนตัวแปรปริมาณก็สามารถเป็นตัวกำหนดราคาของสินค้าได้เช่นกัน เช่น เมื่อมีความต้องการสินค้าเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ราคาของสินค้านั้นสูงขึ้นได้ เราจึงสามารถสร้างสมการที่กำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวเพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ โดยวิธี Ordinary Least Square Method (OLS) ได้อีกสมการ คือ

$$\begin{aligned} \text{Expen}_i &= a_0 + a_1 \text{LD}_i + a_2 \text{Inc}_i + a_3 \text{Tra}_i + a_4 \text{Mem}_i \\ &+ a_5 \text{Obj}_i + a_6 \text{Sex}_i + a_7 \text{Age}_i + a_8 \text{Sta}_i + a_9 \text{Occ}_i \end{aligned}$$

ความหมายของตัวแปรต่าง ๆ

จำนวนวันพัก (LD) - เป็นความต้องการใช้เวลาในการท่องเที่ยวในจุดนั้น ๆ หรือในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนั้น การศึกษาในครั้งนี้จะใช้จำนวนวันพักของการท่องเที่ยวครั้งเดียวเป็นตัวแทน เนื่องจากจุดประสงค์ในการศึกษาต้องการวัดอิทธิพลทางด้านคุณภาพของตัวแปรต่าง ๆ มากกว่าด้านปริมาณ จึงไม่จำเป็นต้องใช้จำนวนวันพักของทุกครั้งที่ไปท่องเที่ยวรวมกันสามารถใช้ครั้งใดครั้งหนึ่งเป็นตัวแทนได้

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (Expen) - เป็นค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวรวมกันเฉลี่ยต่อคนต่อวันของการท่องเที่ยวในครั้งนั้น ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้เปรียบเสมือนราคาของสินค้าการท่องเที่ยว เมื่อมีการใช้จ่ายมากขึ้นอาจทำให้ใช้เวลาในการท่องเที่ยวน้อยลง โดยจะแจกแจงเป็นค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการตอบแบบสอบถาม

รายได้ต่อเดือน (Inc) - การบริโภคเป็นฟังก์ชันที่ขึ้นกับรายได้ และการท่องเที่ยวก็เป็นการบริโภคอย่างหนึ่ง ดังนั้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นน่าจะทำให้มีการท่องเที่ยวมากขึ้น งบประมาณเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะกำหนดการท่องเที่ยวได้ งบประมาณที่ต่างกันน่าจะมาจากระดับรายได้ที่ต่างกัน ทำให้ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวต่างกันไป และอาจมีการใช้จ่ายแตกต่างกันด้วย ในที่นี้จะแบ่งระดับรายได้ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

1. ระดับรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท
2. ระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 25,000 บาท
3. ระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001 - 50,000 บาท
4. ระดับรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท

รูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว (Tra) - รูปแบบการเดินทางที่ต่างกันอาจมีผลต่อระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่างกันได้ การเดินทางไปเองอาจจะกำหนดระยะเวลาอย่างน้อยขึ้นอยู่กับวันหยุดและความพอใจของนักท่องเที่ยว และอาจจะมีค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่า แต่การเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวจะมีกำหนดกลับที่แน่นอน ทำให้การเดินทางไปเองอาจมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่นานกว่า ซึ่งจะมีผลต่อจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวด้วย ในที่นี้จะแบ่งรูปแบบการเดินทางออกเป็น 2 ทาง ได้แก่ เดินทางไปเองและเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว

จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน (Mem) - จำนวนสมาชิกที่ไปท่องเที่ยวด้วยกันในแต่ละครั้ง ก็มีผลต่อระยะเวลาในการท่องเที่ยวครั้งนั้น ๆ ได้ เช่น หากมีเด็กเดินทางไปด้วย อาจไม่สะดวกต่อการไปท่องเที่ยวในสถานที่บางแห่ง หรือหากคนชราเกิดเจ็บป่วยขึ้นมา ก็จะต้องงดการเดินทางไปบ้าง ทำให้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวสั้นลงได้ ซึ่งจะกำหนดสมาชิกที่เป็นภาระ คือ เด็กที่อายุต่ำกว่า 12 ปี และผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 60 ปี

วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว (Obj) - วัตถุประสงค์ที่ต่างกันอาจมีผลต่อจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน เช่น นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปพักผ่อนสามารถกำหนดระยะเวลาในการเดินทางเองได้ อาจมีจำนวนวันพักนานกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางไปประชุมสัมมนา ซึ่งมีกำหนดกลับตามที่บริษัทกำหนดหลังจากประชุมเสร็จ แต่อาจจะมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่า ในที่นี้ได้แบ่งวัตถุประสงค์ในการเดินทางออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน
2. เพื่อเยี่ยมเพื่อนหรือเยี่ยมญาติ
3. เพื่อประชุมหรือสัมมนา
4. อื่น ๆ

เพศ (Sex) - เพศชายและเพศหญิงอาจมีความต้องการใช้เวลาในการท่องเที่ยวต่างกัน เพศชายอาจชอบการท่องเที่ยวไปเรื่อย ๆ แบบผจญภัย ไม่ต้องการความสะดวกสบายมากนัก ซึ่งอาจใช้เวลาในการท่องเที่ยวยาวนาน และอาจมีค่าใช้จ่ายไม่มาก ส่วนเพศหญิงอาจชอบการท่องเที่ยวแบบที่มีระยะเวลากำหนด จะเป็นด้วยสาเหตุใดก็ตาม ทำให้เพศหญิงอาจมีจำนวนวันพักผ่อนน้อยกว่าเพศชาย และอาจมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าจากการที่ต้องการความสะดวกสบายในการท่องเที่ยวมากกว่า

อายุ (Age) - อายุเป็นสิ่งที่สะท้อนพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้ คือ ช่วงอายุที่ต่างกัน อาจมีความชอบในการท่องเที่ยวในแต่ละประเภทต่างกัน รวมถึงการมีเวลาว่างต่างกันในแต่ละช่วงอายุก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้อายุเป็นปัจจัยที่กำหนดการท่องเที่ยวได้ ในที่นี้จะแบ่งช่วงอายุของนักท่องเที่ยวจากตัวอย่างออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่

1. อายุน้อยกว่า 23 ปี
2. อายุระหว่าง 23 - 40 ปี
3. อายุระหว่าง 41 - 50 ปี
4. อายุระหว่าง 51 - 60 ปี
5. อายุมากกว่า 60 ปี

สถานภาพการสมรส (Sta) - การอยู่เป็นโสดหรือการแต่งงานมีครอบครัวแล้วอาจมีผลต่อการใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้ คือ คนโสดจะสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตามที่ตนเองปรารถนาโดยไม่มีคนในครอบครัวให้คอยเป็นห่วงมากนัก แต่คนที่แต่งงานแล้วหากเดินทางไปคนเดียวก็อาจจะต้องรีบกลับเนื่องจากเป็นห่วงครอบครัว หรือหากไปพร้อมกับครอบครัวก็อาจมีปัญหาดังกล่าว ตามมา จึงใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้ไม่นาน

อาชีพ (Occ) - นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่าง ๆ กันน่าจะมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวที่ต่างกัน เช่น อาชีพแพทย์กับอาชีพแม่บ้าน ทำให้มีจำนวนวันพักผ่อนและค่าใช้จ่ายที่ต่างกันได้ในที่นี้จะแบ่งอาชีพของนักท่องเที่ยวจากตัวอย่างออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

1. พนักงานบริษัทเอกชน
2. ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว

4. นักศึกษา
5. แม่บ้าน
6. อื่น ๆ

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้น จะต้องคำนึงถึงลักษณะของข้อมูลด้วย ถ้าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่ใช้วิเคราะห์มีความต่อเนื่องก็สามารถนำการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นมาใช้ได้ แต่ถ้าตัวแปรอิสระบางตัวเป็นตัวแปรที่ไม่ต่อเนื่อง จะต้องทำการแปลงข้อมูลก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์ เช่น ข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็นกลุ่มจะต้องทำให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ก่อน จึงนำตัวแปรหุ่นนั้นมาใช้วิเคราะห์ต่อไปได้³ ซึ่งในที่นี้ก็คือตัวแปรวัตถุประสงค์ในการเดินทาง (Obj), เพศ (Sex), สถานภาพการสมรส (Sta), อาชีพ (Occ) ส่วนตัวแปรรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว (Inc) และอายุ (Age) มีการเก็บข้อมูลเป็นกลุ่มเช่นกัน เพื่อให้ง่ายต่อการสรุปผลจึงขอแปลงข้อมูลให้อยู่ในตัวแปรหุ่นด้วย

หลังจากปรับลักษณะของตัวแปรแล้ว จะได้รูปแบบการใหม่ ดังนี้

$$(1) \quad LD_i = a_0 + a_1 \text{Expen}_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DObj1}_i + a_8 \text{DObj2}_i \\ + a_9 \text{DObj3}_i + a_{10} \text{DSex}_i + a_{11} \text{DAge1}_i + a_{12} \text{DAge2}_i \\ + a_{13} \text{DAge3}_i + a_{14} \text{DAge4}_i + a_{15} \text{DSta}_i + a_{16} \text{DOcc1}_i \\ + a_{17} \text{DOcc2}_i + a_{18} \text{DOcc3}_i + a_{19} \text{DOcc4}_i + a_{20} \text{DOcc5}_i$$

และ

$$(2) \quad \text{Expen}_i = a_0 + a_1 LD_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DObj1}_i + a_8 \text{DObj2}_i \\ + a_9 \text{DObj3}_i + a_{10} \text{DSex}_i + a_{11} \text{DAge1}_i + a_{12} \text{DAge2}_i \\ + a_{13} \text{DAge3}_i + a_{14} \text{DAge4}_i + a_{15} \text{DSta}_i + a_{16} \text{DOcc1}_i \\ + a_{17} \text{DOcc2}_i + a_{18} \text{DOcc3}_i + a_{19} \text{DOcc4}_i + a_{20} \text{DOcc5}_i$$

³ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ ลัดดาวัลย์ รอดมณี, เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (ม.ป.ท., 2527), น. 7.

ค่าสัมประสิทธิ์ $a_1 - a_{20}$ เป็นค่าที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษา กับตัวแปรตามว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางใด ซึ่งในสมการนี้มีทั้งตัวแปรเชิงปริมาณ (Quantitative Variables) และตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative Variables) หรือตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จะอธิบายความหมายต่างกัน ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์ a_1 และ a_6 เป็นค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเชิงปริมาณ อธิบายได้ว่า เมื่อตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้ตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด ในทิศทางเดียวกับเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์นั้น เช่น

$$\text{ผลจากการประมาณค่าได้ } y = 5 + 0.7x$$

โดยที่ y คือ การบริโภค

x คือ รายได้

นั่นคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้มีการบริโภคเพิ่มขึ้น 0.7 หน่วย เมื่อให้สิ่งอื่น ๆ คงที่

2. ค่าสัมประสิทธิ์ $a_2 - a_5$ และ $a_7 - a_{20}$ เป็นค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเชิงคุณภาพ อธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพมีผลต่อตัวแปรตามแตกต่างจากกลุ่มอ้างอิงของตัวแปรอิสระตัวนั้นมากน้อยเพียงใด ในทิศทางเดียวกับเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์นั้น เช่น

$$\text{ผลจากการประมาณค่าได้ } y = 12,000 + 2,000Dx$$

โดยที่ y คือ อัตราเงินเดือนเริ่มต้น

Dx คือ เพศของพนักงาน

ให้ $Dx = 1$ เมื่อเป็นเพศชาย

$Dx = 0$ เมื่อเป็นเพศหญิง

ดังนั้น เพศหญิง เป็นกลุ่มอ้างอิงของตัวแปรอิสระนี้

นั่นคือ พนักงานเพศชายจะได้รับอัตราเงินเดือนเริ่มต้นมากกว่าพนักงานเพศหญิง 2,000 บาท เมื่อให้สิ่งอื่น ๆ คงที่

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรต่าง ๆ ในสมการที่ (1) และ (2) คือ

a_0 คือ ค่าคงที่

$a_1 - a_{20}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว

LD_i คือ จำนวนวันพักของตัวอย่างที่ i

$Expen_i$ คือ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของตัวอย่างที่ i

- $DInc_i$ คือ ระดับรายได้ต่อเดือนของตัวอย่างที่ i
- $DInc1_i$ มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 25,000 บาท
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น
- $DInc2_i$ มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001 - 50,000 บาท
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น
- $DInc3_i$ มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น

(ให้ผู้ที่มีการรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาทเป็นกลุ่มอ้างอิง)

- $DTra_i$ คือ รูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยวของตัวอย่างที่ i
มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i มีรูปแบบในการเดินทางไปเอง
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น (คือเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว)
- Mem_i คือ จำนวนสมาชิกที่เป็นภรรยาที่ไปท่องเที่ยวด้วยกันของตัวอย่างที่ i
- $DObj_i$ คือ วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวของตัวอย่างที่ i
- $DObj1_i$ มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อน
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น
- $DObj2_i$ มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อเยี่ยมเพื่อนหรือเยี่ยมญาติ
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น
- $DObj3_i$ มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อประชุมหรือสัมมนา
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น

(ให้กลุ่มวัตถุประสงค์อื่นในการเดินทางเป็นกลุ่มอ้างอิง)

- $DSex_i$ คือ เพศของตัวอย่างที่ i
มีค่า = 1 ถ้าตัวอย่างที่ i เป็นเพศชาย
มีค่า = 0 ถ้าเป็นอย่างอื่น (คือเป็นเพศหญิง)

DAge _i	คือ	อายุของตัวอย่างที่ i
DAge1 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีอายุน้อยกว่า 23 ปี
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น
DAge2 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีอายุระหว่าง 23 - 40 ปี
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น
DAge3 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น
DAge4 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น

(ให้กลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีเป็นกลุ่มอ้างอิง)

DSta _i	คือ	สถานภาพการสมรสของตัวอย่างที่ i
	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีสถานภาพโสด
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น (คือมีสถานภาพสมรสแล้ว)
DOcc _i	คือ	อาชีพของตัวอย่างที่ i
DOcc1 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น
DOcc2 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีอาชีพข้าราชการหรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น
DOcc3 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น
DOcc4 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i เป็นนักศึกษา
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น
DOcc5 _i	มีค่า = 1	ถ้าตัวอย่างที่ i เป็นแม่บ้าน
	มีค่า = 0	ถ้าเป็นอย่างอื่น

(ให้ผู้ที่มีอาชีพอื่นเป็นกลุ่มอ้างอิง)

สมมติฐานของการศึกษา

ในครั้งนีผู้ศึกษาคาดหวังว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษาจะมีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในทิศทางใดทางหนึ่ง จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในช่วงอธิบายความหมาย พอจะทำให้คาดการณ์ได้ว่าตัวแปรใดจะมีอิทธิพลในทิศทางใด จึงมีสมมติฐานของการศึกษา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1
สรุปสมมติฐานการศึกษา

ตัวแปรที่นำมาศึกษา	ทิศทางที่น่าจะมีอิทธิพลต่อ จำนวนวันพัก (LD)	ทิศทางที่น่าจะมีอิทธิพลต่อ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (Expen)
รายได้ (Inc)	(+)	(+)
เพศชาย (Sex)	(+)	(-)
อายุ (Age)	(-)	(+)
สถานภาพโสด (Sta)	(+)	(-)
อาชีพ (Occ)		
พนักงานบริษัทเอกชน	(-)	(+)
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	(-)	(-)
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	(-)	(+)
นักศึกษา	(+)	(-)
แม่บ้าน	(-)	(+)
รูปแบบในการเดินทางไปเอง (Tra)	(+)	(-)
จำนวนสมาชิกที่เป็นภรรยา (Mem)	(-)	(+)
วัตถุประสงค์ในการเดินทาง (Obj)		
เพื่อพักผ่อน	(+)	(+)
เพื่อเยี่ยมเพื่อนหรือเยี่ยมญาติ	(+)	(-)
เพื่อประชุมหรือสัมมนา	(-)	(-)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานักทอที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัด กรุงเทพมหานคร ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1 ลักษณะโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมและพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร

4.2 วิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงเส้น แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร

4.1 ลักษณะโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมและพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร

การสำรวจกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้ศึกษาไม่สามารถออกไปเก็บข้อมูลตัวอย่างทั้งหมดด้วยตนเองได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ จึงต้องหาผู้ช่วยออกไปทำการสำรวจแทน ซึ่งได้บุคคลที่รู้จักตามบริษัทและองค์กรต่าง ๆ ทีละ 1 คน สุ่มตัวอย่างประมาณทีละ 15-20 ชุด รวมกับการสอบถามจากลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา เอกมัย ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของผู้ศึกษา ใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน (เดือนพฤศจิกายน 2544 ถึงเดือนเมษายน 2545) แบบสอบถามที่ได้กลับมาถูกต้องสมบูรณ์เพียง 314 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเว้นตอบคำถามในส่วนของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว มักให้เหตุผลว่า จำไม่ได้หรือไม่สามารถประมาณได้ ทำให้แบบสอบถามหลายชุดไม่สมบูรณ์ต้องถูกตัดออกไป

ในครั้งนี้ผู้ศึกษาดังใจจะสุ่มตัวอย่าง จากการกระจายกลุ่มตัวอย่างโดยใช้อาชีพของนักท่องเที่ยวเป็นตัวแปรดังนี้ คือ พนักงานบริษัทเอกชน 260 คน, ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ 120 คน, ประกอบธุรกิจส่วนตัว 50 คน, นักศึกษา 40 คน และแม่บ้าน 30 คน โดยอิงกับข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2544 ซึ่งได้ปรับจำนวนตัวอย่างตามความเหมาะสม เนื่องจากว่าอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน, ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถสุ่มได้ง่ายตามสถานที่ทำงานและมหาวิทยาลัย ทำให้ง่ายต่อการทำแบบสอบถาม ส่วนอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวและแม่บ้าน ค่อนข้างจะสุ่มได้ยาก จึงได้กลุ่ม

ตัวอย่างน้อยกว่าที่ควร จึงทำให้ตัวอย่างที่สุ่มมาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แยกเป็นอาชีพต่าง ๆ ดังนี้ พนักงานบริษัทเอกชน 153 คน, ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ 90 คน, ประกอบธุรกิจส่วนตัว 24 คน, นักศึกษา 25 คน, แม่บ้าน 13 คน และอาชีพอื่น ๆ 9 คน

ผลจากการสำรวจนักท่องเที่ยวชาวไทยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด 314 ตัวอย่าง พบว่าตัวอย่างทั้งหมดเคยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศปีละ 2-3 ครั้ง มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 3 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันอยู่ที่ 1,040 บาท

จากกลุ่มตัวอย่างได้สุ่มเก็บข้อมูลตามอาชีพของนักท่องเที่ยว เนื่องจากเรามีสมมติฐานว่านักท่องเที่ยวแต่ละอาชีพน่าจะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน แต่ข้อมูลจากแบบสอบถามกลับพบว่านักท่องเที่ยวแต่ละอาชีพมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ต่างกันมากนัก ทั้งในเรื่องจำนวนวันพักและค่าใช้จ่าย¹ เราจึงพิจารณาปัจจัยอื่นแทนว่านักท่องเที่ยวจะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันหรือไม่โดยมีปัจจัยใดเป็นตัวกำหนด ซึ่งจากแนวคิดทางทฤษฎีในบทที่ 2 ทราบว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการท่องเที่ยวนั้นมี 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ รายได้ของนักท่องเที่ยวและราคาของการท่องเที่ยว ดังนั้นในหัวข้อนี้จะมาพิจารณาดูว่าทั้ง 2 ปัจจัยนี้มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครอย่างไร

ตารางที่ 4.1

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับจำนวนวันพัก

	1-2 วัน	3-4 วัน	> 4 วัน	รวม
≤ 10,000 บาท	28%	67%	5%	100%
10,001-25,000 บาท	25%	72%	4%	100%
25,001-50,000 บาท	17%	83%	0%	100%
> 50,000 บาท	11%	89%	0%	100%
เฉลี่ย	24%	73%	3%	100%

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากตารางที่ ง (2) และ ง (7) ในภาคผนวก ง, น. 98 และ น. 102.

จากตารางที่ 4.1 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น ไม่ได้มีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนวันพักเพิ่มขึ้นตาม โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีจำนวนวันพัก 3-4 วัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาทจะมีสัดส่วนสูงสุด 89% และสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ ตามรายได้ต่อเดือนที่ลดลง เป็นที่น่าสังเกตว่ารายได้ต่อเดือนน้อยกลับมีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วันเป็นสัดส่วน 5% และ 4% ซึ่งในจำนวนกลุ่มตัวอย่างนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักศึกษา ทุกตัวอย่างสถานภาพโสดและเดินทางท่องเที่ยวโดยไปเองทั้งสิ้น สอดคล้องกับตารางที่ 6) ในภาคผนวก ง ที่พบว่านักท่องเที่ยวสถานภาพโสดมีสัดส่วนจำนวนวันพักมากกว่า 4 วันมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรสแล้ว และตารางที่ 4.18 พบว่ามีเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองเท่านั้นที่มีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท จะเดินทางท่องเที่ยวโดยมีจำนวนวันพักไม่เกิน 4 วัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อาจมีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูง (Opportunity Cost) ซึ่งการใช้เวลาในการท่องเที่ยววนาน ๆ อาจจะทำให้เสียโอกาสอื่น ๆ ที่ดีกว่าไป

จะเห็นว่ารายได้ที่แตกต่างกันไม่ได้เป็นตัวกำหนดจำนวนวันพักที่ต่างกัน ส่วนใหญ่จะมีจำนวนวันพัก 3-4 วัน เนื่องจากมักไปท่องเที่ยวช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ที่มีวันหยุดต่อเนื่อง หรือช่วงเทศกาล ทำให้ปัจจัยเรื่องรายได้ไม่ค่อยจะมีผลต่อจำนวนวันพักมากนัก

ตารางที่ 4.2

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว

	3 ปีครั้ง	2 ปีครั้ง	ปีละ 1 ครั้ง	ปีละ 2-3 ครั้ง	ปีละ 4-5 ครั้ง	รวม
≤ 10,000 บาท	1%	5%	21%	51%	19%	100%
10,001-25,000 บาท	1%	4%	17%	51%	19%	100%
25,001-50,000 บาท	2%	17%	10%	46%	22%	100%
> 50,000 บาท	0%	11%	33%	44%	11%	100%
เฉลี่ย	1%	6%	18%	50%	19%	100%

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น ไม่ได้มีแนวโน้มว่าจะ เดินทางท่องเที่ยวบ่อยขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเดินทางท่องเที่ยวประมาณปีละ 2-3 ครั้งสูงสุด คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย 50% รองลงมาเดินทางปีละ 4-5 ครั้ง คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย 19% แต่สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท จะเดินทางท่องเที่ยวปีละ 1 ครั้งเป็นอันดับที่ 2 จากตารางที่ ง (1) ในภาคผนวก ง พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวมีสัดส่วนรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาทสูงสุด ดังนั้นนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้น่าจะหาเวลาในการท่องเที่ยวได้ยาก หรืออาจจะมีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงเช่นกัน อย่างน้อยหาโอกาสท่องเที่ยวปีละ 1 ครั้งก็น่าจะเพียงพอ

ตารางที่ 4.3

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับสถานที่ที่สนใจในการเดินทางท่องเที่ยว

	ชายทะเล/ หมู่เกาะ	ภูเขา/น้ำตก/ ป่าไม้	วัด/ โบราณสถาน	ดูกีฬา	รวม
≤ 10,000 บาท	63%	31%	6%	0%	100%
10,001-25,000 บาท	63%	33%	5%	0%	100%
25,001-50,000 บาท	61%	39%	0%	0%	100%
> 50,000 บาท	72%	28%	0%	0%	100%
เฉลี่ย	63%	33%	4%	0%	100%

จากตารางที่ 4.3 พบว่านักท่องเที่ยวทุกระดับรายได้ส่วนใหญ่จะไปเที่ยวชายทะเลหรือหมู่เกาะ ซึ่งเป็นไปตามสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยที่เป็นเมืองร้อน หากต้องการไปท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็มักจะเลือกไปทะเล รองลงมาจะไปเที่ยวภูเขาหรือน้ำตกหรือป่าไม้ มีส่วนน้อยที่จะไปเที่ยววัดหรือโบราณสถาน และไม่มีนักท่องเที่ยวที่จะไปเที่ยวดูกีฬา

ตารางที่ 4.4

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับสถานที่พักค้างคืนในการเดินทางท่องเที่ยว

	โรงแรม	บังกะโล/ รีสอร์ท	บ้านญาติ/ บ้านเพื่อน	ที่พักใน อุทยาน แห่งชาติ/ เต็นท์	บ้านรับรอง/ บ้านพัก สวัสดิการ	อื่น ๆ	รวม
≤ 10,000 บาท	12%	38%	31%	12%	7%	1%	100%
10,001-25,000 บาท	29%	37%	19%	9%	2%	4%	100%
25,001-50,000 บาท	32%	34%	24%	5%	0%	5%	100%
> 50,000 บาท	33%	33%	11%	0%	0%	22%	100%
เฉลี่ย	25%	37%	22%	9%	3%	4%	100%

จากตารางที่ 4.4 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น มีแนวโน้มจะเลือกพักค้างคืนที่โรงแรมเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าที่พักประเภทอื่น แต่มีความสะดวกสบายมากกว่า โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท มีสัดส่วนพักค้างคืนที่โรงแรมสูงที่สุด คิดเป็น 33% อีกส่วนหนึ่งจะเลือกพักค้างคืนที่อื่น ๆ ซึ่งก็คือบ้านพักตากอากาศของตนเอง คิดเป็นสัดส่วน 22% ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า มีแนวโน้มจะเลือกพักค้างคืนที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน, ที่พักในอุทยานแห่งชาติ หรือบ้านพักสวัสดิการ เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า และไม่ต้องการความสะดวกสบายมากนัก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จะเลือกพักค้างคืนที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อนสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 31% จากตารางที่ ง (1), ง (2) และ ง (3) ในภาคผนวก ง พบว่านักท่องเที่ยวอาชีพนักศึกษา มีสัดส่วนรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาทสูงที่สุด มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อย เนื่องจากนักท่องเที่ยวกันเป็นกลุ่มจึงเลือกพักบังกะโล และบางครั้งจะไปพักที่บ้านเพื่อน ทำให้สัดส่วนของที่พัก 2 ประเภทนี้สูง สำหรับบังกะโลหรือรีสอร์ท นักท่องเที่ยวทุกระดับรายได้มีสัดส่วนการเข้าพักใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 4.5

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว

	เดินทางไปเอง	เดินทางไปกับ บริษัทนำเที่ยว	รวม
≤ 10,000 บาท	91%	9%	100%
10,001-25,000 บาท	89%	11%	100%
25,001-50,000 บาท	83%	17%	100%
> 50,000 บาท	67%	33%	100%
เฉลี่ย	87%	13%	100%

จากตารางที่ 4.5 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น มีแนวโน้มที่จะเลือกเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวเหล่านี้มีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงในการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง จึงให้บริษัทนำเที่ยวจัดการให้ ซึ่งจะทำให้ได้รับความสะดวกสบายมากกว่า สอดคล้องกับตารางที่ 4.7 ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงจะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าทัวร์สูง และเมื่อรายได้ต่อเดือนน้อยลงจะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าทัวร์น้อยลงไปด้วย ในทางกลับกัน นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า มีแนวโน้มจะเลือกเดินทางไปเองมากกว่า เนื่องจากบางครั้งการไปเที่ยวในสถานที่เดียวกันกับที่บริษัทนำเที่ยวจัดไป อาจมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าจากการเลือกพักค้างคืนในสถานที่ที่ไม่แพงมาก แต่อาจจะไม่ได้รับความสะดวกสบายมากนัก ซึ่งไม่ใช่ประเด็นสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวเหล่านี้ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยชอบเดินทางท่องเที่ยวไปเอง

นักท่องเที่ยวแต่ละคนไม่จำเป็นที่จะต้องชอบการท่องเที่ยวแบบเดินทางไปเอง หรือเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวเพียงรูปแบบเดียว ขึ้นอยู่กับโอกาสและความเหมาะสมมากกว่า เช่น เมื่อต้องการพาครอบครัวไปท่องเที่ยวโดยมีเด็กและผู้สูงอายุไปด้วย ก็อาจจะเดินทางไปเอง ซึ่งจะมีความสะดวกมากกว่าทั้งในเรื่องที่พักและเวลาในการท่องเที่ยว แต่เมื่อต้องการไปเที่ยวกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่หรือจัดท่องเที่ยวสำหรับพนักงานในบริษัท อาจเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว ซึ่งทางบริษัทจะดำเนินการให้ทุกอย่าง จะก่อให้เกิดความสะดวกมากกว่า สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวนั้น มักคาดหวังในสิ่งที่ตนเองต้องการจะได้จากการไปท่องเที่ยวในครั้งนั้น หากบริษัทนำเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้ และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความ

ประทับใจในบริการแล้ว มักจะหวนกลับมาใช้บริการในครั้งต่อ ๆ ไป ซึ่งบริษัทนำเที่ยวต้องการลูกค้ากลุ่มนี้มาก เพราะจะมีการบอกต่อกันไปยังลูกค้ารายใหม่ เป็นการโฆษณาให้กับบริษัทโดยที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย ซึ่งกลุ่มลูกค้าเดิมนี้นักท่องเที่ยวจะพยายามรักษาไว้โดยดูว่าลูกค้าต้องการอะไร จะต้องมีการพัฒนาเพื่อตอบสนองสิ่งที่ลูกค้าต้องการให้ได้ ส่วนกลุ่มลูกค้าใหม่ก็จะสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้น จะได้มาใช้บริการในครั้งต่อ ๆ ไป

ตารางที่ 4.6

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน
ทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองและเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว

รายได้ \ ค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย				รวม
	≤ 500 บาท	501-1,000 บาท	1,001-1,500 บาท	> 1,500 บาท	
≤ 10,000 บาท	47%	39%	7%	7%	100%
10,001-25,000 บาท	34%	38%	15%	12%	100%
25,001-50,000 บาท	39%	29%	17%	15%	100%
> 50,000 บาท	22%	28%	22%	28%	100%
เฉลี่ย	38%	37%	14%	12%	100%

จากตารางที่ 4.6 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น มีแนวโน้มเสียค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาทจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่า 1,500 บาท คิดเป็นสัดส่วน 28% ซึ่งมากกว่าระดับรายได้อื่น ส่วนกลุ่มรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาท คิดเป็นสัดส่วน 47% ซึ่งมากกว่ากลุ่มระดับรายได้อื่นเช่นกัน ทั้ง 2 กรณีนี้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค คือ การบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้

ในตารางที่ 4.7 และ 4.8 ด้านล่างนี้ จะแยกนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเอง เพื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มแยกจากกัน

ตารางที่ 4.7

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน
สำหรับนักท่องเที่ยวที่ เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว

รายได้	ค่าใช้จ่าย	≤ 1,000 บาท	1,001-2,000 บาท	2,001-3,000 บาท	> 3,000 บาท	รวม
	≤ 10,000 บาท	50%	50%	0%	0%	100%
10,001-25,000 บาท	32%	32%	16%	21%	100%	
25,001-50,000 บาท	17%	33%	33%	17%	100%	
> 50,000 บาท	20%	20%	20%	40%	100%	
เฉลี่ย	32%	34%	16%	18%	100%	

จากตารางที่ 4.7 สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว เมื่อจ่ายค่าเดินทางเป็น package แล้ว มักจะรวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ค่าที่พัก, ค่าอาหาร, ค่าเดินทาง หรือค่ากิจกรรมต่าง ๆ บาง package อาจไม่รวมค่าเดินทาง หรือรวมค่าอาหารแค่บางมื้อเท่านั้น หรือรูปแบบของแต่ละ package อาจแตกต่างกัน เช่น มีความสะดวกสบาย หรือการผจญภัยไม่เท่ากัน ราคาของแต่ละ package จึงแตกต่างกันไป ในที่นี้พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น มีแนวโน้มจะเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าทัวร์เพิ่มขึ้น คือ ยินดีที่จะจ่ายเงินค่าทัวร์เพื่อแลกกับต้นทุนค่าเสียโอกาสของตนเองและความสะดวกสบายที่ได้รับ โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่า 3,000 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 40% ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า จะเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าทัวร์น้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางเองมากกว่า ในบางครั้งอาจมีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวบ้าง แต่ก็เลือก package ที่มีราคาไม่แพงเกินไป ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 1,000 บาท และระหว่าง 1,001-2,000 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 50% เท่ากัน แสดงว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า เมื่อเดินทางท่องเที่ยวไปกับบริษัทนำเที่ยวจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงจัดเป็นกลุ่มลูกค้าตลาดบนของบริษัทนำเที่ยว ซึ่งบางครั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อาจมีความต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบเดียวกันกับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า เช่น การท่องเที่ยวแบบผจญภัย แต่ต้องการคุณภาพของการท่องเที่ยวมากกว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าบนพื้นฐานของความปลอดภัยและมีเหตุมีผล ทำให้ในบางครั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ยอมเสียค่าใช้จ่ายเรื่อง package ทัวร์ในการท่องเที่ยวแบบเดียวกัน มากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น เพื่อให้ได้คุณภาพตามที่ต้องการ หรือบางครั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อาจต้องการความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว ทั้งเรื่องการเดินทางและที่พัก จึงยอมเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า ทำให้บริษัทนำเที่ยวมีการแบ่งแยกราคาของ package ทัวร์ในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ลูกค้าได้เลือกตามความต้องการ ซึ่งก็น่าจะขึ้นอยู่กับรายได้และความพอใจของตนเอง เช่น รูปแบบการท่องเที่ยวแบบล่องเรือสำราญ นักท่องเที่ยวทุกคนจะได้รับการต้อนรับและการบริการเหมือนกันหมดเมื่ออยู่บนเรือ แต่นักท่องเที่ยวแต่ละคนอาจจะเสียค่าใช้จ่ายเรื่อง package ทัวร์ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ห้องพักที่มีขนาดต่างกัน, ชั้นที่อยู่ของห้องพัก หรือการเดินทางมาขึ้นเรือ ซึ่งถือเป็นแผนการตลาดของบริษัทนำเที่ยวที่จะกระจายกลุ่มลูกค้าไปในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยด้วย

สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะแยกพิจารณาเป็น 5 ตาราง คือ ตารางที่ 4.8.1 - 4.8.5 โดยพิจารณาแยกแต่ละประเภทของค่าใช้จ่าย เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทต่าง ๆ กับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.8.1

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท ค่าที่พัก
กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ เดินทางไปเอง

รายได้ \ ค่าใช้จ่าย	≤ 100 บาท	101-200 บาท	> 200 บาท	รวม
≤ 10,000 บาท	71%	13%	16%	100%
10,001-25,000 บาท	53%	22%	25%	100%
25,001-50,000 บาท	30%	30%	39%	100%
> 50,000 บาท	42%	8%	50%	100%
เฉลี่ย	55%	20%	25%	100%

จากตารางที่ 4.8.1 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น มีแนวโน้มจะเสียค่าใช้จ่ายในประเภทค่าที่พักเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001-50,000 บาท และมากกว่า 50,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าที่พักมากกว่า 200 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 39% และ 50% ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และระหว่าง 10,001-25,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าที่พักไม่เกิน 100 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 71% และ 53% ตามลำดับ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท ที่มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 100 บาท คิดเป็นสัดส่วนถึง 42% นั้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งใช้บ้านพักตากอากาศของตนเองเป็นที่พักหรือพักที่บ้านญาติ ทำให้ไม่เสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้หรือเสียน้อยมาก ตามที่อธิบายแล้วในตารางที่ 4.4 ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีค่าใช้จ่ายน้อยเป็นสัดส่วนค่อนข้างสูง

ตารางที่ 4.8.2

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท ค่าอาหาร
กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ เดินทางไปเอง

รายได้ \ ค่าใช้จ่าย	≤ 100 บาท	101-200 บาท	> 200 บาท	รวม
≤ 10,000 บาท	44%	31%	25%	100%
10,001-25,000 บาท	32%	38%	30%	100%
25,001-50,000 บาท	9%	55%	36%	100%
> 50,000 บาท	8%	50%	42%	100%
เฉลี่ย	32%	39%	30%	100%

จากตารางที่ 4.8.2 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น มีแนวโน้มจะเสียค่าใช้จ่ายในประเภทค่าอาหารเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าอาหารไม่เกิน 100 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 44% ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท, ระหว่าง 25,001-50,000 บาท และมากกว่า 50,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าอาหารระหว่าง 101-200 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 38%, 55% และ 50% ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8.3

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท ค่าซื้อของฝาก
กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ เดินทางไปเอง

รายได้ \ ค่าใช้จ่าย	≤ 100 บาท	101-200 บาท	> 200 บาท	รวม
≤ 10,000 บาท	75%	16%	9%	100%
10,001-25,000 บาท	71%	22%	7%	100%
25,001-50,000 บาท	58%	30%	12%	100%
> 50,000 บาท	58%	25%	17%	100%
เฉลี่ย	70%	22%	9%	100%

จากตารางที่ 4.8.3 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น ไม่ได้มีแนวโน้มจะ
เสียค่าใช้จ่ายในประเภทค่าซื้อของฝากเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวทุกระดับรายได้จะมี
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าซื้อของฝากไม่เกิน 100 บาททั้งสิ้น

ตารางที่ 4.8.4

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท ค่าเดินทาง
กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ เดินทางไปเอง

รายได้ \ ค่าใช้จ่าย	≤ 100 บาท	101-200 บาท	> 200 บาท	รวม
≤ 10,000 บาท	25%	44%	31%	100%
10,001-25,000 บาท	33%	39%	28%	100%
25,001-50,000 บาท	39%	36%	24%	100%
> 50,000 บาท	33%	25%	42%	100%
เฉลี่ย	32%	39%	29%	100%

จากตารางที่ 4.8.4 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น มีแนวโน้มจะเสียค่าใช้จ่ายในประเภทค่าเดินทางเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และระหว่าง 10,001-25,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าเดินทางระหว่าง 101-200 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 44% และ 39% ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าเดินทางมากกว่า 200 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 42%

ตารางที่ 4.8.5

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภท ค่าสัมมนาการ
กับรายได้ต่อเดือน เฉพาะนักท่องเที่ยวที่ เดินทางไปเอง

รายได้ \ ค่าใช้จ่าย	≤ 100 บาท	101-200 บาท	> 200 บาท	รวม
≤ 10,000 บาท	96%	3%	1%	100%
10,001-25,000 บาท	97%	2%	1%	100%
25,001-50,000 บาท	97%	3%	0%	100%
> 50,000 บาท	100%	0%	0%	100%
เฉลี่ย	97%	2%	1%	100%

จากตารางที่ 4.8.5 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น ไม่ได้มีแนวโน้ม จะเสียค่าใช้จ่ายในประเภทค่าสัมมนาการเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญุ่่่นักท่องเที่ยวทุกระดับรายได้จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเภทค่าสัมมนาการไม่เกิน 100 บาททั้งสิ้น ผลจากตารางนี้อาจจะดูขัดกับความเป็นจริงไปบ้าง โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูง ส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมสัมมนาการต่าง ๆ เช่น ออกกรอบเล่นกอล์ฟ หรือเข้าสถานบันเทิง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น แต่จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างอาจจะไม่ยอมให้ข้อมูลทั้งหมดมากนัก หรือตีความหมายของคำว่า "สัมมนาการ" แตกต่างกันไป ทำให้ผลที่ได้ออกมาเป็นเช่นนี้

สรุปผลที่ได้จากตารางที่ 4.8.1 - 4.8.5 พบว่าค่าใช้จ่ายในประเภทค่าที่พัก, ค่าอาหาร และค่าเดินทาง นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงมักต้องการความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว จึงเลือกพักค้างคืนที่โรงแรมหรือรีสอร์ทหรูหรามากกว่า สอดคล้องกับ ตารางที่ 4.4 อีกทั้งมีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงทำให้ใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้ไม่นาน จึงต้องใช้เวลาในการเดินทางที่รวดเร็ว ซึ่งก็คือเครื่องบิน ทำให้มีค่าเดินทางสูงเช่นกัน ส่วนค่าใช้จ่ายในประเภทค่าซื้อของฝาก ไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจน ทำให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายประเภทนี้อาจจะไม่ขึ้นอยู่กับรายได้ของนักท่องเที่ยว สำหรับค่าใช้จ่ายในประเภทค่าสินทนาการ จากผลที่ได้ดูไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจนเช่นกัน แต่นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า น่าจะมีแนวโน้มที่จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า

ในตารางที่ 4.9 - 4.16 ด้านล่างนี้ จะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันนั้นจะเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับในตารางที่ 4.6 ข้างต้น

ตารางที่ 4.9

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันกับจำนวนวันพัก

	1-2 วัน	3-4 วัน	> 4 วัน	เฉลี่ย
≤ 500 บาท	37%	37%	50%	38%
501-1,000 บาท	40%	35%	50%	37%
1,001-1,500 บาท	12%	15%	0%	14%
> 1,500 บาท	11%	13%	0%	12%
รวม	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.9 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 1,000 บาท และไม่มีนักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเกิน 1,000 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนวันพัก 1-2 วัน และ 3-4 วัน จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยเช่นกัน และสัดส่วนจะลดลงเมื่อค่าใช้จ่ายสูงขึ้น

ตารางที่ 4.10
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน
กับความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว

	3 ปีครั้ง	2 ปีครั้ง	ปีละ 1 ครั้ง	ปีละ 2-3 ครั้ง	ปีละ 4-5 ครั้ง	เฉลี่ย
≤ 500 บาท	25%	35%	44%	34%	46%	38%
501-1,000 บาท	25%	30%	31%	38%	41%	37%
1,001-1,500 บาท	0%	20%	8%	17%	9%	14%
> 1,500 บาท	50%	15%	17%	11%	5%	12%
รวม	100%	100%	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.10 พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวบ่อย คือ ปีละ 4-5 ครั้ง และ ปีละ 2-3 ครั้ง ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ไม่เกิน 1,000 บาท แต่นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวไม่บ่อย คือ 3 ปีครั้ง ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน มากกว่า 1,500 บาท คิดเป็นสัดส่วน 50% สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่ว่า งบประมาณมีอยู่จำกัด หากต้องการท่องเที่ยวบ่อย จะต้องจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่กระจายออกไปในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งไม่มากนัก

ตารางที่ 4.11
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันกับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว

	เดินทางไปเอง	เดินทางไปกับ บริษัทนำเที่ยว	เฉลี่ย
≤ 500 บาท	42%	5%	38%
501-1,000 บาท	39%	18%	37%
1,001-1,500 บาท	13%	20%	14%
> 1,500 บาท	5%	58%	12%
รวม	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.11 พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 42% และสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ เมื่อค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ในทางกลับกันนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่า 1,500 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 58% และสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ เมื่อค่าใช้จ่ายน้อยลง ทำให้มีแนวโน้มว่าการเดินทางไปเองจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยน้อยกว่าการเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว แต่อาจจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวด้วย เนื่องจากค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ในการท่องเที่ยวจะอยู่ที่ค่าเดินทาง, ค่าที่พัก และค่าอาหาร หากนักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปเองโดยทางเครื่องบิน และเลือกพักโรงแรม อาจจะทำให้ค่าใช้จ่ายทั้งหมดสูงกว่าเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวก็ได้ เพราะบริษัทนำเที่ยวจะได้ส่วนลดค่าโดยสารในการเดินทาง และค่าที่พัก ทำให้ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้อาจน้อยกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองในสถานที่เดียวกัน

ตารางที่ 4.12

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน
กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว

	เพื่อท่องเที่ยว และพักผ่อน	เพื่อเยี่ยมเพื่อน หรือเยี่ยมญาติ	เพื่อประชุม หรือสัมมนา	เฉลี่ย
≤ 500 บาท	33%	67%	100%	38%
501 – 1,000 บาท	38%	26%	0%	37%
1,001 – 1,500 บาท	15%	7%	0%	14%
> 1,500 บาท	14%	0%	0%	12%
รวม	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.12 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยี่ยมเพื่อนหรือเยี่ยมญาติจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 67% ซึ่งแนวโน้มน่าจะเป็นอย่างนั้น เพราะนอกจากจะไม่ต้องเสียค่าที่พักแล้ว ค่าอาหารบางมื้อก็อาจจะไม่ต้องเสียด้วย เนื่องจากได้รับการต้อนรับจากเจ้าของบ้าน สอดคล้องกับตารางที่ 4.13 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อนจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 501-1,000 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 38% และไม่เกิน 500 บาท รองลงมา คิดเป็นสัดส่วน 33% และนักท่องเที่ยวที่มี

วัตถุประสงค์เพื่อประชุมหรือสัมมนาจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาท (เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในแบบสอบถามนี้มีเพียงคนเดียวที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางไปเพื่อประชุมหรือสัมมนา และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยกว่า 500 บาท ทำให้สัดส่วนนี้มีค่า 100%) ซึ่งก็มีความเป็นไปได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากการไปประชุมแต่ละครั้งส่วนใหญ่ผู้เข้าประชุมจะได้รับการคัดเลือกจากองค์กรของตนเอง ซึ่งองค์กรก็จะเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้อยู่แล้ว ยกเว้นค่าใช้จ่ายส่วนตัว หากไม่ได้ไปเที่ยวต่อที่อื่น ค่าใช้จ่ายก็คงไม่มาก

ตารางที่ 4.13

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน
กับสถานที่พักค้างคืนในการเดินทางท่องเที่ยว

	โรงแรม	บังกะโล/ รีสอร์ท	บ้านญาติ/ บ้านเพื่อน	ที่พักใน อุทยาน แห่งชาติ/ เต็นท์	บ้านรับรอง/ บ้านพัก สวัสดิการ	อื่น ๆ	เฉลี่ย
≤ 500 บาท	14%	32%	69%	44%	40%	43%	38%
501-1,000 บาท	40%	37%	27%	56%	30%	36%	37%
1,001-1,500 บาท	17%	22%	3%	0%	20%	7%	14%
> 1,500 บาท	29%	10%	1%	0%	10%	14%	12%
รวม	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.13 พบว่านักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนที่โรงแรมจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันระหว่าง 501-1,000 บาท และ มากกว่า 1,500 คิดเป็นสัดส่วน 40% และ 29% ตามลำดับ เนื่องจากการเข้าพักที่โรงแรมมักจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าที่พักแบบอื่น ส่วนนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อนจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาทสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 69% ตามที่กล่าวแล้วในตารางที่ 4.12 ส่วนนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนที่ ที่พักในอุทยานแห่งชาติหรือเต็นท์ และบ้านรับรองหรือบ้านพักสวัสดิการ ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 1,000 บาท

ตารางที่ 4.14
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน
กับจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน*

	1-2 คน	3-4 คน	> 4 คน	เฉลี่ย
≤ 500 บาท	55%	73%	33%	56%
501 - 1,000 บาท	31%	0%	33%	26%
1,001 - 1,500 บาท	8%	18%	33%	12%
> 1,500 บาท	6%	9%	0%	6%
รวม	100%	100%	100%	100%

หมายเหตุ : * สมาชิกที่เป็นภาระ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปีหรือมากกว่า 60 ปี

จากตารางที่ 4.14 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกันเพิ่มขึ้น ไม่ได้มีแนวโน้มที่ชัดเจนว่าจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันลดลงหรือเพิ่มขึ้น น่าจะอยู่ที่พฤติกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า เช่น หากมีสมาชิกที่เป็นภาระไปด้วยเพียง 1 คน แต่สามารถใช้เวลาท่องเที่ยวได้นาน อาจจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมาก แต่หากมีสมาชิกที่เป็นภาระไปด้วยหลายคน ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในประเภทค่าที่พักเพิ่มขึ้น และสามารถใช้เวลาท่องเที่ยวได้นาน ก็อาจจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมาก แต่ถ้าไม่ได้เสียค่าที่พักเพิ่มและใช้เวลาท่องเที่ยวได้น้อย ก็อาจจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยน้อยได้

ตารางที่ 4.15
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันกับสถานภาพการสมรส
ของนักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิง

		≤ 500 บาท	500-1,000 บาท	1,001-1,500 บาท	> 1,500 บาท	รวม
ชาย	โสด	42%	36%	13%	9%	100%
	สมรส	40%	25%	18%	17%	100%
	เฉลี่ย	41%	31%	16%	12%	100%
		≤ 500 บาท	500-1,000 บาท	1,001-1,500 บาท	> 1,500 บาท	รวม
หญิง	โสด	36%	42%	13%	8%	100%
	สมรส	33%	37%	12%	18%	100%
	เฉลี่ย	35%	41%	12%	12%	100%

จากตารางที่ 4.15 พบว่านักท่องเที่ยวเพศชายทั้งที่มีสถานภาพโสดและสมรสแล้วจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย 41% และสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ เมื่อค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวเพศหญิงทั้งที่มีสถานภาพโสดและสมรสแล้วจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันระหว่าง 501-1,000 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย 41% พอจะคาดการณ์ได้ว่านักท่องเที่ยวเพศหญิงน่าจะมีการใช้จ่ายสูงกว่าเพศชาย

ตารางที่ 4.16

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันกับอายุของนักท่องเที่ยว

	< 23 ปี	23-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	> 60 ปี	เฉลี่ย
≤ 500 บาท	47%	39%	33%	25%	25%	38%
501 - 1,000 บาท	37%	38%	31%	25%	38%	37%
1,001 – 1,500 บาท	11%	12%	17%	17%	38%	14%
> 1,500 บาท	5%	11%	19%	33%	0%	12%
รวม	100%	100%	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.16 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 23 ปี และระหว่าง 23-40 ปี จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 47% และ 39% ตามลำดับ และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันระหว่าง 501-1,000 บาท รองลงมา คิดเป็นสัดส่วน 37% และ 38% ตามลำดับ และสัดส่วนลดลงเมื่อค่าใช้จ่ายสูงขึ้น นักท่องเที่ยวเหล่านี้มักเดินทางไปเอง ไม่เน้นสถานที่พักและการเดินทางที่สะดวกสบายมากนัก แต่จะเน้นการได้ท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ จึงมีค่าใช้จ่ายไม่มาก ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ก็มีลักษณะคล้ายกัน แต่นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่า 1,500 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 33% เนื่องจากต้องการความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว จึงอาจเลือกพักค้างคืนที่โรงแรมหรือรีสอร์ทที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน จึงมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จะแตกต่างออกไปเล็กน้อย จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันระหว่าง 501-1,000 บาท และระหว่าง 1,000-1,500 บาท สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 38% เท่ากัน อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีสมาชิกร่วมเดินทางไปด้วยมาก หรือใช้เวลาในการเที่ยวน้อย จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยปานกลาง

ตั้งแต่ตารางที่ 4.1 - 4.16 ข้างต้น เราได้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือน และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (เปรียบเสมือนเป็นราคาของการท่องเที่ยว) ของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยว กับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยว ทำให้พอจะทราบว่านักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมอย่างไรในกลุ่ม

ระดับรายได้และระดับราคาที่แตกต่างกัน ในส่วนต่อไปนี้จะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยวและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อดูความสัมพันธ์และใช้สำหรับการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ 4.2 ต่อไป

ตารางที่ 4.17

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว

	3 ปีครั้ง	2 ปีครั้ง	ปีละ 1 ครั้ง	ปีละ 2-3 ครั้ง	ปีละ 4-5 ครั้ง	เฉลี่ย
1-2 วัน	25%	15%	15%	21%	35%	24%
3-4 วัน	75%	85%	81%	74%	65%	73%
> 4 วัน	0%	0%	3%	5%	0%	3%
รวม	100%	100%	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.17 พบว่านักท่องเที่ยวไม่ว่าจะมีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดก็ตาม ส่วนใหญ่จะมีจำนวนวันพัก 3-4 วัน แต่สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ปีละ 1 ครั้ง และ ปีละ 2-3 ครั้ง จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน คิดเป็นสัดส่วน 3% และ 5% ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว

	เดินทางไปเอง	เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว	เฉลี่ย
1-2 วัน	27%	5%	24%
3-4 วัน	70%	95%	73%
> 4 วัน	4%	0%	3%
รวม	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.18 พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะมีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน คิดเป็นสัดส่วน 4% แต่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวจะไม่มีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน อาจเนื่องมาจากการเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวโดยมีระยะเวลาท่องเที่ยวหลายวันจะเสียค่าใช้จ่ายสูงและเหนื่อยเกินไป หากเดินทางไปเองในระยะเวลาเท่ากันอาจเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า จึงมักเลือกเดินทางไปเองมากกว่า ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว จะอยู่ที่ประมาณ 4-5 วัน ซึ่งสามารถท่องเที่ยวสถานที่หลักและบริเวณใกล้เคียงได้พอสมควรและไม่เหนื่อยจนเกินไป ส่วนการเดินทางท่องเที่ยวระยะสั้น 1-2 วันนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ที่ไม่ไกล นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเองได้ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ แต่จะมีบ้างที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว มักเป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นตามเทศกาล เช่น งานเทศกาลลอยกระทงในภาคเหนือ หรืองานเทศกาลตรุษจีนในภาคใต้ ซึ่งใช้เวลาสั้น ๆ การเลือกเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวอาจมีความสะดวกกว่า

ตารางที่ 4.19

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน

	1-2 คน	3-4 คน	> 4 คน	เฉลี่ย
1-2 วัน	33%	27%	17%	30%
3-4 วัน	65%	73%	83%	68%
> 4 วัน	2%	0%	0%	2%
รวม	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4.19 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน 1-2 คน เป็นกลุ่มเดียวที่มีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน คิดเป็นสัดส่วน 2% แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จะมีจำนวนวันพักไม่เกิน 4 วัน

เมื่อได้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับปัจจัยอื่น ๆ ที่เหลือแล้ว คือ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง, อายุ, สถานภาพการสมรส และอาชีพ แต่ไม่พบประเด็นที่น่าสนใจ ในที่นี้จึงแสดงให้เห็นเฉพาะบางปัจจัยเท่านั้น²

จากที่อธิบายมาในหัวข้อ 4.1 นี้พอจะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาซึ่งก็เปรียบเสมือนผู้บริโภคกลุ่มหนึ่งมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเช่นไร แนวคิดทางทฤษฎีที่นำมาใช้สามารถอธิบายถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างจะเลือกบริโภคการท่องเที่ยวหรือสินค้าชนิดอื่นเท่าใดขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ตนเองมีอยู่ (จากพฤติกรรมผู้บริโภค) บางคนอาจเลือกที่จะท่องเที่ยวหลาย ๆ ครั้งในเวลา 1 ปี แต่บางคนอาจเลือกท่องเที่ยวเพียงครั้งเดียว ขึ้นอยู่กับความพอใจและงบประมาณของแต่ละคน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ด้วย สำหรับคนที่ชอบการท่องเที่ยวก็ยังมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เช่น การท่องเที่ยวชายทะเล, การท่องเที่ยวป่าเขา, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์, และอื่น ๆ ที่ปัจจุบันมีหลากหลายขึ้น กลุ่มตัวอย่างจะเลือกบริโภคการท่องเที่ยวแบบใดขึ้นอยู่กับรสนิยมของตนและคุณสมบัติของสินค้านั้น ๆ ว่าตรงกับความต้องการของตนเองเพียงใด ซึ่งก็คือ การท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ นั่นเอง (จาก The Characteristics Approach) บางคนอาจเลือกไปกับบริษัทนำเที่ยวเนื่องจากมีความสะดวกสบายทั้งในเรื่องที่พักและเรื่องอาหาร แต่บางคนเลือกที่จะเดินทางไปเองไม่เน้นความสะดวกสบายในเรื่องที่พัก แต่เน้นที่การได้ผจญภัยในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ แต่ท้ายที่สุดก็อยู่ภายใต้งบประมาณที่จำกัดเช่นกัน

ข้อมูลเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ประมวลได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากมุมมองของผู้บริหารบริษัทนำเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยหลักที่บุคคลคนหนึ่งจะตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวในครั้งหนึ่ง ๆ นั้น จะพิจารณาจากเงินออมที่มีอยู่ ซึ่งก็คือรายได้ที่ได้สะสมมา ประกอบกับช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเดินทาง ส่วนปัจจัยอื่น ๆ นั้นไม่น่าจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็น เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส หรือ อาชีพของบุคคลนั้น แต่เมื่อได้ตัดสินใจไปท่องเที่ยวแล้ว ปัจจัยเหล่านี้อาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการท่องเที่ยวบ้าง เช่น เพศหญิงอาจมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย, ผู้ที่สมรสและมีบุตรแล้วอาจใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้สั้นกว่าผู้ที่ยังโสด, ผู้ที่มีอาชีพนักศึกษาอาจชอบเดินทางแบบไปเองมากกว่าอาชีพอื่น หรือ ผู้ที่มีอายุน้อยอาจชอบท่องเที่ยวแบบผจญภัยมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นบรรทัดฐานที่เหมือนกันหมดสำหรับบุคคลที่มีสถานะเดียวกัน น่าจะแตกต่างกันตามรสนิยมมากกว่า ดังนั้น

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากตารางที่ (4) - (7) ในภาคผนวก ง, น. 100-102.

ปัจจัยเหล่านี้จึงไม่อาจเป็นตัวกำหนดที่แน่นอนได้ว่าบุคคลประเภทใดมีความสนใจในการท่องเที่ยวหรือไม่ หรือเมื่อเดินทางไปท่องเที่ยวแล้วจะมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวอย่างไรทั้งในเรื่องระยะเวลาทำนักรและการใช้จ่าย แต่ส่วนใหญ่ น่าจะมีแนวโน้มคล้าย ๆ กับผลที่ได้ในหัวข้อ 4.1

สำหรับบริษัทนำเที่ยวแล้ว ในการกำหนดรูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวแต่ละ package จึงไม่สามารถระบุกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอนได้ว่าโปรแกรมใดมีกลุ่มเป้าหมายแบบใด แต่จะกำหนดรูปแบบโปรแกรมไว้เป็นกลาง ๆ เพื่อให้ลูกค้าทุกคนสามารถใช้บริการได้ แต่อาจจะมีบางโปรแกรมที่กำหนดขึ้นมาเพื่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมายบางกลุ่มโดยเฉพาะ³ เช่น โปรแกรมที่ 1 สำหรับกลุ่มผู้มีอายุน้อยที่รักการผจญภัยท่ามกลางธรรมชาติป่าไม้ และโปรแกรมที่ 2 สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่นิยมไปน้มนัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามเทศกาล ซึ่งเป็นการกำหนดโปรแกรมโดยใช้อายุของนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยในการกำหนดรูปแบบ หรือ โปรแกรมที่ 3 และ โปรแกรมที่ 4 สำหรับกลุ่มผู้ที่รักทะเลและชื่นชอบการนั่งเรือเที่ยวเกาะ ซึ่งเป็นการกำหนดโปรแกรมโดยใช้รายได้ของนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยในการกำหนดรูปแบบ คือ ทั้งสองโปรแกรมนี้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวคล้าย ๆ กัน ต่างกันที่ค่าใช้จ่ายและวิธีการเดินทาง ได้แก่ โปรแกรมที่ 3 เดินทางโดยรถบัสด ส่วนโปรแกรมที่ 4 เดินทางโดยเครื่องบิน จากโปรแกรมท่องเที่ยวทั้ง 4 แบบนี้พอจะเห็นว่าปัจจัยข้างต้น ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส หรือ อาชีพ ไม่น่าจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยว ผู้ที่สูงอายุหรือวัยกลางคนอาจจะเลือกไปโปรแกรมที่ 1 หากว่าตนเองชอบการผจญภัยและมีร่างกายที่แข็งแรงพอ หรือผู้ที่มีรายได้มากแต่คิดว่าไม่จำเป็นที่จะต้องเดินทางไปท่องเที่ยวโดยเครื่องบินอาจจะเลือกโปรแกรมที่ 3 ก็ได้ ดังนั้นในหัวข้อต่อไปจะวิเคราะห์ถึงปัจจัยเหล่านี้ดูว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไร

³ ดูตัวอย่างโปรแกรมท่องเที่ยวที่ภาคผนวก จ, น. 103.

4.2 การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงเส้น

การวิเคราะห์สมการถดถอยในที่นี้ จะใช้วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร เราทราบจากแนวคิดทางทฤษฎีแล้วว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวและราคาของการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่กำหนดการบริโภคการท่องเที่ยว ในหัวข้อนี้จะวิเคราะห์หาปัจจัยหลักทั้ง 2 ตัวนี้รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เราสนใจศึกษา จะมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยใช้จำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันแทนตัวแปรตาม ในส่วนแรกนี้จะพิจารณาสมการจำนวนวันพักก่อนให้เป็นฟังก์ชันที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเขียนในรูปสมการทั่วไป ดังนี้

$$(1) \quad LD_i = a_0 + a_1 \text{Expen}_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DObj1}_i + a_8 \text{DObj2}_i \\ + a_9 \text{DObj3}_i + a_{10} \text{DSex}_i + a_{11} \text{DAge1}_i + a_{12} \text{DAge2}_i \\ + a_{13} \text{DAge3}_i + a_{14} \text{DAge4}_i + a_{15} \text{DSta}_i + a_{16} \text{DOcc1}_i \\ + a_{17} \text{DOcc2}_i + a_{18} \text{DOcc3}_i + a_{19} \text{DOcc4}_i + a_{20} \text{DOcc5}_i$$

จากผลการวิเคราะห์โดยใช้ OLS Method เพื่อวิเคราะห์หาว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดที่นำมาศึกษานี้ ได้แก่ ตัวแปรค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (Expen), รายได้ต่อเดือน (Inc), รูปแบบในการเดินทาง (Tra), จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน (Mem), วัตถุประสงค์ในการเดินทาง (Obj), เพศ (Sex), อายุ (Age), สถานภาพการสมรส (Sta) และอาชีพ (Occ) จะมีความสัมพันธ์อย่างไรกับจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยว ได้ผลตามตารางที่ 4.20 ในครั้งแรกนี้พบว่า มีปัจจัยบางตัวที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ (Sex) คือ นักท่องเที่ยวเพศชาย และ อาชีพ (Occ) คือ นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

ตารางที่ 4.20

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (1)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	4.0972	0.9269	0.0000
Expen	-3.28E-05	3.68E-05	0.3726
DInc1	0.0915	0.1235	0.4595
DInc2	0.1531	0.1761	0.3854
DInc3	0.2474	0.2639	0.3494
DTra	-0.2640	0.1625	0.1054
Mem	-0.0606	0.0481	0.2088
DObj1	-0.3915	0.9175	0.6699
DObj2	-0.3882	0.9271	0.6757
DObj3	-0.2831	1.2443	0.8202
DSex	0.1797	0.1073	0.0951*
DAge1	-0.3294	0.4557	0.4704
DAge2	-0.2228	0.3859	0.5641
DAge3	-0.1171	0.4021	0.7710
DAge4	-0.6927	0.4543	0.1284
DSta	0.1854	0.1189	0.1201
DOcc1	-0.5867	0.3553	0.0997*
DOcc2	-0.3084	0.3588	0.3908
DOcc3	-0.4013	0.4085	0.3267
DOcc4	0.2884	0.4014	0.4730
DOcc5	-0.2063	0.4025	0.6087
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.130569	
	Adjusted R-squared	0.071222	
	Durbin-Watson stat	1.867877	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

สำหรับการพิจารณาสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ให้เป็นฟังก์ชันที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเขียนในรูปสมการทั่วไป ดังนี้

$$\begin{aligned}
 (2) \quad \text{Expen}_i = & a_0 + a_1 \text{LD}_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\
 & + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DObj1}_i + a_8 \text{DObj2}_i \\
 & + a_9 \text{DObj3}_i + a_{10} \text{DSex}_i + a_{11} \text{DAge1}_i + a_{12} \text{DAge2}_i \\
 & + a_{13} \text{DAge3}_i + a_{14} \text{DAge4}_i + a_{15} \text{DSta}_i + a_{16} \text{DOcc1}_i \\
 & + a_{17} \text{DOcc2}_i + a_{18} \text{DOcc3}_i + a_{19} \text{DOcc4}_i + a_{20} \text{DOcc5}_i
 \end{aligned}$$

จากผลการวิเคราะห์โดยใช้ OLS Method เพื่อวิเคราะห์หาว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดที่นำมาศึกษาได้แก่ ตัวแปรจำนวนวันพัก (LD), รายได้ต่อเดือน (Inc), รูปแบบในการเดินทาง (Tra), จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน (Mem), วัตถุประสงค์ในการเดินทาง (Obj), เพศ (Sex), อายุ (Age), สถานภาพการสมรส (Sta) และอาชีพ (Occ) จะมีความสัมพันธ์อย่างไรกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยว ได้ผลตามตารางที่ 4.21 ในครั้งแรกนี้พบว่า มีปัจจัยบางตัวที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ รายได้ต่อเดือน (Inc) คือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท, รูปแบบในการเดินทาง (Tra) คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเอง, จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน (Mem) และ เพศ (Sex) คือ นักท่องเที่ยวเพศชาย

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครกับตัวแปรอิสระต่าง ๆ นั้น รายได้ต่อเดือน (Inc) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (Expen) เป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยว แต่ผลที่ได้จากการประมาณค่ากลับพบว่า รายได้ต่อเดือนและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ เช่นเดียวกับงานของ ศรีธญา ที่พบว่ารายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ไม่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน คงมีเพียงต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าในบางหมวดเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบ เช่นเดียวกับการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันกับตัวแปรอิสระต่าง ๆ จำนวนวันพัก (LD) และ รายได้ต่อเดือน (Inc) เป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อ

ตารางที่ 4.21

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	2327.807	1513.534	0.1251
LD	-82.6931	92.6021	0.3726
DInc1	399.8958	194.9324	0.0411*
DInc2	145.8919	279.8640	0.6026
DInc3	499.5678	418.5595	0.2336
DTra	-1349.220	246.9398	0.0000*
Mem	-142.9008	76.2257	0.0628*
DObj1	697.6219	1456.338	0.6323
DObj2	277.3396	1472.022	0.8507
DObj3	134.4149	1975.253	0.9458
DSex	-357.9854	169.9469	0.0360*
DAge1	-159.4678	723.9300	0.8258
DAge2	10.9515	612.8855	0.9858
DAge3	192.6744	638.3701	0.7630
DAge4	-51.2612	723.9814	0.9436
DSta	-294.7372	188.7717	0.1195
DOcc1	-451.0325	565.9694	0.4261
DOcc2	-320.6279	570.0280	0.5742
DOcc3	-415.6866	649.0942	0.5224
DOcc4	-190.5378	637.5885	0.7653
DOcc5	-582.0137	638.3954	0.3627
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.171125	
	Adjusted R-squared	0.114546	
	Durbin-Watson stat	1.940185	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยว แต่ผลที่ได้จากการประมาณค่ากลับพบว่า จำนวนวันพักไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้เช่นกัน แม้ว่ารายได้ต่อเดือนจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน แต่ก็เป็นเพียงระดับรายได้กลุ่มเดียวเท่านั้น ซึ่งคล้าย ๆ กับงานของ ณัฐกานต์ ที่พบว่ารายได้ของนักท่องเที่ยวไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งเช่นกัน

ประเด็นต่อมา ค่า R-squared ซึ่งเป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการศึกษาในสมการนั้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ดีเพียงใด ปรากฏว่าค่า R-squared ของสมการที่ (1) และ (2) มีค่าต่ำ คือ 0.13 และ 0.17 ตามลำดับ นั่นคือ ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้เพียง 13% และ 17% อาจเนื่องมาจากการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรที่ใช้ค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่เป็นตัวแปรหุ่น อีกทั้งข้อมูลของตัวแปรบางตัวมีการกระจายที่ไม่ดีพอ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการประมวลผลข้อมูล จึงยังไม่อาจสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ เราได้ลองแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 ถ้าตัวแปรในการศึกษามากเกินไป จะลองตัดตัวแปรบางตัวที่ดูมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามค่อนข้างน้อยออกไป ในสมการจำนวนวันพัก เราได้ตัดตัวแปร วัตถุประสงค์ในการเดินทาง (Obj), อายุ (Age) และ สถานภาพการสมรส (Sta) ออกไป ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักในการประมาณค่าสมการที่ (1) แต่คงตัวแปรที่เหลือไว้ เนื่องจากคาดว่าน่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพัก ทำให้ลดรูปสมการได้เป็นดังนี้

$$(1.1) \quad LD_i = a_0 + a_1 \text{Expen}_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DSex}_i + a_8 \text{DOcc1}_i \\ + a_9 \text{DOcc2}_i + a_{10} \text{DOcc3}_i + a_{11} \text{DOcc4}_i + a_{12} \text{DOcc5}_i$$

สำหรับสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเราได้ตัดตัวแปร วัตถุประสงค์ในการเดินทาง (Obj), อายุ (Age), สถานภาพการสมรส (Sta) และ อาชีพ (Occ) ออกไป ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในการประมาณค่าสมการที่ (2) แต่คงตัวแปรที่มีอิทธิพลไว้เช่นเดิม ทำให้ลดรูปสมการได้เป็นดังนี้

$$(2.1) \quad \text{Expen}_i = a_0 + a_1 LD_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DSex}_i$$

หลังจากใช้วิธี OLS ประมาณค่าสมการที่ (1.1) และ (2.1) นี้อีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าได้ผลต่างจากการประมาณค่าสมการที่ (1) และ (2) เล็กน้อย แต่ตัวแปรรูปแบบในการเดินทาง (Tra) ที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักที่ได้ในวิธีนี้มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อีกทั้งค่า R-squared ที่ได้ของทั้ง 2 สมการมีค่าต่ำกว่าการประมาณค่าสมการที่ (1) และ (2) ในครั้งแรกอีกด้วย⁴

วิธีที่ 2 จากงานวิจัยของ Mak และ คณะ ซึ่งใช้วิธี Two Stage Least Square (TSLS) เนื่องจาก Mak ให้ความเห็นว่าตัวแปรจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยน่าจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นั่นคือ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมีอิทธิพลต่อจำนวนวันพัก และในขณะเดียวกันจำนวนวันพักก็มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยด้วย ซึ่งในครั้งนี้นำการศึกษาสมการจำนวนวันพักโดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเป็นตัวแปรอิสระ และในทางกลับกันก็ศึกษาสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันโดยมีจำนวนวันพักเป็นตัวแปรอิสระด้วย คล้ายกับงานของ Mak จึงลองใช้วิธีการ TSLS ในการประมาณค่าสมการที่ (1) และ (2) ปรากฏว่าไม่สามารถประมวลผลข้อมูลออกมาได้ เนื่องจากตัวแปรที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือ (Instrument List) ในการช่วยลดความสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษากับตัวรบกวน (Disturbances) มีไม่เพียงพอ แม้ว่าจะได้ลองประมาณค่าสมการที่ลดรูปลงแล้วก็ตาม

วิธีที่ 3 พบว่าตัวแปรตามในการศึกษานี้เป็นลักษณะเดียวกับตัวแปรในงานศึกษาของ Tobin⁵ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายของครัวเรือนในการซื้อที่อยู่อาศัย โดยมีค่าใช้จ่ายในการซื้อที่อยู่อาศัยเป็นตัวแปรตาม Tobin สนใจแต่กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อที่อยู่อาศัยนี้ ทำให้มีการละทิ้งข้อมูลบางส่วนไป (เป็นการตัดตอนข้อมูล) Tobin เรียกงานของเขาว่า The Model of Limited Dependent Variable และเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายต่อมาว่า Tobit Model หรือ Censored or Truncated Regression Models เมื่อพิจารณาตัวแปรตาม (LD และ Expen) ในครั้งนี้แล้วก็พบว่า เป็นลักษณะเดียวกัน คือ มีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เดินทางไปท่องเที่ยวและกลุ่มที่ไม่ได้เดินทางไปท่องเที่ยว ซึ่งเราสนใจใช้ข้อมูลของกลุ่มที่เดินทางไปท่องเที่ยวเท่านั้น ทำให้มีการละทิ้งข้อมูลบางส่วนไปเช่นกัน ข้อมูลในลักษณะนี้น่าจะลองใช้วิธี

⁴ ดูรายละเอียดการประมาณค่าวิธีที่ 1 จากตารางที่ ฉ (1) - ฉ (2) ในภาคผนวก ฉ, น. 112-113.

⁵ Gujarati, Damodar N., *Basic Econometrics*, 3rd edition, (Singapore : McGraw-Hill, 1995), p. 570.

การวิเคราะห์โดย Maximum Likelihood Method (ML) แทน จึงลองใช้วิธี ML ในการประมาณค่าสมการที่ (1) และ (2) และสมการที่ (1.1) และ (2.1) ที่ลดรูปแล้ว แต่ผลที่ได้ก็ไม่แตกต่างไปจากการประมาณค่าโดยวิธี OLS มากนัก และค่า R-squared ก็ไม่ดีขึ้น⁶

วิธีที่ 4 อาจมีความเป็นไปได้ว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรไม่ได้อยู่ในรูปความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง การใช้ OLS Method ในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจให้ผลที่ไม่ถูกต้อง จึงลองปรับค่าสมการเพื่อให้อยู่ในรูปความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง โดยใส่ค่า log ในตัวแปรเชิงปริมาณ คือ จำนวนวันพัก (LD), ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (Expen) และ จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน (Mem) แล้วใช้วิธี OLS ในการประมาณค่าสมการที่ (1) อีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าไม่สามารถประมวลผลข้อมูลออกมาได้ เนื่องจากข้อมูลมีการกระจายตัวไม่ดีพอ และมีความแตกต่างกันน้อยมาก ซึ่งอาจเกิดจากสมการมีตัวแปรหุ่นมากเกินไป จึงลองตัดตัวแปรออกไปบ้าง จนสามารถประมาณค่าได้ และได้สมการเช่นเดียวกับสมการที่ (1.1) แต่รูปสมการเปลี่ยนไปดังนี้

$$(1.2) \quad \ln(LD_i) = a_0 + a_1 \ln(\text{Expen}_i) + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \ln(\text{Mem}_i) + a_7 \text{DSex}_i + a_8 \text{DOcc1}_i \\ + a_9 \text{DOcc2}_i + a_{10} \text{DOcc3}_i + a_{11} \text{DOcc4}_i + a_{12} \text{DOcc5}_i$$

หลังจากใช้วิธี OLS ประมาณค่าสมการที่ (1.2) แล้ว ได้ผลตามตารางที่ 4.22 ซึ่งค่า R-squared = 0.227292 สูงกว่าการประมาณค่าสมการที่ (1) ตามตารางที่ 4.20 หมายความว่า ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาในสมการนี้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ 22% ส่วนค่า Durbin-Watson stat = 2.310039 ตกอยู่ในช่วง $4-d_U < d < 4-d_L$ ซึ่งเป็นช่วงที่ยังไม่สามารถตัดสินใจ (Indecision) ได้ว่าในสมการนี้มี autocorrelation หรือไม่⁷ และพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อาชีพ (Occ) นั่นคือนักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาจะมีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.1 (90%) ในทิศทางบวก เมื่อเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวอาชีพอื่น เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่า นักท่องเที่ยวที่เป็น

⁶ ดูรายละเอียดการประมาณค่าวิธีที่ 3 จากตารางที่ ๓ (3) - ๓ (6) ในภาคผนวก ๓, น. 114-117.

⁷ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหนังสือ Basic Econometrics ของ Damodar N. Gujarati, น. 420.

นักศึกษาจะมีจำนวนวันพักมากกว่านักท่องเที่ยวอื่นอยู่ประมาณ 1.37 วัน⁸ เมื่อให้สิ่งอื่น ๆ คงที่ สอดคล้องกับตารางที่ ง (7) ในภาคผนวก ง ที่พบว่า นักศึกษามีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน คิดเป็นสัดส่วน 16% สูงกว่านักท่องเที่ยวอื่น ๆ

ตารางที่ 4.22

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (1.2)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	0.3211	0.4987	0.5223
ln(Expen)	0.0819	0.0575	0.1601
DInc1	0.0882	0.0837	0.2969
DInc2	0.1418	0.1352	0.2989
DInc3	0.2199	0.1740	0.2117
DTra	0.0455	0.1669	0.7861
ln(Mem)	0.0138	0.0640	0.8293
DSex	0.0948	0.0849	0.2693
DOcc1	-0.0175	0.1651	0.9157
DOcc2	0.0397	0.1520	0.7945
DOcc3	-0.1967	0.2173	0.3696
DOcc4	0.4586	0.2325	0.0538*
DOcc5	0.1150	0.1950	0.5577
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.227292	
	Adjusted R-squared	0.052339	
	Durbin-Watson stat	2.310039	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

⁸ ดูรายละเอียดการแปลความหมายของค่า Coefficient จากผลที่ได้ในวิธีที่ 4 นี้
ที่ภาคผนวก ข, น. 119.

สำหรับสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ได้ใส่ค่า \log ในตัวแปรเชิงปริมาณในสมการที่ (2) เช่นกัน แล้วใช้วิธี OLS ในการประมาณค่าสมการที่ (2) อีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าไม่สามารถประมวลผลข้อมูลออกมาได้เช่นเดียวกับสมการจำนวนวันพัก จึงได้ตัดตัวแปรออกไป จนสามารถประมาณค่าได้และได้สมการเช่นเดียวกับสมการที่ (2.1) แต่รูปสมการเปลี่ยนไปเป็นสมการที่ (2.3)⁹ หลังจากใช้วิธี OLS ประมาณค่าสมการที่ (2.3) แล้วพบว่า จากเดิมที่ตัวแปรรายได้ต่อเดือนมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในการประมาณค่าสมการที่ (2.1) กลับไม่มีอิทธิพลในครั้ง นี้ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดคะเน จึงได้ตัดตัวแปรเพิ่มอีก 1 ตัว คือ จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน (Mem) เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในการประมาณค่าสมการที่ (2.1) จนได้รูปสมการใหม่ดังนี้

$$(2.2) \quad \ln(\text{Expen}_i) = a_0 + a_1 \ln(\text{LD}_i) + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i \\ + a_4 \text{DInc3}_i + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{DSex}_i$$

หลังจากใช้วิธี OLS ประมาณค่าสมการที่ (2.2) แล้ว ได้ผลตามตารางที่ 4.23 ซึ่งค่า R-squared = 0.222971 สูงกว่าการประมาณค่าสมการที่ (2) ตามตารางที่ 4.21 หมายความว่า ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาในสมการนี้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ 22% ส่วนค่า Durbin-Watson stat = 1.712259 ตกอยู่ในช่วง $d_L < d < d_U$ ซึ่งเป็นช่วงที่ยังไม่สามารถตัดสินใจ (Indecision) ได้ว่าในสมการนี้มี autocorrelation หรือไม่ เช่นเดียวกับการประมาณค่าสมการที่ (1.2) และพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่

รายได้ต่อเดือน (Inc) - นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท จะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.1 (90%) ในทิศทางบวก เปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท

⁹ รูปสมการและรายละเอียดการประมาณค่าสมการที่ (2.3) ที่มีตัวแปร จำนวนสมาชิกที่เป็นภาระที่ไปท่องเที่ยวด้วยกัน (Mem) จากตารางที่ ๗ (7) ในภาคผนวก ข, น. 118.

อยู่ประมาณ 307 บาท เมื่อให้สิ่งอื่น ๆ คงที่ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท อยู่ประมาณ 447 บาท เมื่อให้สิ่งอื่น ๆ คงที่

ตารางที่ 4.23

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2.2)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	7.4879	0.2222	0.0000
ln(LD)	-0.1314	0.1491	0.3790
DInc1	0.2957	0.0924	0.0015*
DInc2	0.2227	0.1354	0.1013
DInc3	0.4299	0.1878	0.0228*
DTra	-1.0313	0.1250	0.0000*
DSex	-0.1913	0.0844	0.0241*
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.222971	
	Adjusted R-squared	0.207785	
	Durbin-Watson stat	1.712259	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

รูปแบบในการเดินทาง (Tra) - นักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบในการเดินทางไปเอง จะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.1 (90%) ในทิศทางลบ เปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบในการเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว อยู่ประมาณ 1,072 บาท เมื่อให้สิ่งอื่น ๆ คงที่ สอดคล้องกับตารางที่ 4.11 ที่พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว เนื่องจากสามารถใช้จ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าที่พัก, ค่าเดินทาง หรือค่าอาหาร อย่างประหยัดได้

เพศ (Sex) - นักท่องเที่ยวเพศชาย จะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.1(90%) ในทิศทางลบ เปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวเพศหญิง เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่า นักท่องเที่ยวเพศชายจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยกว่านักท่องเที่ยวเพศหญิงอยู่ประมาณ 198 บาท เมื่อให้สิ่งอื่น ๆ คงที่ แต่ยังไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนว่าเมื่อแยกประเภทค่าใช้จ่ายออกมาแล้ว เพศชายจะมีค่าใช้จ่ายทุกประเภทน้อยกว่าเพศหญิงหรือไม่ เนื่องจากมีข้อมูลไม่เพียงพอ เพศชายอาจมีค่าอาหาร หรือค่าสินทนาการ สูงกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงอาจมีค่าที่พัก, ค่าเดินทาง หรือค่าซื้อของฝาก สูงกว่าเพศชายก็ได้

ตารางที่ 4.24

เปรียบเทียบผลที่ได้จากการประมาณค่าแบบจำลองทั้ง 6 สมการ

ทิศทางของตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ					
สมการจำนวนวันพัก (LD)			สมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (Expen)		
สมการที่ (1)	สมการที่ (1.1)	สมการที่ (1.2)	สมการที่ (2)	สมการที่ (2.1)	สมการที่ (2.2)
Sex (+)*	Tra (-)	Occ4 (+)	Inc1 (+)	Inc1 (+)	Inc1 (+)
Occ1 (-)	Occ1 (-)		Tra (-)	Inc3 (+)	Inc3 (+)
	Occ3 (-)		Mem (-)	Tra (-)	Tra (-)
			Sex (-)	Sex (-)	Sex (-)

หมายเหตุ : * เครื่องหมายในวงเล็บ หมายถึง ตัวแปรอิสระนั้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามในทิศทางใด

จากการแก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ พบว่า วิธีที่ 4 น่าจะเป็นวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ซึ่งได้ค่า R-squared สูงกว่าการประมาณค่าสมการที่ (1) และ (2) และปัจจัยที่มีอิทธิพลนั้นก็มิติศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ อาชีพนักศึกษาที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนรายได้ต่อเดือน, รูปแบบในการเดินทางไปเอง และเพศชาย มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันอย่างมีนัยสำคัญ และผลที่ได้ถูกต้องตามทฤษฎีที่กล่าวไว้ว่า การบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้ คือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อย แม้ว่ารายได้จะไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักก็ตาม ซึ่งอาจบอกได้ว่าจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยว

จากจังหวัดกรุงเทพมหานครไม่ได้ถูกกำหนดจากปัจจัยใดนอกจากปัจจัยเรื่องเวลาและวันหยุด และเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลานี้เองทำให้ปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักด้วย สิ่งที่ไม่เป็นไปตามทฤษฎีนี้อาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. สาเหตุจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม - การสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ได้กระจายกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามอาชีพของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเลือกศึกษาเฉพาะจังหวัดนี้ และในครั้งแรกมีสมมติฐานว่านักท่องเที่ยวแต่ละอาชีพน่าจะมีพฤติกรรมและอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวต่างกัน แต่ผลจากข้อมูลพบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกันไม่ได้มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวต่างกันมากนัก และข้อมูลที่ได้ก็มีการกระจายไม่ดีพอ เช่น นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพัก 3-4 วันเป็นส่วนใหญ่ หรือนักท่องเที่ยวมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ ทำให้การวิเคราะห์สมการถดถอยได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร

2. สาเหตุจากข้อมูลส่วนใหญ่เป็นตัวแปรหุ่น - ตัวแปรที่นำมาศึกษานั้นมีเพียงตัวแปรรายได้และราคาที่มีทฤษฎีรองรับว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างไร สำหรับตัวแปรที่เหลือเป็นปัจจัยทางสังคมที่สนใจนำมาศึกษาเพื่อหาความแตกต่างทางรสนิยมของผู้บริโภค ซึ่งยังไม่มีทฤษฎีที่ชัดเจนที่ระบุว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางใดกับตัวแปรตาม ในที่นี้คือ จำนวนวันพัก และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน อีกทั้งตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรหุ่นด้วย และไม่สามารถทำตัวแปรหุ่นเหล่านี้ที่มีค่า 0 หรือ 1 ให้เป็นตัวแปรเชิงปริมาณและมีค่าเป็นตัวเลขต่อเนื่องได้ ทำให้มีความสามารถต่ำในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม แม้ว่าตัวแปรหุ่นบางตัวสามารถทำให้เป็นตัวแปรเชิงปริมาณได้ เช่น รายได้ต่อเดือน แต่ที่ไม่ทำให้เป็นตัวแปรเชิงปริมาณเนื่องจากเกรงว่าผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะไม่สะดวกที่จะให้ข้อมูลที่ตรงกับความจริง จึงแก้ปัญหาโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบรายได้เป็นช่วงจะสะดวกกว่า แต่เมื่อแก้ปัญหาหนึ่งได้ก็เกิดปัญหาอื่นตามมา คือ ข้อมูลมีการกระจายไม่ดีพอ

3. สาเหตุจากขอบเขตของการศึกษา - การเลือกศึกษาเฉพาะจังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพทำงานประจำ และจากตัวอย่างที่ได้มาส่วนใหญ่อยู่ที่อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งพฤติกรรมการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอาจถูกจำกัดด้วยเวลาหรือวันหยุดที่มีอยู่ ทำให้เลือกไปท่องเที่ยวตามชายทะเลในจังหวัดใกล้ ๆ เป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนวันพักไม่นานตามที่กล่าวแล้วในสาเหตุข้อที่ 1. ซึ่งข้อจำกัดเรื่องเวลาและวันหยุดนี้เอง ทำให้การวิเคราะห์สมการถดถอยแทบจะไม่พบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพัก แม้แต่รายได้ของนักท่องเที่ยวซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลก็ตาม

ตารางที่ 4.25
เปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา

งานศึกษาต่าง ๆ	ทิศทางของตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ	
	สมการจำนวนวันพัก	สมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ย
งานศึกษาในครั้งนี้	- อาชีพนักศึกษา (+)*	- รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-25,000 บาท (+) และมากกว่า 50,000 บาท (+) - รูปแบบการเดินทางไปเอง (-) - เพศชาย (-)
งานของ ณัฐกานต์	- รายได้ของครอบครัว (+) - รูปแบบการเดินทางไปเอง (+) - ฤดูหนาว (+) - ขนาดของครอบครัว (-)	- นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยว ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (+) - อายุระหว่าง 15-24 ปี (-) และระหว่าง 25-44 ปี (-) - อาชีพแม่บ้าน (-)
งานของ ศรัณยา	- นักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียง (-) และแปซิฟิก (-) - วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ทุกประเภท (-) - อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (-) และอาชีพแม่บ้าน (-) - ต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าใน หมวดค่าที่พัก (-) และค่าซื้อของที่ระลึก (-)	- รายได้ต่อปีมากกว่า 10,000 US\$ (+) - นักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาค อเมริกาเหนือ (+) - วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ทุกประเภท (+)

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)
เปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา

งานศึกษาต่าง ๆ	ทิศทางของตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ	
	สมการจำนวนวันพัก	สมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ย
งานของ Moncur	<ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางไปเชียงใหม่โดยเฉพาะ (+) หรือไปพัทยาโดยเฉพาะ (+) - ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน (-) - ค่าที่พัก (-) - นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเมืองไทยหลายครั้งแล้ว (-) - นักท่องเที่ยวที่มีผู้ร่วมเดินทางมาด้วยมาก (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - อายุ (+) - ค่าที่พัก (+) - นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางไปเชียงใหม่โดยเฉพาะ (-)
งานของ Mak และคณะ	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าโดยสารเครื่องบิน (+) - ระยะเวลาที่ใช้ในการบิน (+) - เข้าพักในโรงแรม (+) - รายได้สูง (+) - ไปเที่ยวเกาะช้างเคียงด้วย (+) - มาท่องเที่ยวอย่างเดียว (+) - ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (-) - เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว (-) - สถานภาพสมรสแล้ว (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าพักในโรงแรม (+) - รายได้สูง (+) - ไปเที่ยวเกาะช้างเคียงด้วย (+) - ระยะเวลาพำนัก (-) - มีการศึกษาสูง (-) - เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว (-) - สถานภาพสมรสแล้ว (-) - มาท่องเที่ยวอย่างเดียว (-)

หมายเหตุ : * เครื่องหมายในวงเล็บ หมายถึง ตัวแปรอิสระนั้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามในทิศทางใด

จากผลการศึกษาในครั้งนี้เปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ผ่านมา มีทั้งความเหมือนกันและต่างกันในบางประเด็น งานของ เนาวรัตน์ และคณะ ซึ่งนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผลทางสถิติเช่นเดียวกัน พบว่าในปี 2537 ร้อยละ 43.1 ของคนไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปได้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศโดยเฉลี่ย 2.7 ครั้งต่อปี เดินทางครั้งละ 3-4 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 624 บาท ส่วนการศึกษาในครั้งนี้พบว่านักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครเดินทางท่องเที่ยวในประเทศประมาณปีละ 2-3 ครั้ง มีจำนวนวันพักครั้งละ 3-4 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ 1,040 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากปี 2537 ประมาณ 400 บาท แต่พบว่าอัตราเงินเฟ้อปี 2544 เทียบกับปี 2537 มีค่าประมาณ 32%¹⁰ หลังจากปรับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวในปี 2537 ด้วยอัตราเงินเฟ้อแล้ว ได้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ 824 บาท (มาจากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในปี 2537 * อัตราเงินเฟ้อ = 624 * 1.32) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวในปี 2544 ที่ศึกษาในครั้งนี้แล้ว พบว่านักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 26%

เปรียบเทียบกับงานของ ณัฐกานต์ ที่ศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร ในสมการที่วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวนั้น ณัฐกานต์ ใช้แบบจำลอง Logit และใช้วิธี Maximum Likelihood Method ในการวิเคราะห์ เนื่องจากตัวแปรตาม คือ อุปสงค์การท่องเที่ยว เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะเลือกตอบคำถามว่า ไป หรือ ไม่ไป เท่านั้น การใช้แบบจำลองและวิธีการนี้จึงเหมาะสมกว่า ผลที่ได้พบว่า ตัวแปรอาชีพไม่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ แต่รายได้และรูปแบบในการเดินทางด้วยตนเองมีอิทธิพลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวในทิศทางบวก ต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ที่ใช้วิธี OLS Method เนื่องจากตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ (Quantitative Variable) และได้ผลที่ต่างกัน คือ ตัวแปรอาชีพนักศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักในทิศทางบวก ส่วนตัวแปรรายได้และรูปแบบในการเดินทางไปเองพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนในสมการที่วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยนั้นใช้วิธีการ OLS Method เหมือนกัน งานของ ณัฐกานต์ พบว่า ตัวแปรรายได้ไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ และไม่ได้ลองวิเคราะห์สมการที่ลดรูปตัวแปรให้น้อยลง ต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่ารายได้ต่อเดือนมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อได้วิเคราะห์สมการที่ลด

¹⁰ <http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/EconData/Econ&Finance/Download/>

รูปตัวแปรแล้วตามสมการที่ (2.1) และสมการที่เปลี่ยนรูปแล้วตามสมการที่ (2.2) ก็พบว่ารายได้ต่อเดือนยังคงมีอิทธิพลเช่นเดิม แต่จำนวนวันพักยังคงไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน อย่างมีนัยสำคัญ

เปรียบเทียบกับงานของ ศรีธญา และของ Moncur ที่ศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย เหมือนกัน ใช้วิธีการประมาณค่าแบบ OLS Method และใช้ข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม เหมือนกัน และมีตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า ๓ ตัว งานของ ศรีธญา พบว่าตัวแปรอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนตัวแปรราคา ศรีธญา ใช้ต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าในหมวดต่าง ๆ แทนตัวแปรราคา และพบว่าต้นทุนต่อหน่วยในหมวดค่าที่พักและค่าซื้อของที่ระลึกมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบ แต่การศึกษาในครั้งนี้ใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันแทนตัวแปรราคา และพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพัก อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ศรีธญา ใช้รายได้ต่อปี ซึ่งพบว่ามีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางบวกเช่นกัน

ส่วนงานของ Moncur จะสุ่มตัวอย่างเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว แต่การศึกษาในครั้งนี้ตัวอย่างที่สุ่มมามีทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองและเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวละกัน แต่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะมีสัดส่วนมากกว่า มีการใช้ตัวแปรค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันแทนตัวแปรราคาเช่นเดียวกัน แต่ Moncur ได้แยกค่าโดยสารเครื่องบินและค่าที่พักออกมาต่างหาก ทำให้ตัวแปรราคาของ Moncur มี 3 ตัว ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน, ค่าโดยสารเครื่องบิน และค่าที่พัก ผลที่ได้พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน, ค่าที่พัก และนักท่องเที่ยวที่มีผู้ร่วมเดินทางมาด้วยมาก จะมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางลบ สำหรับสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ย Moncur พบว่าอายุของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางบวก แต่การศึกษาในครั้งนี้พบว่าอายุของนักท่องเที่ยวไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนงานของ Max และคณะ ได้ทำการศึกษาเช่นเดียวกับ ศรีธญา และ Moncur แต่เป็นการศึกษาในต่างประเทศ คือ ศึกษาปัจจัยที่กำหนดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวชาวสหรัฐอเมริกาที่เดินทางไปท่องเที่ยวฮาวายในปี 1974 ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากกองตรวจคนเข้าเมืองฮาวาย ใช้วิธีการประมาณค่าแบบ Two Stage Least Square ซึ่งต่างจากงานทั้ง 3 งานที่กล่าวมาข้างต้น และต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ด้วย แต่ใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันแทนตัวแปรราคาเช่นเดียวกัน โดยแยกค่าโดยสารเครื่องบินออกมาเป็นอีกตัวแปรหนึ่ง คล้าย

กับงานของ Moncur ผลที่ได้พบว่าทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมีอิทธิพลต่อระยะเวลาพำนักในทิศทางบวกและทิศทางลบ ตามลำดับ ตรงตามทฤษฎี ซึ่งต่างจากการศึกษาในครั้งใหม่ที่ทั้งรายได้ต่อเดือนและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักอย่างมีนัยสำคัญสำหรับในสมการค่าใช้จ่ายเฉลี่ย พบว่ารายได้มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางบวกเช่นกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกัน คือ Mak พบว่าตัวแปรระยะเวลาพำนัก, นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรสแล้ว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว จะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางลบ แต่การศึกษาในครั้งใหม่พบว่าตัวแปรจำนวนวันพักไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในทิศทางลบ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศมากขึ้น โดยสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้เป็นจำนวนมากในรูปของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้และกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยววันั้น ๆ สำหรับการท่องเที่ยวในประเทศก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพราะช่วยเกิดการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว การวางนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย จะช่วยให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ศึกษาหานักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเพื่อวางนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ตรงกลุ่ม และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยหันมาสนใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-section Data) สอบถามกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2544 ถึงเดือนเมษายน 2545 ได้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมและความสนใจในการเดินทางท่องเที่ยวของตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างตาราง Cross-tab เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression) ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ ดังนี้

จากตาราง Cross-tab ไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างจำนวนวันพักกับตัวแปรอื่น แม้แต่รายได้ต่อเดือนซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์กับจำนวนวันพัก อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างนี้มีจำนวนวันพัก 3-4 วันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและวันหยุด ทำให้เดินทางไปท่องเที่ยวสถานที่ใกล้ ๆ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือ

วันหยุดต่อเนื่อง โดยจำนวนวันพักไม่ได้ผันแปรไปตามปัจจัยอื่นเลย นอกจากนักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวเป็นเวลานานได้ เนื่องจากมีช่วงวันหยุดที่ยาวนานกว่าอาชีพอื่น ๆ จึงคาดเดาได้ว่าจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครน่าจะผันแปรไปตามปัจจัยเรื่องเวลาและวันหยุดเพียงอย่างเดียว ส่วนปัจจัยอื่น ๆ น่าจะมีความสำคัญรองลงไป

แต่สำหรับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน พบว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยบางตัว เช่น เพศชายจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยกว่าเพศหญิง, รูปแบบในการเดินทางไปเองจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยกว่าเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว หรือรายได้ต่อเดือนสูงขึ้นมีแนวโน้มจะเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากขึ้น ซึ่งค่อนข้างตรงกับความเป็นจริง ส่วนรายได้ต่อเดือน พบว่ามีความสัมพันธ์กับรูปแบบในการเดินทาง คือ รายได้ต่อเดือนสูงขึ้นมีแนวโน้มจะเดินทางไปเองน้อยลงแต่มีแนวโน้มจะเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวเพิ่มขึ้น

ผลจากตาราง Cross-tab นี้ บางส่วนก็ตรงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ซึ่งให้ความเห็นว่าผู้ที่มีรายได้สูงอาจจะไม่ยอมเสียเวลากับการค้นหาข้อมูลในการไปเที่ยวครั้งหนึ่ง จึงนิยมไปกับบริษัทนำเที่ยว โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายที่อาจจะสูงกว่าในกรณีที่เดินทางไปเองก็ได้ แต่ก็คาดหวังว่าจะได้รับคุณภาพหรือความประทับใจจากการไปท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยวในครั้งนั้นด้วย แต่อย่างไรก็ดีผู้ที่มีรายได้น้อยบางส่วนอาจเลือกเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวในบางโปรแกรม เช่น การล่องเรือสำราญ ซึ่งผู้ประกอบการจะมีการแบ่งแยกราคาเพื่อรองรับลูกค้าระดับปานกลางลงไปด้วย ส่วนปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการท่องเที่ยวในประเทศในเรื่องของจำนวนวันพักนั้น อาจไม่มีตัวกำหนดที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ และความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก

นอกจากจะทราบความสัมพันธ์ของข้อมูลแล้ว ยังทราบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวด้วยว่าเป็นเช่นไร แม้ว่าข้อมูลบางอย่างอาจดูไม่แตกต่างกัน แต่สามารถสะท้อนความเป็นจริงและมีเหตุผลรองรับว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เช่น นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพัก 3-4 วันเป็นส่วนใหญ่, นักท่องเที่ยวชอบเดินทางท่องเที่ยวโดยเดินทางไปเองมากกว่าเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว, นักท่องเที่ยวชอบพักค้างคืนที่บังกะโลหรือรีสอร์ท หรือโรงแรมมากกว่าแบบอื่น, นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางท่องเที่ยวตามชายทะเลหรือหมู่เกาะมากที่สุด และนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนเป็นหลัก

ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในครั้งแรกพบปัจจัยบางตัวที่มีอิทธิพล ได้แก่ เพศและอาชีพของนักท่องเที่ยว ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในครั้งแรกพบปัจจัยบางตัวที่มีอิทธิพล ได้แก่ เพศ, รายได้ต่อเดือน, รูปแบบ

ในการเดินทาง และจำนวนสมาชิกที่เป็นภาวะที่ไปด้วยกัน แต่ผลการศึกษาที่ออกมาในครั้งแรกนี้ ยังไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่าเป็นไปตามผลดังกล่าวหรือไม่ เนื่องจากค่า R-square ที่ได้มีค่าต่ำ แสดงให้เห็นว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจเกิดได้หลายสาเหตุ จึงลองแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ วิธีแรก ตัดตัวแปรอิสระบางตัวที่คิดว่าไม่น่าจะมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามออกไป เนื่องจากมีตัวแปรในการศึกษาค่อนข้างมากและส่วนใหญ่เป็นตัวแปรหุ่นด้วย แล้วใช้วิธี OLS ประมาณค่าอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าได้ผลแตกต่างไปเล็กน้อยและค่า R-squared ต่ำลงกว่าเดิม จึงลองวิธีที่ 2 ใช้วิธี ML ในการประมาณค่าแทนวิธี OLS เนื่องจากตัวแปรตามค่อนข้างมีลักษณะเหมือน Tobit Model การใช้วิธี ML น่าจะเหมาะสมกว่า แต่ผลที่ได้ก็ไม่แตกต่างไปจากในครั้งแรกมากนัก วิธีที่ 3 ใช้วิธี TSLS ในการประมาณค่าแทนวิธี OLS เนื่องจากตัวแปรอิสระบางตัวและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การใช้วิธี TSLS น่าจะเหมาะสมกว่า แต่ปรากฏว่าไม่สามารถประมวลผลข้อมูลได้ เพราะตัวแปรที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประมวลผลมีไม่เพียงพอ ส่วนวิธีสุดท้าย หากตัวแปรอิสระและตัวแปรตามไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง การใช้วิธี OLS จะไม่เหมาะสม จึงปรับปรุงสมการให้เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง แล้วใช้วิธี OLS ประมาณค่าอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าได้ค่า R-squared สูงขึ้นกว่าในครั้งแรกก่อนแก้ปัญหา และได้ผลดีกว่าทุกวิธี

ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อาชีพนักศึกษา มีอิทธิพลในทิศทางบวก นั่นคือ นักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาจะมีจำนวนวันพักมากกว่านักท่องเที่ยวอาชีพอื่นอยู่ประมาณ 1.37 วัน สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ รายได้ต่อเดือน มีอิทธิพลในทิศทางบวก นั่นคือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท และรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท อยู่ประมาณ 307 บาท และ 447 บาท ตามลำดับ ส่วนรูปแบบในการเดินทางและเพศ มีอิทธิพลในทิศทางลบ นั่นคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวอยู่ประมาณ 1,072 บาท และนักท่องเที่ยวเพศชายจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันน้อยกว่านักท่องเที่ยวหญิงอยู่ประมาณ 198 บาท

จากผลการศึกษาที่ออกมาในครั้งแรกก่อนที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ คาดว่าน่าจะเกิดจากสาเหตุ 3 อย่าง คือ ข้อมูลมีการกระจายไม่ดีพอ หรือข้อมูลส่วนใหญ่เป็นตัวแปรหุ่น หรือข้อจำกัดของขอบเขตของการศึกษาที่เลือกศึกษาเฉพาะประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร แต่เมื่อได้แก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ แล้ว พบว่าวิธีสุดท้าย คือ การปรับปรุงสมการให้อยู่ในรูปความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงเป็นวิธีที่ดีที่สุด ผลที่ได้ก็ค่อนข้างตรงกับความเป็นจริงและเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2 ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

จากผลการศึกษาที่ออกมา ผู้ศึกษาคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์อย่างหนึ่งที่ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งมีพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเป็นอย่างไร โดยเฉพาะเรื่องระยะเวลาในการท่องเที่ยว ซึ่งเราพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีจำนวนวันพักประมาณ 3-4 วัน อาจเป็นข้อจำกัดจากเรื่องเวลาหรือวันหยุด ซึ่งคนกรุงเทพมหานครมักจะไปเที่ยวกันในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือวันหยุดต่อเนื่อง ทำให้มีระยะเวลาการท่องเที่ยวได้แค่นั้นและไม่พบปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดจำนวนวันพัก จากที่มีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดและทำให้มีจำนวนวันพักน้อยได้ส่งผลกระทบต่อไปถึงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวด้วย แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายอยู่ ซึ่งการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายมากขึ้นในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง น่าจะทำได้ดีและมีประสิทธิผลมากกว่าการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพักนาน ๆ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ใช้วิธีการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยว หากรัฐบาลต้องการสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น คงต้องมีการศึกษาในรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อกำหนดนโยบายที่ชัดเจนต่อไป แต่ในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะบางประการ ได้แก่

1. แม้ว่าจำนวนวันพักจะถูกกำหนดจากเรื่องเวลาและวันหยุด แต่อย่างน้อยก็พบปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อจำนวนวันพัก คือ อาชีพนักศึกษา ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีช่วงวันหยุดที่ยาวนานกว่าอาชีพอื่น ๆ โดยเฉพาะในช่วงปิดภาคเรียน ทำให้สามารถใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้ยาวนาน การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น น่าจะส่งผลดีต่อระยะเวลาพำนักเฉลี่ยโดยรวม แม้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยน้อยกว่าอาชีพอื่น จึงต้องมีการรณรงค์เพิ่มการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งด้วย อาจจัดกิจกรรมที่เป็นที่สนใจหรือหาแหล่งกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายเพื่อดึงดูดให้มาใช้บริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักชอบลองอะไรที่แปลกใหม่ หรือเสนอขายกิจกรรมหรือค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบคูปองรวมหรือบัตรส่วนลด เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งได้เริ่มบ้างแล้วในบางจังหวัด เช่น จังหวัดชลบุรี สิ่งเหล่านี้น่าจะเป็นการชักจูงให้มีการใช้จ่ายมากขึ้นได้บ้างโดยที่จำนวนวันพักไม่ลดลง

2. ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายสูงเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท และรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มนี้จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท หรือส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเพศหญิงเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย โดยอาจมี

การสำรวจความต้องการของตลาดก่อน แล้วนำมาจัดรูปแบบในการท่องเที่ยวที่พิเศษสนใจ เช่น การท่องเที่ยวที่เน้นการช้อปปิ้ง หรือการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเองจะมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว อาจมีมาตรการควบคุมคุณภาพหรือความรับผิดชอบของบริษัทนำเที่ยวที่มีต่อลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อใจในตัวบริษัทว่าจะไม่ถูกหลอกจากการไปเที่ยวในครั้งนั้น อีกทั้งควบคุมเรื่องราคาไม่ให้สูงจนเกินไป เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่ชอบเดินทางไปเองหันมาพิจารณาการเดินทางกับบริษัทนำเที่ยวบ้าง และจะเป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายในทางอ้อม เนื่องจากค่าทัวร์ส่วนใหญ่จะรวมค่ากิจกรรมหรือค่าเข้าชมสถานที่ต่าง ๆ ไว้แล้ว หากเดินทางไปเองอาจจะไม่ไปใช้บริการเหล่านี้ก็ได้

3. จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งพอสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ระบุว่าอาหารที่มีขายตามสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่ค่อยใส่ใจเรื่องความสะอาดเท่าที่ควร อยากให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลในเรื่องนี้ให้มากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งจะไม่ได้เตรียมอาหารไปรับประทานกันเอง ซึ่งก็จะต้องไปใช้บริการร้านอาหารตามสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ หากอาหารที่รับประทานเข้าไปไม่สะอาด อาจจะทำให้เกิดอาการท้องเสียแก่นักท่องเที่ยวได้ ส่วนเรื่องที่พักก็จะเป็นลักษณะเช่นเดียวกับเรื่องอาหาร คือที่พักที่มีราคาถูกมักไม่ค่อยดูแลเรื่องความสะอาดเท่าที่ควร โดยเฉพาะที่พักในอุทยานแห่งชาติบางแห่ง ถึงแม้จะเป็นที่พักราคาถูก แต่หากมีความเอาใจใส่ในการบริการที่ดีก็อาจจะทำให้มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากขึ้น และช่วยเพิ่มรายได้ให้รัฐบาลได้อีกทางหนึ่งด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะของการศึกษาและแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป

1. จากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและเวลา ทำให้การสุ่มตัวอย่างในการศึกษาไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึง ซึ่งตัวอย่างที่ได้จะเป็นนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นหลัก ซึ่งมีรูปแบบของการไปท่องเที่ยวคล้าย ๆ กัน และมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและวันหยุดเป็นตัวกำหนดการใช้เวลาในการท่องเที่ยวด้วย ทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่ดีนัก ในการศึกษารoundต่อไปน่าจะมีการสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้ข้อมูลมีการกระจายมากขึ้น รูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่นน่าจะแตกต่างกัน และหากได้ตัวอย่างที่มากขึ้นและหลากหลายขึ้นแล้ว ควรใช้วิธี Two Stage Least Square ในการประมาณค่าสมการ น่าจะได้ผลที่ดีกว่า

2. ข้อมูลการท่องเที่ยวที่ได้จากแบบสอบถาม กำหนดให้ตัวอย่างเลือกตอบคำถามโดยอ้างอิงข้อมูลจากการท่องเที่ยวในครั้งใดครั้งหนึ่งเพียงครั้งเดียว ซึ่งเป็นครั้งที่ตัวอย่างคิดว่าตนเองจำข้อมูลในครั้งนั้นได้มากที่สุดเพื่อมาตอบคำถาม ทำให้อาจจะประมาณค่าใช้จ่ายไม่ถูกต้อง หรือข้อมูลบางอย่างที่ได้มีความคลาดเคลื่อนไปบ้าง เช่น จำนวนวันพักหรือสถานที่พัก หากตัวอย่างท่านหนึ่งปกติชอบเดินทางท่องเที่ยวเป็นเวลานาน มีจำนวนวันพักหลายวัน และชอบพักค้างคืนตามบังกะโลหรือรีสอร์ท แต่ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ตัวอย่างท่านนี้กลับเลือกใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวครั้งล่าสุดมาตอบแบบสอบถาม ซึ่งเดินทางแค่ 2 วัน มีจำนวนวันพัก 1 คืนและพักค้างคืนที่โรงแรม ก็จะทำให้ได้ข้อมูลของตัวอย่างนี้ไม่ตรงกับความเป็นจริงนัก ทำให้ผลที่ได้ออกมามีความคลาดเคลื่อนตามไปด้วย ทางที่ดีการเลือกเก็บข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ณ เวลาที่นักท่องเที่ยวอยู่ในขณะนั้น จะทำให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่า โดยเฉพาะข้อมูลเรื่องค่าใช้จ่าย

3. การศึกษาในครั้งนี้ใช้ตัวแปรค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ซึ่งอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่ดีนัก ในครั้งต่อไปถ้าได้ลองตัดตัวแปรที่ไม่สำคัญออกไปบ้าง หรือเพิ่มตัวแปรอื่นที่คิดว่าน่าจะมีผลลงไปแทน และสอบถามข้อมูลบางอย่าง เช่น รายได้หรืออายุ โดยระบุเป็นตัวเลขที่ชัดเจนแทนการระบุเป็นกลุ่มหรือเป็นช่วง ผลที่ได้ อาจจะดีขึ้น

ภาคผนวก

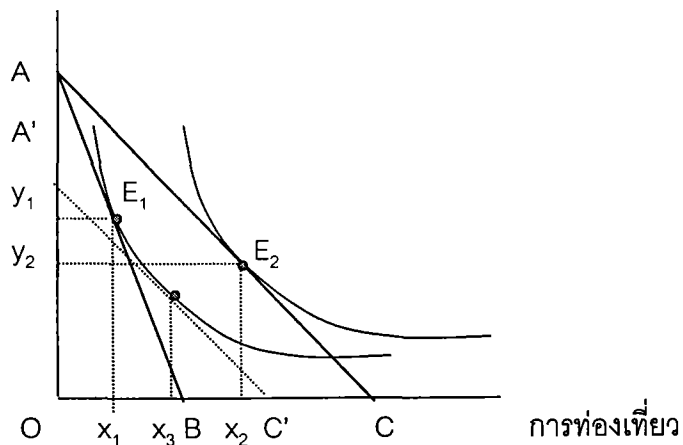
ผนวก ก

อธิบายผลกระทบทางด้านการทดแทนและทางด้านรายได้

ภาพที่ ก (1)

แสดงผลกระทบทางด้านการทดแทนและทางด้านรายได้จากราคาการท่องเที่ยวถูกลง

สินค้าอื่น

เดิมผู้บริโภคมีดุลยภาพที่จุด E_1 บริโภคการท่องเที่ยว Ox_1 และบริโภคสินค้าอื่น Oy_1 เมื่อราคาการท่องเที่ยวถูกลงโดยเปรียบเทียบกับสินค้าอื่น ผู้บริโภคจะมีเส้นงบประมาณเส้นใหม่ คือ เส้น AC มีดุลยภาพใหม่ที่จุด E_2 ในกรณีนี้จะเกิดผลกระทบ 2 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบทางด้านการทดแทน คือ ผู้บริโภคจะสามารถบริโภคการท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นจำนวน x_1, x_3 เนื่องจากราคาการท่องเที่ยวถูกลง เพื่อที่จะให้ได้รับความพอใจเท่าเดิม จะบริโภคการท่องเที่ยวมากขึ้นและบริโภคสินค้าอื่นน้อยลง เป็นการเปลี่ยนแปลงการบริโภคบนเส้น Indifference Curve เส้นเดิม แต่ใช้เส้นงบประมาณเส้นใหม่ คือ AC (เส้น AC กับเส้น $A'C'$ เป็นเส้นงบประมาณที่มีความชันคือ P_x/P_y เท่ากัน) และผลกระทบทางด้านรายได้ คือ ผู้บริโภคจะสามารถบริโภคการท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นอีกจำนวน x_3, x_2 เนื่องจากราคาการท่องเที่ยวถูกลง หากบริโภคการท่องเที่ยวอย่างเดียวจะสามารถบริโภคได้มากขึ้นเป็น OC แต่สินค้าอื่นบริโภคได้เท่าเดิม จึงมีเส้นงบประมาณเส้นใหม่ คือ AC จะทำให้สามารถมีเส้น Indifference Curve เส้นใหม่ที่มีความพอใจสูงกว่าเส้นเดิม สรุปแล้ว ผู้บริโภคสามารถบริโภคการท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นจาก Ox_1 เป็น Ox_2 (เพิ่มขึ้นจำนวน x_1, x_2) โดยเป็นผลทางด้านการทดแทนจำนวน x_1, x_3 และผลทางด้านรายได้จำนวน x_3, x_2

ผนวก ข

ข้อมูลผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่วราชนาจักร

ตารางที่ ข (1)

แสดงจำนวนประชากรแยกตามสถานภาพการทำงาน
และจำนวนประชากรที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่าง

	หน่วย : พันคน				หน่วย : คน		
	ชาย	หญิง	รวม	สัดส่วน	(ก)	(ข)	(ค)
ผู้มีงานทำ							
ลูกจ้างเอกชน	1,225.5	1,176.0	2,401.5	48%	240	260	153
ลูกจ้างรัฐบาล	262.5	256.9	519.4	11%	55	120	90
ทำงานส่วนตัว	464.1	303.5	767.6	15%	75	50	24
ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน							
ทำงานบ้าน	-	602.6	602.6	12%	60	30	13
เรียนหนังสือ	346.8	354.6	701.4	14%	70	40	25
			4,992.5	100%	500		

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่วราชนาจักร รอบที่ 3

สิงหาคม 2544, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ตารางที่ 1 หน้า 110 และตารางที่ 6 หน้า 122-123

หมายเหตุ : (ก) คือ จำนวนตัวอย่างของแต่ละอาชีพที่ควรจะเป็นในการสุ่มตัวอย่าง

ได้มาจาก จำนวนตัวอย่างที่ต้องการสุ่ม (500 คน) * สัดส่วนของประชากรในอาชีพนั้น

(ข) คือ จำนวนตัวอย่างที่ปรับตามความเหมาะสมและจะใช้จริงในการสุ่มตัวอย่าง

(ค) คือ จำนวนตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างที่ข้อมูลมีความสมบูรณ์ถูกต้อง

ผนวก ค

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่อง "การศึกษาหาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อ
การท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร"

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ตาม
หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อ
การอื่นใดนอกจากที่กล่าวแล้ว การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากท่านจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นราย
บุคคล แต่จะเป็นการนำเสนอข้อมูลเป็นกลุ่ม โดยการนำข้อมูลของทุกท่านมารวมกัน แล้วใช้วิธีทาง
เศรษฐศาสตร์ในการประมวลผลเพื่อหาค่าที่ต้องการทราบ

จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นประโยชน์ทางการ
ศึกษาของผู้วิจัย และผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในครั้งนี้ด้วยดี

.....
นิยามสำหรับการศึกษา : การท่องเที่ยวในประเทศ หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวยัง
จังหวัดอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการต่าง ๆ เช่น เพื่อพักผ่อน, เพื่อเยี่ยมญาติ, เพื่อ
ทัศนศึกษา, เพื่อดูกีฬา, เพื่อประกอบพิธีทางศาสนา ฯลฯ และจะต้องพักค้างคืนอย่าง
น้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 60 วัน (ไม่รวมการไปทำงานประจำหรือศึกษาอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ)

.....
กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ :

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 23 ปี () ระหว่าง 23 – 40 ปี () ระหว่าง 41 – 50 ปี
() ระหว่าง 51 – 60 ปี () มากกว่า 60 ปี

3. สถานภาพการสมรส

() โสด () สมรส () หย่า หรือ หม้าย

4. ระดับการศึกษา

- () มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า () มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.
 () อนุปริญญา หรือ ปวส. () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

- () พนักงานบริษัทเอกชน () ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ
 () ประกอบธุรกิจส่วนตัว () นักศึกษา
 () แม่บ้าน () อื่น ๆ (ระบุ).....

6. รายได้ต่อเดือน

(คิดเฉพาะรายได้ของตัวเอง โดยรวมรายได้ที่ได้รับทั้งหมดต่อเดือน เช่น เงินเดือน, โบนัสที่ได้รับเฉลี่ยต่อเดือน, ค่าเช่าบ้าน หรือค่าคอมมิชชั่น ฯลฯ)

- () ไม่เกิน 10,000 บาท () ระหว่าง 10,001 – 25,000 บาท
 () ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท () มากกว่า 50,000 บาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลการท่องเที่ยว :

7. ท่านเคยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศหรือไม่

- () เคย (ตอบข้อต่อไป)
 () ไม่เคย (ให้ระบุสาเหตุด้วย แล้วข้ามไปตอบตอนที่ 3)

- เนื่องจาก () ไม่ชอบเดินทางท่องเที่ยว
 () ไม่มีเวลาและโอกาสที่เหมาะสม
 () ค่าใช้จ่ายสูงกว่าเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวในต่างประเทศบางแห่ง
 () ไม่ทราบการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ
 () ได้รับรู้ข้อมูลและภาพพจน์ที่ไม่ดีจากนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ
 ที่ไปเที่ยวมา เช่น.....
 () อื่น ๆ.....

8. ท่านชอบเดินทางท่องเที่ยวที่ใดมากกว่ากัน

(ให้ท่านระบุเป็นเปอร์เซ็นต์ โดยให้ผลรวมของเปอร์เซ็นต์ทั้ง 2 ข้อเป็น 100%)

- () ท่องเที่ยวในประเทศ () ท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

9. ท่านเดินทางท่องเที่ยวในประเทศบ่อยแค่ไหน
- () 3 ปีครั้ง () 2 ปีครั้ง () ปีละ 1 ครั้ง
 - () ปีละ 2-3 ครั้ง () ปีละ 4-5 ครั้ง () อื่น ๆ (ระบุ).....

10. ท่านได้เคยเดินทางไปท่องเที่ยว ณ ที่แห่งใด
- (ให้ท่านระบุสถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านไปเที่ยวในครั้งใดครั้งหนึ่ง จะเป็นครั้งใดก็ได้ที่ท่านคิดว่าท่านจำข้อมูลการท่องเที่ยวในครั้งนั้นได้มากที่สุด เพื่อให้ตอบคำถามข้อที่ 11.-17. ต่อไป ถ้าในครั้งนั้นท่านเดินทางท่องเที่ยวหลายแห่ง ให้ระบุสถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านใช้เวลาท่องเที่ยวมากที่สุดเป็นหลัก และสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ รองลงไป)
- สถานที่ท่องเที่ยวหลัก.....จังหวัด.....
- สถานที่ท่องเที่ยวรอง.....จังหวัด.....
- สถานที่ท่องเที่ยวรอง.....จังหวัด.....

ในการตอบคำถามข้อต่อไปในตอนี่ 2 นี้ ให้ท่านใช้ข้อมูลจากการท่องเที่ยวในข้อที่ 10. ในการตอบแบบสอบถาม

11. ประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวหลักที่ท่านเดินทางไป
- (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)
- () ชายทะเล / หมู่เกาะ () ภูเขา / น้ำตก / ป่าไม้ () โบราณสถาน / วัด
 - () อื่น ๆ (ระบุ).....

12. ท่านเดินทางท่องเที่ยวโดยวิธีใดเป็นหลัก
- () เดินทางไปเอง โดยพาหนะ () รถยนต์ส่วนตัว () รถทัวร์
 - () รถไฟ () เครื่องบิน
 - () ใช้พาหนะหลายประเภทรวมกัน
คือ.....
 - () เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว โดยเสียค่าใช้จ่าย.....บาท/คน/package ซึ่งได้รวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้แก่.....
 - () อื่น ๆ (ระบุ).....

13. ท่านเดินทางไปกับบุคคลใดบ้าง

- () เดินทางคนเดียว
 () เดินทางกับครอบครัว รวมตัวท่านด้วย.....คน
 () เดินทางกับเพื่อน รวมตัวท่านด้วย.....คน
 () อื่น ๆ (ระบุ).....

ในกรณีที่ไม่ได้เดินทางคนเดียว บุคคลที่ท่านเดินทางไปด้วยเป็น

เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี จำนวน.....คน

ผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน.....คน

14. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ในกรณีที่ท่านมีวัตถุประสงค์หลายอย่าง ให้ระบุ (1) ในข้อที่เป็น
 วัตถุประสงค์หลัก และ (2), (3) ในข้อที่เป็นวัตถุประสงค์รองลงไป)

- () เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน () เพื่อเยี่ยมญาติหรือเยี่ยมเพื่อน
 () เพื่อประชุมหรือสัมมนาของบริษัท () เพื่อติดต่อธุรกิจ
 () อื่น ๆ (ระบุ).....

15. ท่านพักค้างคืน ณ สถานที่ใดเป็นหลัก

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ในกรณีที่ท่านพักค้างคืนหลายที่ ให้ระบุ (1) ในข้อที่เป็นที่พักหลัก และ
 (2), (3) ในข้อที่เป็นที่พักรองลงไป)

- () โรงแรม () บังกะโล / รีสอร์ท
 () บ้านญาติ / บ้านเพื่อน () ที่พักในอุทยานแห่งชาติ / เต็นท์
 () บ้านรับรอง / บ้านพักสวัสดิการ () อื่น ๆ (ระบุ).....

16. ท่านเสียค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไปเท่าใด

(รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดของทุกคนที่ไปด้วยกัน แต่หากท่านเดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว
 ให้ระบุค่าใช้จ่ายที่อยู่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายใน package นั้น)

- () ค่าที่พัก รวม.....คืน เป็นเงิน.....บาท
 () ค่าอาหาร เป็นเงิน.....บาท
 () ค่าซื้อของฝาก เป็นเงิน.....บาท
 () ค่าเดินทาง เป็นเงิน.....บาท
 () ค่าสินทนาการ เป็นเงิน.....บาท
 () อื่น ๆ (ระบุ)..... เป็นเงิน.....บาท

17. ท่านเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการท่องเที่ยวไปเท่าใด นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายรวมในข้อ 16.

(กรุณาระบุค่าใช้จ่ายส่วนตัวของท่านด้วย)

() ค่า..... เป็นเงิน.....บาท

() ค่า..... เป็นเงิน.....บาท

() ค่า..... เป็นเงิน.....บาท

รวมเป็นเงิน.....บาท

18. ปัญหาที่ท่านมักจะพบจากการไปท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และจะเป็นปัญหาจากสถานที่ท่องเที่ยวใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านตอบในข้อ 10.)

() ที่พัก ปัญหา.....

() อาหาร ปัญหา.....

() การเดินทาง ปัญหา.....

() สถานที่ท่องเที่ยว ปัญหา.....

() อื่น ๆ (ระบุ)..... ปัญหา.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว :

19. ท่านชอบหรืออยากเดินทางท่องเที่ยวโดยวิธีใดมากที่สุด และเพราะเหตุใด

(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

() เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว () เดินทางไปเอง โดยพาหนะ.....

สาเหตุ.....

20. ท่านชอบหรืออยากเดินทางท่องเที่ยวช่วงเวลาใดมากที่สุด

(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

() เทศกาลปีใหม่

() เทศกาลสงกรานต์

() วันหยุดสุดสัปดาห์

() วันหยุดพักผ่อนประจำปี (พักร้อน)

() แล้วแต่โอกาสที่เหมาะสม

() อื่น ๆ (ระบุ).....

21. ภูมิภาคที่ท่านชอบหรืออยากเดินทางไปมากที่สุด

(ให้ท่านตอบโดยการใส่ตัวเลขเรียงลำดับจาก (1) ชอบมากที่สุด ถึง (5) ชอบน้อยที่สุด)

() ภาคเหนือ

() ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

() ภาคกลาง

() ภาคตะวันออก

() ภาคใต้

22. รูปแบบการท่องเที่ยวที่ท่านชอบหรืออยากเดินทางไปมากที่สุด

(ให้ท่านตอบโดยการใส่ตัวเลขเรียงลำดับจาก (1) ชอบมากที่สุด ถึง (5) ชอบน้อยที่สุด)

() ชายทะเล / หมู่เกาะ

() ภูเขา / น้ำตก / ป่าไม้

() โบราณสถาน / วัด

() ดูกีฬา

() อื่น ๆ (ระบุ).....

23. ข้อเสนอแนะที่ท่านอยากให้การท่องเที่ยวภายในประเทศพัฒนาขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผนวก ง

ตารางแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างระหว่างปัจจัยต่าง ๆ

ตารางที่ ง (1)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับอาชีพของนักท่องเที่ยว

	≤ 10,000 บาท	10,001-25,000 บาท	25,001-50,000 บาท	> 50,000 บาท	รวม
พนักงานบริษัทเอกชน	19%	62%	14%	5%	100%
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	33%	54%	12%	0%	100%
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	8%	21%	29%	42%	100%
นักศึกษา	80%	20%	0%	0%	100%
แม่บ้าน	23%	62%	15%	0%	100%
อื่น ๆ	22%	78%	0%	0%	100%
เฉลี่ย	27%	54%	13%	6%	100%

จากตารางที่ ง (1) พบว่านักท่องเที่ยวอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน, ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และแม่บ้าน มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 62%, 54% และ 62% ตามลำดับ รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นสัดส่วน 19%, 33% และ 23% ตามลำดับ ส่วนอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวเป็นกลุ่มที่มีรายได้ค่อนข้างสูง คือมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาทสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 42% และสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ ตามระดับรายได้ที่ลดลง ส่วนอาชีพนักศึกษามีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 80% รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท คิดเป็นสัดส่วน 20% เนื่องจากนักศึกษาเป็นผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานจึงยังไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่มาก

ตารางที่ ง (2)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันกับอาชีพของนักท่องเที่ยว

	≤ 500 บาท	501-1,000 บาท	1,001-1,500 บาท	> 1,500 บาท	รวม
พนักงานบริษัทเอกชน	41%	36%	16%	7%	100%
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	28%	46%	11%	16%	100%
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	42%	21%	17%	21%	100%
นักศึกษา	52%	28%	16%	4%	100%
แม่บ้าน	46%	15%	8%	31%	100%
อื่น ๆ	22%	56%	11%	11%	100%
เฉลี่ย	38%	37%	14%	11%	100%

จากตารางที่ ง (2) พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 1,000 บาท โดยนักท่องเที่ยวทุกอาชีพจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาทสูงที่สุด และสัดส่วนลดลงเมื่อค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ยกเว้นอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันระหว่าง 501-1,000 บาทสูงที่สุด และไม่เกิน 500 บาท รองลงมา คิดเป็นสัดส่วน 46% และ 28% ตามลำดับ สำหรับอาชีพนักศึกษาส่วนใหญ่ นักศึกษา ยังไม่ได้ทำงานจึงไม่มีรายได้ และจากตารางที่ ง (3) นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บังกะโลหรือรีสอร์ทเป็นที่พักค้างคืน เนื่องจากสถานที่เหล่านี้มักจะให้เข้าพักได้ครั้งละหลายคน ประกอบกับนักศึกษามักจะไปท่องเที่ยวด้วยกันจำนวนมากในหมู่เพื่อน ทำให้สามารถเฉลี่ยค่าที่พักได้ อีกทั้งนักศึกษามักไม่คำนึงถึงความสะดวกสบายในการท่องเที่ยวมากนัก จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวน้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ สอดคล้องกับตารางที่ ง (1) ที่นักศึกษามีรายได้น้อย คือ มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาทมากที่สุด สำหรับอาชีพแม่บ้านมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่เกิน 500 บาทมากที่สุด รองลงมามีค่าใช้จ่ายมากกว่า 1,500 บาท คิดเป็นสัดส่วน 31% มากกว่าอาชีพอื่น

ตารางที่ ๓ (3)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของนักท่องเที่ยว
กับสถานที่พักค้างคืนในการเดินทางท่องเที่ยว

	โรงแรม	บังกะโล/ รีสอร์ท	บ้านญาติ/ บ้านเพื่อน	ที่พักใน อุทยาน แห่งชาติ/ เต็นท์	บ้านรับรอง/ บ้านพัก สวัสดิการ	อื่น ๆ	รวม
พนักงานบริษัทเอกชน	23%	41%	21%	9%	2%	4%	100%
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	30%	29%	22%	9%	7%	3%	100%
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	13%	29%	38%	0%	4%	17%	100%
นักศึกษา	16%	48%	20%	16%	0%	0%	100%
แม่บ้าน	46%	23%	23%	0%	0%	8%	100%
อื่น ๆ	33%	44%	11%	11%	0%	0%	100%
เฉลี่ย	25%	37%	22%	9%	3%	4%	100%

จากตารางที่ ๓ (3) พบว่านักท่องเที่ยวอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและนักศึกษา จะพักค้างคืนที่บังกะโลหรือรีสอร์ทมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 41% และ 48% ตามลำดับ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวมีสัดส่วนการเข้าพักค้างคืนที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน, บังกะโลหรือรีสอร์ท และโรงแรม สูงที่สุดตามลำดับ ส่วนกลุ่มอาชีพแม่บ้านจะพักค้างคืนที่โรงแรมมากที่สุด ส่วนข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจมีสัดส่วนการเข้าพักค้างคืนในสถานที่ต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน สังเกตว่านักศึกษาจะพักค้างคืนที่บังกะโลหรือรีสอร์ทเกือบครึ่งหนึ่ง คิดเป็นสัดส่วน 48% เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวแล้วในตารางที่ ๓ (2) รองลงมาจะพักที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน ซึ่งนักศึกษาส่วนหนึ่งจะมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด จึงสามารถชวนเพื่อน ๆ ไปเที่ยวและค้างคืนที่บ้านของตนเองได้ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

ตารางที่ ง (4)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว

	เพื่อท่องเที่ยว และพักผ่อน	เพื่อเยี่ยมเพื่อน หรือเยี่ยมญาติ	เพื่อประชุม หรือสัมมนา	อื่น ๆ	เฉลี่ย
1-2 วัน	24%	24%	0%	0%	24%
3-4 วัน	72%	76%	100%	0%	73%
> 4 วัน	4%	0%	0%	0%	3%
รวม	100%	100%	100%	0%	100%

จากตารางที่ ง (4) พบว่านักท่องเที่ยวไม่ว่าจะมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวแบบใด ส่วนใหญ่จะมีจำนวนวันพัก 3-4 วัน จะมีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อนเพียงแบบเดียวที่มีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน คิดเป็นสัดส่วน 4%

ตารางที่ ง (5)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับอายุของนักท่องเที่ยว

	1-2 วัน	3-4 วัน	> 4 วัน	รวม
< 23 ปี	16%	84%	0%	100%
23-40 ปี	26%	70%	4%	100%
41-50 ปี	14%	86%	0%	100%
51-60 ปี	33%	67%	0%	100%
> 60 ปี	13%	88%	0%	100%
เฉลี่ย	24%	73%	3%	100%

จากตารางที่ ง (5) พบว่านักท่องเที่ยวทุกช่วงอายุส่วนใหญ่จะมีจำนวนวันพัก 3-4 วัน แต่นักท่องเที่ยวช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปีจะมีจำนวนวันพัก 1-2 วันคิดเป็นสัดส่วน 33% มากกว่าช่วงอายุอื่น และนักท่องเที่ยวช่วงอายุระหว่าง 23-40 ปีเป็นกลุ่มเดียวที่มีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน คิดเป็นสัดส่วน 4%

ตารางที่ ง (6)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับสถานภาพการสมรส
ของนักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิง

		1-2 วัน	3-4 วัน	> 4 วัน	รวม
ชาย	โสด	19%	75%	6%	100%
	สมรส	23%	77%	0%	100%
	เฉลี่ย	21%	76%	3%	100%
		1-2 วัน	3-4 วัน	> 4 วัน	รวม
หญิง	โสด	25%	71%	4%	100%
	สมรส	28%	70%	1%	100%
	เฉลี่ย	26%	71%	3%	100%

จากตารางที่ ง (6) พบว่านักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีสถานภาพโสดและสมรสแล้วส่วนใหญ่จะมีจำนวนวันพัก 3-4 วัน จะเห็นว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพโสดทั้งเพศชายและเพศหญิงจะมีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วัน คิดเป็นสัดส่วน 6% และ 4% ตามลำดับ ซึ่งมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรสแล้ว ในทางกลับกันนักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรสแล้วทั้งเพศชายและเพศหญิงจะมีจำนวนวันพัก 1-2 วัน คิดเป็นสัดส่วน 23% และ 28% ตามลำดับ ซึ่งมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพโสด เช่นกัน แสดงว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพโสดจะสามารถใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยวได้นานกว่า เนื่องจากไม่มีภาระเรื่องครอบครัว

ตารางที่ ๗ (7)

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันพักกับอาชีพของนักท่องเที่ยว

	1-2 วัน	3-4 วัน	> 4 วัน	รวม
พนักงานบริษัทเอกชน	28%	71%	1%	100%
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23%	72%	4%	100%
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	21%	75%	4%	100%
นักศึกษา	16%	68%	16%	100%
แม่บ้าน	8%	92%	0%	100%
อื่น ๆ	11%	89%	0%	100%
เฉลี่ย	24%	73%	3%	100%

จากตารางที่ ๗ (7) พบว่านักท่องเที่ยวทุกอาชีพส่วนใหญ่มีจำนวนวันพัก 3-4 วัน รองลงมาจะมีจำนวนวันพัก 1-2 วัน นักศึกษาจะมีจำนวนวันพักมากกว่า 4 วันมากกว่าอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากนักศึกษาสามารถหาวันหยุดติดต่อกันได้ง่ายกว่าอาชีพอื่น ๆ เช่น ช่วงวันหยุดปิดเทอม และส่วนใหญ่จะไปกันในหมู่เพื่อนทำให้ไม่ค่อยมีภาระมากนัก จึงใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งได้นานกว่า

ผนวก ๑

ตัวอย่างโปรแกรมท่องเที่ยว

โปรแกรมที่ 1 : น้ำตกทีลอซู - ล่องแพต้นน้ำแม่กลอง - อุ้มผาง

วันแรกของการเดินทาง

- 20:30 น. ออกเดินทางจากถนนอังรีดูนังต์โดยรถบัสดับปรับอากาศ
บริการอาหารว่างและเครื่องดื่มบนรถ

วันที่สองของการเดินทาง

- 06:00 น. เดินทางถึง อ.แม่สอด นำท่านเข้าสู่ที่พักชั่วคราว บริการอาหารเช้า ณ ที่พัก
- 08:00 น. เดินทางผ่านเส้นทางกะเหรี่ยงลอยฟ้าสู่อ.อุ้มผาง
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวันแล้วเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นชุดล่องแพสำหรับล่องแพ
และเตรียมสัมภาระสำหรับนอนเต็นท์ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง (ทีลอซู)
- 14:00 น. ล่องแพเรือยางในลำน้ำแม่กลอง ชมธรรมชาติอันงดงาม สนุกสนานกับการ
ล่องแก่งต่าง ๆ ชมความงามของถ้ำผาโหว่ น้ำตกทีลอจ๋อ บ่อน้ำร้อน ผาเลือด
และผิงผาสีแดงเข้ม
- 16:30 น. ถึงผาเลือดพักผ่อนตามอัธยาศัยแล้วเดินทางสู่ที่พัก
- 18:00 น. ถึงที่พักเต็นท์ที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 19:00 น. บริการอาหารค่ำ พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สามของการเดินทาง

- 06:00 น. รับประทานอาหารเช้า และนำท่านเดินทางสู่ความยิ่งใหญ่ของ
น้ำตกทีลอซู ลัดเลาะน้ำตกชั้นต่าง ๆ เล่นน้ำตกตามอัธยาศัย
- 11:30 น. เดินทางกลับสู่ที่พักเต็นท์ บริการอาหารกลางวัน แล้วเดินทางกลับสู่อ.อุ้มผาง
- 17:00 น. ถึง อ.อุ้มผาง แวะเที่ยวถ้ำตะเคียนหิน พร้อมชมบ้านโบราณ
- 19:00 น. บริการอาหารค่ำ เข้าสู่ที่พักรีสอร์ทอุ้มผาง

วันที่สี่ของการเดินทาง

- 05:00 น. รับอรุณวันใหม่ ณ ดอยหัวหมด ชมทะเลหมอกยามเช้า
- 07:00 น. บริการอาหารเช้า แล้วเตรียมเก็บสัมภาระพร้อมเดินทาง
- 08:00 น. เดินทางกลับสู่อ.แม่สวด
- 12:00 น. ถึง อ.แม่สวด บริการอาหารกลางวัน แวะช้อปปิ้งสินค้าพื้นเมืองที่ตลาดริมเมย
จากนั้นพิสูจน์เนินมหัสจรรย์ และสักการะศาลพระวอที่เคารพนับถือ
- 19:00 น. ถึง จ.นครสวรรค์ บริการอาหารค่ำ แล้วเดินทางกลับสู่กรุงเทพมหานคร
- 23:30 น. ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

- อัตราค่าบริการรวม - ค่ารถบัสปรับอากาศ
 - ค่าที่พัก (เตียง 1 คืน / รีสอร์ทอ้อมนาง 1 คืน)
 - ค่าอาหารและเครื่องดื่มทุกมื้อที่ระบุในรายการ
 - ค่าประกันการเดินทางวงเงิน 200,000 บาท

ช่วงปกติราคา 5,300 บาท

ช่วงเทศกาลราคา 5,900 บาท

เด็กอายุ 3-10 ปี คิด 75%

ที่มา : คัดลอกมาจากโปรแกรมท่องเที่ยวประจำเดือนตุลาคม 2546 - เดือนเมษายน 2547
ของบริษัท หนุมสาวทัวร์ จำกัด

โปรแกรมที่ 2 : เบตง - หาดใหญ่ - ยะลา - ปัตตานี

วันแรกของการเดินทาง

- 19:00 น. ออกเดินทางจากถนนอังรีดูนังต์โดยรถบัสปรับอากาศ
บริการอาหารว่างและเครื่องดื่มบนรถ

วันที่สองของการเดินทาง

- 06:00 น. เดินทางถึง จ.นครศรีธรรมราช นำท่านเข้าสู่ที่พักชั่วคราว บริการอาหารเช้า
08:00 น. เดินทางสู่ จ.สงขลา ตามเส้นทางเลียบริมชายฝั่งทะเล
10:00 น. เดินทางสู่เกาะยอ ชมสะพานติณสูลานนท์ ชมทัศนียภาพทะเลสาบสงขลา
แวะซื้อของที่ระลึกจากเกาะยอ จากนั้นข้ามสะพานสู่อีกด้านหนึ่งของฝั่งสงขลา
ชมหาดสมิหรา เกาะหนู เกาะแมว
12:00 น. บริการอาหารกลางวัน จากนั้นเดินทางสู่ จ.ปัตตานี
15:00 น. ถึงวัดช้างไห้ ชมสักการหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด
17:00 น. ถึงที่พักโรงแรมใน จ.ปัตตานี
19:00 น. บริการอาหารค่ำ พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สามของการเดินทาง

- 07:00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม
08:00 น. เดินทางสักการศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว และสุสานเจ้าแม่มีสยิดกรือเซะ
10:00 น. นำท่านชมมัสยิดกลาง จ.ปัตตานี จากนั้นเดินทางสู่ จ.ยะลา จังหวัดทางใต้สุด
ของประเทศไทย
12:00 น. บริการอาหารกลางวัน
13:00 น. เดินทางสู่ อ.เบตง แวะชมเขื่อนบางลางที่ อ.บันนังสตา ชมทัศนียภาพที่สวยงาม
17:00 น. เดินทางสู่ อ.เบตง ชมตู้ไปรษณีย์ใหญ่ที่สุดในโลก จากนั้นเดินทางเข้าสู่ที่พัก
โรงแรมในเมือง จ.ยะลา
19:30 น. บริการอาหารค่ำ พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สี่ของการเดินทาง

- 07:00 น. บริการอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม
- 08:00 น. นำท่านนมัสการมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ และชมวิวเมืองเบตง
- 10:00 น. นำท่านสูบ่อน้ำร้อนเบตง และอุโมงค์ปิยะมิตร อดีตฐานที่มั่นพรรคคอมมิวนิสต์ มาลายา
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวันที่ อ.เบตง จากนั้นแวะชมสินค้านานาชาติที่ตลาดเบตง ได้เวลาอันสมควรเดินทางสู่อ.หาดใหญ่
- 19:00 น. บริการอาหารค่ำที่ อ.หาดใหญ่ จากนั้นนำท่านเข้าสู่ที่พัก

วันที่ห้าของการเดินทาง

- 07:00 น. บริการอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม เลือกชมสินค้าตามอัธยาศัย จากนั้นเดินทางสู่อ.นครศรีธรรมราช
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวันที่ อ.นครศรีธรรมราช จากนั้นนำท่านนมัสการพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช นั่งรถชมเมือง
- 18:00 น. บริการอาหารค่ำ จากนั้นเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

วันที่หกของการเดินทาง

- 05:00 น. เดินทางถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

- อัตราค่าบริการรวม - ค่ารถบัสปรับอากาศหรือรถตู้ปรับอากาศ
- ค่าที่พัก 2 คืน
- ค่าอาหารและเครื่องดื่มทุกมื้อที่ระบุในรายการ
- ค่าประกันการเดินทางวงเงิน 200,000 บาท

ช่วงปกติราคา 6,500 บาท

ช่วงเทศกาลราคา 7,100 บาท

เด็กอายุ 3-10 ปี คิด 75%

ที่มา : คัดลอกมาจากโปรแกรมท่องเที่ยวประจำเดือนตุลาคม 2546 - เดือนเมษายน 2547
ของบริษัท หนุ่มสาวทัวร์ จำกัด

โปรแกรมที่ 3 : หมู่เกาะอ่างทอง - เกาะสมุย - ล่องคลองร้อยสาย

วันแรกของการเดินทาง

- 20:00 น. ออกเดินทางจากถนนอังรีดูนังต์โดยรถบัสปรับอากาศ
บริการอาหารว่างและเครื่องดื่มบนรถ

วันที่สองของการเดินทาง

- 06:00 น. เดินทางถึง จ.สุราษฎร์ธานี นำท่านเข้าสู่ที่พักชั่วคราว บริการอาหารเช้า
แล้วนำท่านสู่ อ.ดอนสัก
- 09:00 น. ลงเรือเฟอร์รี่ขนาดใหญ่สู่เกาะสมุย
- 11:30 น. ถึงเกาะสมุย เปลี่ยนพาหนะเดินทางเป็นรถเล็กประจำท้องถิ่น
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวัน แล้วนำท่านชมสัญลักษณ์แห่งมนุษยชาติหินตาหินยาย
นมัสการพระใหญ่เกาะฟาน เล่นน้ำทะเลที่หาดเฉวง แล้วนำท่านเข้าสู่ที่พัก
โรงแรมบนเกาะสมุย
- 18:30 น. บริการอาหารค่ำ พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สามของการเดินทาง

- 07:00 น. รับประทานอาหารเช้า บริการอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม จากนั้นนำท่าน
ลงเรือท่องเที่ยวสู่หมู่เกาะอ่างทอง ชมวิวทิวทัศน์บนจุดชมวิวกะวัวตาหลับ
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวันแบบปิกนิก จากนั้นนำท่านชมทะเลในที่เกาะแม่เกาะ
ได้เวลาอันสมควรนำท่านเดินทางกลับเกาะสมุย
- 18:30 น. บริการอาหารค่ำ พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สี่ของการเดินทาง

- 07:00 น. บริการอาหารเช้า นำท่านลงเรือเฟอร์รี่กลับสู่ อ.ดอนสัก
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวัน แล้วเดินทางสู่วิทยาลัยฝึกฝนเพื่อการเกษตร ชมการสาธิต
และบรรยายหลักสูตรการฝึกฝนได้เวลาอันสมควรนำท่านลงเรือล่องคลอง
ร้อยสาย ชมบรรยากาศริมคลอง บ้านโบราณอายุกว่าร้อยปี
- 18:30 น. บริการอาหารค่ำ จากนั้นอำลาเมืองสุราษฎร์ธานี แล้วเดินทางกลับสู่
กรุงเทพมหานคร

วันที่ห้าของการเดินทาง

05:30 น. ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

- อัตราค่าบริการรวม
- ค่ารถบัสปรับอากาศชั้นหนึ่ง
 - ค่าที่พักโรงแรมบนเกาะสมุย 2 คืน
 - ค่าอาหารและเครื่องดื่มทุกมื้อที่ระบุในรายการ
 - ค่าพาหนะท้องถิ่น
 - ค่าธรรมเนียมสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่ง
 - ค่าประกันการเดินทางวงเงิน 200,000 บาท

ช่วงปกติราคา 5,900 บาท

ช่วงเทศกาลราคา 6,500 บาท

เด็กอายุ 3-10 ปี คิด 75%

ที่มา : คัดลอกมาจากโปรแกรมท่องเที่ยวประจำเดือนตุลาคม 2546 - เดือนเมษายน 2547
ของบริษัท หนุ่มสาวทัวร์ จำกัด

โปรแกรมที่ 4 : เกาะสมุย - หมู่เกาะอ่างทอง - สุราษฎร์ธานี

วันแรกของการเดินทาง

- น. พร้อมกันที่สนามบินดอนเมือง อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ ชั้น 2 เคาน์เตอร์ 38-39
- น. ออกเดินทางโดยเครื่องบินสายการบินไทย เที่ยวบินที่ TG--- สู่อากาศยาน จ.สุราษฎร์ธานี
- น. ถึง จ.สุราษฎร์ธานี บริการอาหารกลางวัน นำท่านเดินทางโดยรถตู้ปรับอากาศ สู่อำเภอเฟอร์รี่ เดินทางสู่เกาะสมุย
- 16:00 น. ถึงเกาะสมุย ท่องเที่ยวรอบเกาะสมุย นมัสการองค์พระใหญ่เกาะฟาน ชมอ่าวเจง อ่าวท้องยาง อ่าวท้องตะเคียน ช่องหมาแหงน หินตาหินยาย อันเลื่องชื่อ จากนั้นนำท่านเข้าสู่ที่พักโรงแรมบนเกาะสมุย
- 19:00 น. บริการอาหารค่ำ พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สองของการเดินทาง

- 07:00 น. ตื่นรับอรุณอันสดใส พร้อมบริการอาหารเช้า
- 09:00 น. เดินทางโดยเรือท่องเที่ยวสู่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง ชมทัศนียภาพอันงดงามที่จุดชมวิวกะว้าตาหลับ และทะเลใน
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวันแบบปิกนิกท่ามกลางธรรมชาติ พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 15:30 น. เดินทางกลับสู่เกาะสมุย
- 17:00 น. ถึงเกาะสมุย นำท่านเข้าสู่ที่พัก
- 18:00 น. บริการอาหารค่ำ พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สามของการเดินทาง

- 07:00 น. รับอรุณวันใหม่ บริการอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม จากนั้นนำท่านลงเรือเฟอร์รี่กลับสู่ จ.สุราษฎร์ธานี
- 12:00 น. บริการอาหารกลางวัน แล้วเดินทางสู่วิทยาลัยฝึกหัดเพื่อการเกษตร ชมการสาธิตและบรรยายหลักสูตรการฝึกหัดฝึกหัด ได้เวลาอันสมควรนำท่านเดินทางสู่สนามบิน จ.สุราษฎร์ธานี

- น. ออกเดินทางโดยเครื่องบินสายการบินไทย เที่ยวบินที่ TG--- สู่อำเภออากาศยาน
ดอนเมือง
- น. ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

- อัตราค่าบริการรวม - ค่าตัวโดยสารเครื่องบินไป-กลับชั้นประหยัด
 - ค่าที่พักโรงแรมบนเกาะสมุย 2 คืน
 - ค่าอาหารและเครื่องดื่มที่ระบุในรายการ
 - ค่าพาหนะท้องถิ่น
 - ค่าธรรมเนียมสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่ง
 - ค่าประกันการเดินทางวงเงิน 200,000 บาท

ช่วงปกติราคา 10,800 บาท

ช่วงเทศกาลราคา 11,500 บาท

เด็กอายุ 3-10 ปี คิด 75%

ที่มา : คัดลอกมาจากโปรแกรมท่องเที่ยวประจำเดือนตุลาคม 2546 - เดือนเมษายน 2547
ของ บริษัท หนุ่มสาวทัวร์ จำกัด

ผนวก จ

ตารางแสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาจากการแก้ปัญหาโดยวิธีต่าง ๆ

จากในบทที่ 4 ขอยกสมการต่าง ๆ ที่จะใช้เพื่อการประมาณค่าจากการแก้ปัญหาโดยวิธีต่าง ๆ มาไว้ ณ ที่นี้อีกครั้งหนึ่ง ได้แก่

$$(1) \quad LD_i = a_0 + a_1 \text{Expen}_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DObj1}_i + a_8 \text{DObj2}_i \\ + a_9 \text{DObj3}_i + a_{10} \text{DSex}_i + a_{11} \text{DAge1}_i + a_{12} \text{DAge2}_i \\ + a_{13} \text{DAge3}_i + a_{14} \text{DAge4}_i + a_{15} \text{DSta}_i + a_{16} \text{DOcc1}_i \\ + a_{17} \text{DOcc2}_i + a_{18} \text{DOcc3}_i + a_{19} \text{DOcc4}_i + a_{20} \text{DOcc5}_i$$

$$(1.1) \quad LD_i = a_0 + a_1 \text{Expen}_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DSex}_i + a_8 \text{DOcc1}_i \\ + a_9 \text{DOcc2}_i + a_{10} \text{DOcc3}_i + a_{11} \text{DOcc4}_i + a_{12} \text{DOcc5}_i$$

$$(2) \quad \text{Expen}_i = a_0 + a_1 LD_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DObj1}_i + a_8 \text{DObj2}_i \\ + a_9 \text{DObj3}_i + a_{10} \text{DSex}_i + a_{11} \text{DAge1}_i + a_{12} \text{DAge2}_i \\ + a_{13} \text{DAge3}_i + a_{14} \text{DAge4}_i + a_{15} \text{DSta}_i + a_{16} \text{DOcc1}_i \\ + a_{17} \text{DOcc2}_i + a_{18} \text{DOcc3}_i + a_{19} \text{DOcc4}_i + a_{20} \text{DOcc5}_i$$

$$(2.1) \quad \text{Expen}_i = a_0 + a_1 LD_i + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \text{Mem}_i + a_7 \text{DSex}_i$$

ตารางที่ ข (1)
แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (1.1)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	3.7649	0.3252	0.0000
Expen	-3.79E-05	3.63E-05	0.2972
DInc1	0.1012	0.1186	0.3943
DInc2	0.1557	0.1708	0.3628
DInc3	0.1239	0.2526	0.6242
DTra	-0.2870	0.1579	0.0702*
Mem	-0.0715	0.0457	0.1185
DSex	0.1476	0.1045	0.1588
DOcc1	-0.7006	0.2811	0.0132*
DOcc2	-0.4620	0.2814	0.1018
DOcc3	-0.5676	0.3370	0.0932*
DOcc4	0.1820	0.3191	0.5688
DOcc5	-0.4366	0.3574	0.2229
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.107595	
	Adjusted R-squared	0.072018	
	Durbin-Watson stat	1.862409	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ตารางที่ จ (2)

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2.1)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	2411.608	386.5886	0.0000
LD	-69.6700	87.1679	0.4248
DInc1.	410.4810	173.7103	0.0188*
DInc2	184.0990	253.5326	0.4683
DInc3	614.2162	351.7450	0.0818*
DTra	-1435.687	234.0023	0.0000*
Mem	-87.2809	68.6441	0.2045
DSex	-324.0920	158.3009	0.0415*
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.147361	
	Adjusted R-squared	0.127856	
	Durbin-Watson stat	1.901115	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ตารางที่ ๑ (3)
แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (1)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	4.0972	0.8954	0.0000
Expen	-3.28E-05	3.55E-05	0.3553
DInc1	0.0915	0.1193	0.4433
DInc2	0.1531	0.1701	0.3682
DInc3	0.2474	0.2549	0.3319
DTra	-0.2640	0.1570	0.0927*
Mem	-0.0606	0.0465	0.1922
DObj1	-0.3915	0.8863	0.6587
DObj2	-0.3882	0.8956	0.6647
DObj3	-0.2831	1.2020	0.8138
DSex	0.1797	0.1037	0.0831*
DAge1	-0.3294	0.4402	0.4543
DAge2	-0.2228	0.3727	0.5500
DAge3	-0.1171	0.3885	0.7630
DAge4	-0.6927	0.4388	0.1145
DSta	0.1854	0.1148	0.1066
DOcc1	-0.5867	0.3432	0.0874*
DOcc2	-0.3084	0.3466	0.3736
DOcc3	-0.4013	0.3946	0.3091
DOcc4	0.2884	0.3877	0.4569
DOcc5	-0.2063	0.3888	0.5957
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.130570	
	Adjusted R-squared	0.068043	
	Log likelihood	-375.1985	
	Avg. log likelihood	-1.197900	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ตารางที่ จ (4)

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (1.1)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	3.7649	0.3184	0.0000
Expen	-3.79E-05	-3.56E-05	0.2862
DInc1	0.1012	0.1161	0.3836
DInc2	0.1557	0.1672	0.3519
DInc3	0.1239	0.2473	0.6165
DTra	-0.2870	0.1546	0.0635*
Mem	-0.0715	0.0447	0.1098
DSex	0.1476	0.1023	0.1490
DOcc1	-0.7006	0.2752	0.0109*
DOcc2	-0.4620	0.2755	0.0936*
DOcc3	-0.5676	0.3300	0.0854*
DOcc4	0.1820	0.3124	0.5602
DOcc5	-0.4366	0.3500	0.2102
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.107597	
	Adjusted R-squared	0.068926	
	Log likelihood	-379.2923	
	Avg. log likelihood	-1.207940	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ตารางที่ ข (5)
แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (2)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	2327.807	1462.047	0.1113
LD	-82.6931	89.4520	0.3553
DInc1	399.8958	188.3011	0.0337*
DInc2	145.8919	270.3435	0.5894
DInc3	499.5678	404.3209	0.2166
DTra	-1349.220	238.5394	0.0000*
Mem	-142.9008	73.6326	0.0523*
DObj1	697.6216	1406.796	0.6200
DObj2	277.3396	277.3396	0.8454
DObj3	134.4149	134.4149	0.9438
DSex	-357.9854	164.1656	0.0292*
DAge1	-159.4647	699.3033	0.8196
DAge2	10.9515	592.0363	0.9852
DAge3	192.6744	616.6539	0.7547
DAge4	-51.2612	699.3529	0.9416
DSta	-294.7372	182.3501	0.1060
DOcc1	-451.0325	546.7162	0.4094
DOcc2	-320.6279	550.6367	0.5604
DOcc3	-415.6866	627.0133	0.5074
DOcc4	-190.5378	615.8989	0.7570
DOcc5	-582.0137	616.6784	0.3453
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.155543	
	Adjusted R-squared	0.094811	
	Log likelihood	-2689.303	
	Avg. log likelihood	-8.564658	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ตารางที่ ๖ (6)

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี ML ในสมการที่ (2.1)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	2411.608	381.6321	0.0000
LD	-69.6700	86.0503	0.4181
DInc1	410.4810	171.4832	0.0167*
DInc2	184.0990	250.2820	0.4620
DInc3	614.2162	347.2353	0.0769*
DTra	-1435.687	231.0021	0.0000*
Mem	-87.2809	67.7640	0.1977
DSex	-324.0920	156.2713	0.0381*
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.130339	
	Adjusted R-squared	0.107528	
	Log likelihood	-2693.740	
	Avg. log likelihood	-8.578791	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ส่วนอีก 1 สมการที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 4 แต่ยังไม่ได้แสดงรูปสมการให้เห็น ซึ่งต้องใช้ในการประมาณค่าจากการแก้ปัญหาในวิธีที่ 4 เช่นกัน คือ

$$(2.3) \quad \ln(\text{Expen}_i) = a_0 + a_1 \ln(\text{LD}_i) + a_2 \text{DInc1}_i + a_3 \text{DInc2}_i + a_4 \text{DInc3}_i \\ + a_5 \text{DTra}_i + a_6 \ln(\text{Mem}_i) + a_7 \text{DSex}_i$$

ตารางที่ ๗ (7)

แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ศึกษาโดยวิธี OLS ในสมการที่ (2.3)

Variable	Coefficient	Standard Error	Probability
C	6.9762	0.4281	0.0000
ln(LD)	0.6328	0.2880	0.0320*
DInc1	0.0519	0.1761	0.7692
DInc2	-0.0410	0.2646	0.8773
DInc3	-0.3139	0.3461	0.3682
DTra	-1.4665	0.3088	0.0000*
ln(Mem)	0.1952	0.1286	0.1345
DSex	0.1926	0.1635	0.2435
ค่าทางสถิติ	R-squared	0.390580	
	Adjusted R-squared	0.317029	
	Durbin-Watson stat	2.596565	

หมายเหตุ : * คือ มีความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 หรือ 90%

ผนวก ข

อธิบายการแปลความหมายค่า Coefficient จากการประมาณค่าในวิธีที่ 4

การแปลความหมายค่า Coefficient ที่ได้จากการประมาณค่าในสมการที่ (1.2) และ (2.2) นั้น ไม่สามารถนำวิธีการที่ได้อธิบายในบทที่ 3 มาใช้ได้ทันที เนื่องจากรูปสมการในสมการที่ (1.2) และ (2.2) นั้นแตกต่างจากรูปสมการที่ยกตัวอย่างมาอธิบายในบทที่ 3 จึงขออธิบายเพิ่มเติมในภาคผนวกนี้

สมการที่ (1.2) และ (2.2) ในบทที่ 4 อยู่ในรูปสมการเชิงเส้นตรง แต่ข้อมูลของตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณอยู่ในรูป log การแปลความหมายค่า Coefficient จะแตกต่างออกไป จะอธิบายโดยสมมติสมการง่าย ๆ ดังนี้

$$\ln Y = a + bX$$

- โดยที่ Y คือ ตัวแปรตาม เช่น จำนวนวันพัก, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน
X คือ ตัวแปรอิสระ เช่น อาชีพ, รายได้ต่อเดือน
a คือ ค่าคงที่
b คือ ค่า Coefficient

ค่า b ได้มาจากการ differentiate ค่า Y เทียบกับค่า X คือ $\frac{\partial Y}{\partial X}$ ดังนั้นจากสมการจะได้

$$\frac{\partial \ln Y}{\partial X} = \frac{\partial a}{\partial X} + b \frac{\partial X}{\partial X}$$

เนื่องจาก $\frac{\partial \ln Y}{\partial X} = \frac{\partial \ln Y}{\partial Y} * \frac{\partial Y}{\partial X}$ (จาก Chain's Rule)

และ $\frac{\partial a}{\partial X} = 0$ (differentiate ค่าคงที่ = 0)

และ $\frac{\partial X}{\partial X} = 1$ (differentiate ตัวเอง = 1) ดังนั้น

$$\frac{\partial \ln Y}{\partial Y} * \frac{\partial Y}{\partial X} = b$$

และ $\frac{\partial \ln Y}{\partial Y} = \frac{1}{Y}$ ดังนั้น

$$\frac{1}{Y} * \frac{\partial Y}{\partial X} = b$$

$$\frac{\partial Y}{\partial X} = bY$$

ดังนั้นการแปลความหมายค่า Coefficient ในสมการที่ (1.2) และ (2.2) จะต้องนำค่าของตัวแปรตามไปคูณกับค่า Coefficient ที่ได้ก่อน จึงจะอธิบายความหมายของค่านั้นได้ ในที่นี้ค่า Y ที่นำมาคูณนั้น จะใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งทราบจากตอนต้นของบทที่ 4 หน้า 43 แล้ว คือ จำนวนวันพักเฉลี่ย 3 วัน และ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,040 บาท จึงสามารถอธิบายความหมายของค่า Coefficient ที่ได้ในบทที่ 4 ดังนี้

1. ค่า Coefficient ที่ได้จากตารางที่ 4.22 หน้า 72
 - ตัวแปรอาชีพนักศึกษา
 - มีค่า Coefficient เท่ากับ 0.4586
 - ดังนั้นตัวเลข 1.37 ในหน้า 72 มาจาก 0.4586*3
2. ค่า Coefficient ที่ได้จากตารางที่ 4.23 หน้า 74
 - ตัวแปรรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท
 - มีค่า Coefficient เท่ากับ 0.2957
 - ดังนั้นตัวเลข 307 ในหน้า 74 มาจาก 0.2957*1,040
 - ตัวแปรรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท
 - มีค่า Coefficient เท่ากับ 0.4299
 - ดังนั้นตัวเลข 447 ในหน้า 74 มาจาก 0.4299*1,040
 - ตัวแปรรูปแบบในการเดินทางไปเอง
 - มีค่า Coefficient เท่ากับ 1.0313 (เครื่องหมาย - แสดงทิศทางเท่านั้น)
 - ดังนั้นตัวเลข 1,072 ในหน้า 74 มาจาก 1.0313*1,040
 - ตัวแปรเพศชาย
 - มีค่า Coefficient เท่ากับ -0.1913 (เครื่องหมาย - แสดงทิศทางเท่านั้น)
 - ดังนั้นตัวเลข 198 ในหน้า 75 มาจาก 0.1913*1,040

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองแผนงาน. "แผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2547." 2546.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย. "สถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ."
2545.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย. "สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ
(Internal Tourism)." 2540.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. "รายงานประจำปี." 2545.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 36 ปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2539.

ณัฐกานต์ โรจนุตมะ. "ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศของชาว
กรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. "รายงานการวิจัยพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของ
นักท่องเที่ยวชาวไทย." จุลสารการท่องเที่ยว 15 (กรกฎาคม-กันยายน 2539) : 4-10.

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. "รายงานการวิจัยพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของ
นักท่องเที่ยวชาวไทย." จุลสารการท่องเที่ยว 15 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : 23-32.

เพลินพิศ หมิ่นพล. "ปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542." จุลสารการท่องเที่ยว 16 (กรกฎาคม-กันยายน
2540) : 4-8.

วุฒิชัย มากวงศ์. ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัท หนุ่มสาวทัวร์ จำกัด. สัมภาษณ์,
23 มกราคม 2547.

ศรัณยา ศรีรัตนะ. "การศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ ลัดดาวัลย์ รอดมณี. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. ม.ป.ท. 2527.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. "รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่ราชอาณาจักร
รอบที่ 3 สิงหาคม 2544." 2544.

ภาษาอังกฤษ

Amemiya, Takeshi. Advanced Econometrics. Oxford : Basil Blackwell Ltd. 1985.

Griffiths, Alan and Wall, Stuart. Intermediate Microeconomics : Theory & Applications.
New York : Longman. 1996.

Gujarati, Damodar N. Basic Econometrics. 3rd edition, Singapore : McGraw-Hill. 1995.

Judge, George G. The Theory and Practice of Econometrics. 2nd edition,
New York : Wiley. 1985.

Mak, James and Moncur, James E.T. and Yonamine, Dave. "Determinants of Visitor
Expenditures and Visitor Lengths of Stay : A Cross-section Analysis of U.S.
Visitors to Hawaii." Journal of Travel Research 15 (Winter 1977) : 5-8.

Moncur, James E.T. "Thailand's Tourism : An Analysis of Visitor Length of Stays and Expenditures." Bangkok : Thammasat University. 1979.

Oppermann, Martin and Chon, Kye-Sung. Tourism in Developing Countries.
London : International Thomson Business Press. 1997.

Tourism Authority of Thailand. "Statistical Report." 2002.

Truett, Lila J. and Truett, Dale B. Economics. St Louis : Times Mirror/Mosby College
Pub. 1987.

Vellas, François and Bécherel, Lionel. International Tourism : An Economic Perspective.
London : Macmillan Press. 1995.